

Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών

Επιστήμες της Αγωγής

Διπλωματική Εργασία

**«Απόψεις εκπαιδευόμενων Επαγγελματικών Λυκείων νομού Αχαΐας
για την αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας»**

Ελένη Αραχωβίτου

Επιβλέπων καθηγητής: Ιωσήφ Φραγκούλης

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2023

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία της φοιτήτριας που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης η συγγραφέας εκχωρεί στο ΕΑΠ μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας της δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση της συγγραφέα/δημιουργού. Η συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών της δικαιωμάτων

«Απόψεις εκπαιδευόμενων Επαγγελματικών Λυκείων νομού
Αχαΐας για την αποτελεσματικότητα του θεσμού της
Μαθητείας»

Ελένη Αραχωβίτου

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Ιωσήφ Φραγκούλης

Καθηγητής/ Σύμβουλος του

Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Ευάγγελος Ανάγνου

Καθηγητής/ Σύμβουλος του

Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου

Πάτρα, Σεπτέμβριος 2023

«Η εργασία αυτή αφιερώνεται στον σύζυγό μου Παναγιώτη,
στα παιδιά μου Μαρία, Γεράσιμο, Ειρήνη, Ηλία, Λουκά
και στους γονείς μου Ηλία και Σταυρούλα
για την αγάπη, υπομονή και υποστήριξή τους»

Θερμές ευχαριστίες στον επιβλέποντα καθηγητή μου κο Ιωσήφ Φραγκούλη για την
εμπύχωση, την αμέριστη υποστήριξη, τις εύστοχες παρατηρήσεις στην διάρκεια της
εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας καθώς και στον συν-επιβλέποντα καθηγητή κο
Ευάγγελο Ανάγνου.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στους μαθητευόμενους που συμμετείχαν στην ερευνητική αυτή
προσπάθεια, στους Διευθυντές των ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας που έδωσαν την άδειά τους
καθώς και στους αγαπητούς συναδέλφους διδάσκοντες/ επόπτες των ΕΠΑΛ που
παρότρυναν τους μαθητευόμενους να συμμετάσχουν.

Τέλος ένα ξεχωριστό ευχαριστώ στον υπεύθυνο Μαθητείας της ΔΔΕ Ν. Αχαΐας κο
Γιώργο Ραβασόπουλο, για την άψογη συνεργασία, την απλόχερη υποστήριξη, τις
καταλυτικές συμβουλές του και τα σημαντικά στοιχεία που συνέλεξε και πρόσφερε
στην έρευνα αυτή.

Περίληψη

Ο θεσμός του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ έχει εισέλθει δυναμικά στο χώρο της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης τα τελευταία χρόνια και αποτελεί πλέον σημαντικό συνδετικό κρίκο με την αγορά εργασίας. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ενίσχυση των γνώσεων και δεξιοτήτων των μαθητευομένων ώστε να ενταχθούν στην αγορά εργασίας με αναβαθμισμένα προσόντα και εργασιακή εμπειρία. Το τρέχον εκπαιδευτικό έτος 2022-2023 υλοποιείται η Ζ΄ Φάση του προγράμματος και είναι σημαντικό να υπάρξει μια ανατροφοδότηση για την αποτελεσματικότητα του προγράμματος από τους σημαντικότερους εμπλεκόμενους και άμεσα ενδιαφερόμενους, τους εκπαιδευόμενους.

Η παρούσα διπλωματική εργασία διεξάγεται στο πλαίσιο της Θεματικής Ενότητας «Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων» του Μεταπτυχιακού Προγράμματος του ΕΑΠ «Επιστήμες της Αγωγής» και έχει ως σκοπό την καταγραφή, τη διερεύνηση και την ερμηνεία των προσωπικών απόψεων ενενήντα έξι (96) εκπαιδευόμενων/μαθητευομένων ΕΠΑΛ του νομού Αχαΐας για την αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας. Πιο συγκεκριμένα διερευνώνται α) οι αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με τους λόγους συμμετοχής τους στο πρόγραμμα Μαθητείας β) οι αντιλήψεις τους σε σχέση με τη μεθοδολογία διερεύνησης των εκπαιδευτικών τους αναγκών από τους εκπαιδευτικούς και εργοδότες/εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, γ) οι αντιλήψεις τους σε σχέση με τη σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων Μαθητείας με τα ενδιαφέροντά τους και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και τέλος δ) οι αντιλήψεις τους σε σχέση με τις ενέργειες ένταξής τους στην αγορά εργασίας από τους εκπαιδευτικούς και εργοδότες/ εκπαιδευτές στο χώρο εργασίας που εμπλέκονται με το πρόγραμμα Μαθητείας. Επιλέγεται η ποσοτική μέθοδος για τη διεξαγωγή της έρευνας, με εργαλείο ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο για τη συλλογή δεδομένων και η θεματική ανάλυση για την επεξεργασία τους.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσας έρευνας, οι εκπαιδευόμενοι αποτιμούν θετικά το θεσμό του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ. Κατά την άποψή τους, μέσω της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ,

απέκτησαν περαιτέρω εξειδικευμένες πρακτικές και θεωρητικές γνώσεις, ήπιες δεξιότητες, καθώς και εργασιακή εμπειρία, εντάχθηκαν ομαλότερα στην αγορά εργασίας και δύνανται να αναβαθμίσουν το πτυχίο και τα επαγγελματικά τους δικαιώματα.

Λέξεις κλειδιά

Μεταλυκειακό Έτος-Τάξη Μαθητείας, αποτελεσματικότητα θεσμού Μαθητείας, απόψεις μαθητευομένων, Ν. Αχαΐας

«Opinions of Vocational High School trainees from the prefecture of Achaia on the effectiveness of the Apprenticeship institution»

Eleni Arachovitou

Abstract

The institution of the Post-High School Year - Apprenticeship Class EPAL has dynamically entered the field of Vocational Education in recent years and is now an important connecting link with the labor market. The program aims to strengthen the knowledge and skills of the apprentices so that they can join the labor market with upgraded qualifications and work experience. In the current educational year 2022-2023, Phase VII of the program is being implemented and it is important to have a feedback on the effectiveness of the program from the most important involved and directly interested, the trainees.

The present diploma thesis is performed in the framework of the Thematic Unit "Introduction to Adult Education" of the postgraduate Study Program of the Hellenic Open University "Science of Education" which aims to record, investigate and interpret the personal opinions of ninety six (96) trainees/apprentices of the EPAL of the prefecture of Achaia for the effectiveness of the Apprenticeship institution. More specifically, a) the perceptions of the apprentices in relation to the reasons for their participation in the Apprenticeship program are investigated b) their perceptions in relation to the methodology for investigating their educational needs by teachers and employers/trainers in the workplace, c) their perceptions in relation to the connection of the content of the Apprenticeship programs with their interests and the needs of the labor market and finally d) their perceptions in relation to the actions of their integration into the labor market by the teachers and employers/instructors in the workplace involved with the Apprenticeship program. The quantitative method is chosen to conduct the research, with an electronic questionnaire as a tool for data collection and thematic analysis for their processing.

According to the findings of the present research, the trainees positively value the institution of the Post-High School Year - EPAL Apprenticeship Class. In their view, through their participation in the EPAL Apprenticeship program, they acquired further specialized practical and theoretical knowledge, soft skills, as well as work experience, joined the labor market more smoothly and can upgrade their degree and professional rights.

Keywords

Post-High School Year-Apprenticeship Class, effectiveness of the Apprenticeship institution, opinions of apprentices, Prefecture of Achaia

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
Λέξεις – Κλειδιά	6
Abstract	7
Keywords	8
Περιεχόμενα.....	9
Κατάλογος Πινάκων	13
Κατάλογος Σχημάτων	14
Συντομογραφίες	17
Εισαγωγή	18
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Κεφάλαιο 1^ο	
1. Η αρχική και συνεχιζόμενη Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα	19
1.1 Εισαγωγή	19
1.2 Τα οφέλη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	20
1.3 Ο διττός ρόλος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	21
1.4 Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση.....	21
1.5 Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση	23
1.6 Σύνοψη	23
Κεφάλαιο 2ο	
2. Η Επαγγελματική Εκπαίδευση στα ΕΠΑΛ	25
2.1 Εισαγωγή	25
2.2 Ο σκοπός του Επαγγελματικού Λυκείου	26
2.3 Κύκλοι Σπουδών στα ΕΠΑΛ	27
2.4 Ομάδες Προσανατολισμού, Τομείς & Ειδικότητες στα ΕΠΑΛ	28
2.5 Σύνοψη	31

Κεφάλαιο 3ο

3. Ο θεσμός της Μαθητείας.....	32
3.1 Εισαγωγή	32
3.2 Χαρακτηριστικά της Μαθητείας	33
3.3 Θεσμικό Πλαίσιο Εφαρμογής της Μαθητείας στην Ελλάδα	33
3.4 Ο Θεσμός του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑΛ	35
3.5 Λειτουργία Μεταλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας	36
3.5.1 Η προετοιμασία του προγράμματος Μαθητείας	38
3.5.2 Η Σύμβαση Μαθητείας	39
3.5.3 Διδασκαλία, Εποπτεία & Αξιολόγηση προγράμματος Μαθητείας	41
3.5.4 Διαχείριση και Παρακολούθηση προγράμματος Μαθητείας	42
3.5.5 Αμοιβές εμπλεκόμενων στην υλοποίηση της Μαθητείας	43
3.6 Φάσεις Υλοποίησης του Μεταλυκειακού Έτους-Τάξη Μαθητείας	44
3.7 Σύνοψη	49

Κεφάλαιο 4ο

4. Η εφαρμογή του θεσμού της Μαθητείας στα ΕΠΑΛ της Αχαΐας	50
4.1 Εισαγωγή	50
4.2 Φάσεις Υλοποίησης Μαθητείας στα ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας	51
4.3 Προσφερόμενες Ειδικότητες Μαθητείας στα ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας	54
4.4 Σύνοψη	56

Κεφάλαιο 5ο

5. Η έννοια της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας στην Μαθητεία	57
5.1 Εισαγωγή	57
5.2 Αναβάθμιση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης	58
5.3 Αναβάθμιση της Ποιότητας και Αποτελεσματικότητας της Μαθητείας	59
5.3.1 Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας	64
5.4 Αποτίμηση αποτελεσματικότητας προγραμμάτων Μαθητείας	65
5.5 Σύνοψη	66

Κεφάλαιο 6ο

6. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση	67
6.1 Εισαγωγή	67
6.2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση συναφών ερευνών	67
6.3 Σύνοψη	72
ΜΕΡΟΣ Β΄: Η ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	73

Κεφάλαιο 7ο

7. Σχεδιασμός και Μεθοδολογία της Έρευνας	74
7.1 Εισαγωγή	74
7.2 Αναγκαιότητα της Έρευνας	74
7.3 Σκοπός, Στόχοι και Ερευνητικά Ερωτήματα	76
7.4 Μεθοδολογική προσέγγιση	77
7.5 Οι συμμετέχοντες στην Έρευνα –Δείγμα	78
7.6 Εργαλείο συλλογής δεδομένων	79
7.7 Εγκυρότητα και Αξιοπιστία	80
7.8 Περιορισμοί της Έρευνας	81
7.9 Σύνοψη	82

Κεφάλαιο 8ο

8. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	83
8.1 Εισαγωγή	83
8.2 Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος	83
8.3 Επαγγελματικό προφίλ του δείγματος	87
8.4 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 1ου ερευνητικού ερωτήματος	91
8.5 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 2ου ερευνητικού ερωτήματος	94
8.6 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 3ου ερευνητικού ερωτήματος	101
8.7 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 4ου ερευνητικού ερωτήματος	107
8.8 Σύνοψη	116

Κεφάλαιο 9ο

9. Συμπεράσματα - Προτάσεις	117
9.1 Εισαγωγή	117
9.2 Συμπεράσματα επί του 1ου Ερευνητικού Ερωτήματος	117
9.3 Συμπεράσματα επί του 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος	118
9.4 Συμπεράσματα επί του 3ου Ερευνητικού Ερωτήματος	119
9.5 Συμπεράσματα επί του 4ου Ερευνητικού Ερωτήματος	120
9.6 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες	121
9.7 Σύνοψη	122
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	123

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 3.6.α: Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

Πίνακας 4.2.δ: Πιστοποίηση ΕΟΠΠΕΠ, Ν. Αχαΐας

Πίνακας 4.2.ε: Προσφερόμενες Ειδικότητες στα ΕΠΑΛ Ν. Αχαΐας, Ζ΄ Φάση

Πίνακας 5.3.α: Παράγοντες επιτυχίας προγραμμάτων μαθητείας/πρακτικής άσκησης σύμφωνα με Ε.Ε.

Κατάλογος Σχημάτων

Σχήμα 4.2.α: Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, Ν. Αχαΐας

Σχήμα 4.2.β: Είδος συνεργαζόμενων επιχειρήσεων, Ν. Αχαΐας

Σχήμα 4.2.γ: Φοίτηση στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας, Ν. Αχαΐας

Σχήμα 8.2.α: Φύλο Συμμετεχόντων

Σχήμα 8.2.β.: Ηλικία Συμμετεχόντων

Σχήμα 8.2.γ: Συμμετοχή Δείγματος ανά ειδικότητα

Σχήμα 8.2.δ: Φάση Μαθητείας συμμετεχόντων

Σχήμα 8.2.ε: ΕΠΑΛ Μαθητείας συμμετεχόντων

Σχήμα 8.2.στ: Οικογενειακό Εισόδημα

Σχήμα 8.2.ζ: Είδος Επιχείρησης

Σχήμα 8.3.α: Είδος Θέσης

Σχήμα 8.3.β: Συμβολή ατόμων στην εύρεση θέσης

Σχήμα 8.3.γ: Παρούσα Επαγγελματική Κατάσταση Εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.3.δ: Παρακολούθηση ΠΠΠ (35ω)

Σχήμα 8.3.ε: Κατοχή Επιπέδου 5 ΕΟΠΠΕΠ

Σχήμα 8.4.α: Απόκτηση θεωρητικών γνώσεων

Σχήμα 8.4.β: Απόκτηση πρακτικών γνώσεων

Σχήμα 8.4.γ: Απόκτηση ήπιων δεξιοτήτων

Σχήμα 8.4.δ: Ομαλότερη ένταξη στην αγορά εργασίας

Σχήμα 8.4.ε: Απαντήσεις 1ου ερευνητικού ερωτήματος

Σχήμα 8.5.α: Γνώση μεθόδων ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.5.β: Χρήση μεθόδων ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.5.γ: Διερεύνηση όλων των κατηγοριών εκπαιδευτικών αναγκών

Σχήμα 8.5.δ: Συμπερίληψη εκπαιδευτικών αναγκών κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων ΣΕΚ

Σχήμα 8.5.ε: Απαντήσεις 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

Σχήμα 8.5.στ: Απαντήσεις 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος – ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ/
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Σχήμα 8.6.α: Ιεράρχηση λόγων συμμετοχής στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ

Σχήμα 8.6.β: Συσχέτιση αντικειμένων εκπαίδευσης με ενδιαφέροντα εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.6.γ: Συσχέτιση θεωρητικής εκπαίδευσης με ενδιαφέροντα εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.6.δ: Συσχέτιση πρακτικής εκπαίδευσης με ενδιαφέροντα εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.6.ε: Απαντήσεις 3ου Ερευνητικού Ερωτήματος - Ενδιαφέροντα
εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.6.στ: Συσχέτιση αντικειμένου εκπαίδευσης με ανάγκες της τοπικής αγοράς

Σχήμα 8.6.ζ: Διερεύνηση αναγκών τοπικής αγοράς στο σχεδιασμό αντικειμένων
κατάρτισης

Σχήμα 8.7.α: Συμβολή ένταξης στην αγορά εργασίας

Σχήμα 8.7.β: Γνώσεις & δεξιότητες για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.7.γ: Χρήση εργαλείων για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.7.δ: Συνεργασία με άλλες υπηρεσίες για την εργασιακή ένταξη των
εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.7.ε: Αξιοποίηση προγραμμάτων για την εργασιακή ένταξη των
εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.7.στ: Απαντήσεις 4ου Ερευνητικού Ερωτήματος – ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

Σχήμα 8.7.ζ: Απαντήσεις 4ου Ερευνητικού Ερωτήματος – ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ/
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Σχήμα 8.7.η: Ύπαρξη συστήματος ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εργασιακή
ένταξη

Συντομογραφίες

Αγγλικές

CEDEFOP = European Centre for the Development of Vocational Training.

Ελληνικές

ΔΔΕ = Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

ΒΕΚ = Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΕΟΠΠΕΠ = Εθνικός Οργανισμός Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού.

ΕΠΑΛ = Επαγγελματικά Λύκεια

ΕΚ = Εργαστηριακά Κέντρα

ΕΕΚ = Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

ΕΠΑΣ = Επαγγελματικές Σχολές

ΕΣΚ = Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης

ΙΕΚ = Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

ΚΔΒΜ = Κέντρα δια Βίου Μάθησης

ΟΑΕΔ = Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού.

ΠΔΕ = Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης

ΠΠΠ = Προπαρασκευαστικό Πρόγραμμα Πιστοποίησης

ΣΕΚ = Σχολές Επαγγελματικής Κατάρτισης

1. Εισαγωγή

Με τον όρο «μαθητεία» νοούνται τα προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα οποία συνδυάζουν μάθηση στον χώρο εκπαίδευσης ή κατάρτισης και μάθηση σε χώρο εργασίας. Διεξάγονται σύμφωνα με καθορισμένο πρόγραμμα, το οποίο οδηγεί σε πιστοποίηση των γνώσεων και δεξιοτήτων που απόκτησε ο μαθητευόμενος σε συγκεκριμένη ειδικότητα (Μόσχου, 2021).

Το «Μεταλυκειακό έτος – Τάξη μαθητείας» καθιερώθηκε ως ένα από τα προγράμματα που περιλαμβάνει το σύστημα μαθητείας στην Ελλάδα. Αποτελεί μεταδευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών του ΕΠΑΛ, ανήκει στο μη τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα, είναι προαιρετικό και οδηγεί, κατόπιν εξετάσεων από τον ΕΟΠΠΕΠ, στην απόκτηση αναγνωρισμένων επαγγελματικών προσόντων επιπέδου 5, σύμφωνα με το εθνικό και το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων. Στους μαθητευομένους παρέχεται ημερήσια αποζημίωση και ασφάλιση για το μέρος της κατάρτισης που βασίζεται στην εργασία.

Πρόκειται για έναν δυναμικά ανερχόμενο θεσμό, που στοχεύει στην αναβάθμιση της εργασιακής προοπτικής των αποφοίτων επαγγελματικού λυκείου, στην ομαλή και ασφαλή είσοδό τους στην αγορά εργασίας, καθώς και στη σύζευξη της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την απασχόληση (Μόσχου, 2021).

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσπάθεια αποτίμησης της αποτελεσματικότητας του θεσμού μετά από διερεύνηση των απόψεων των μαθητευομένων στα ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας.

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Η αρχική και συνεχιζόμενη Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα

Στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μια αναφορά στην εξελικτική πορεία, στα οφέλη και στις μορφές της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΕΕΚ) στην Ελλάδα. Επίσης αναφέρονται οι νομοθετικές ρυθμίσεις που ενίσχυσαν την ΕΕΚ στην χώρα μας ώστε να ανταποκρίνεται στην ευρωπαϊκή πρόκληση για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και επαγγελματική και οικονομική ανάπτυξη.

1.1 Εισαγωγή

Η αντιμετώπιση της ανεργίας, η εργασιακή ένταξη ιδιαιτέρως των νέων ατόμων, η δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης, η στελέχωση της αγοράς με κατάλληλα εξειδικευμένο και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, αποτελούν σοβαρές προκλήσεις για την οικονομική πολιτική της χώρας μας και στρατηγικούς στόχους για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δράσεις και προγράμματα που αναπτύσσουν και ενισχύουν τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες των νέων ατόμων σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο συμβάλουν ουσιαστικά προς την επίτευξη των παραπάνω στόχων (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023).

Διαπιστώσεις πολλών μελετών συγκλίνουν στο ότι η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας, της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και γενικότερα η

ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, σχετίζονται άμεσα με την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση μιας χώρας (Βοσνιακού, 2017). Η ΕΕΚ εστιάζει στην απόκτηση συγκεκριμένων εργασιακών και πρακτικών δεξιοτήτων, ενισχύει τους εκπαιδευόμενους με ικανότητες και εμπειρίες που απαιτούνται για συγκεκριμένα επαγγέλματα, εμπλουτίζει το βιογραφικό τους σημείωμα και κατ' επέκταση υποστηρίζει και εργασιακή τους ένταξη (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023).

1.2 Τα οφέλη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Η βασισμένη στην εργασία μάθηση αυξάνει την απασχολησιμότητα, διευκολύνει τη μετάβαση από το σχολείο στην εργασία, μειώνει τις ελλείψεις και τα κενά στις δεξιότητες, μειώνει την ανεργία των νέων, αυξάνει την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, προωθεί την κοινωνική ένταξη και γενικά προσφέρει σημαντικότητα οφέλη (European Training Foundation, 2013, European Commission, 2012, Cedefop, 2011). Έτσι η ΕΕΚ και ειδικότερα η Μαθητεία θεωρείται από τους Ευρωπαϊκούς και εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής ως η απαρχή της προετοιμασίας των νέων για τα δεδομένα της σημερινής αγοράς εργασίας (CEDEFOP, 2015).

Αν και παραδοσιακά η ΕΕΚ είχε μικρότερη ζήτηση συγκριτικά με την γενική εκπαίδευση η οποία συνδέεται με το προσδόκιμο της κοινωνικής εξέλιξης, εν τούτοις από το 2000 και μετά, λόγω της έμφασης που δόθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για μια ανταγωνιστικότερη Ευρώπη με ικανότητα να ανταπεξέλθει στις νέες προκλήσεις της κοινωνίας της γνώσης, παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση προς την επιλογή της ΕΕΚ και στον ελλαδικό χώρο.

Οι σημαντικές νομοθετικές ρυθμίσεις που έγιναν (Ν. 3191/2003, Ν. 3369/2005, Ν. 3879/2010, Ν. 4186/2013) καταδεικνύουν την παραδοχή της ελληνικής πολιτείας για τα θετικά αποτελέσματα της ΕΕΚ στην οικονομική και κοινωνική ζωή (CEDEFOP, 2014).

1.3 Ο διττός ρόλος της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Εξαιτίας αυτής της νομοθετικής κινητικότητας, η ΕΕΚ πλέον ως αναπόσπαστο μέρος του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος έχει τεθεί σε προτεραιότητα της εκπαιδευτικής πολιτικής την τελευταία δεκαετία μιας και εξυπηρετεί διττό ρόλο, επαγγελματικό και κοινωνικό.

Ο επαγγελματικός ρόλος, που σχετίζεται άμεσα με την εθνική προσπάθεια για παραγωγική ανασυγκρότηση, αφορά την προετοιμασία των αποφοίτων να εισέλθουν με επιτυχία και αξιώσεις στο επάγγελμα και παράλληλα να συμβάλουν στη βελτίωση του επιχειρηματικού και εργασιακού περιβάλλοντος.

Ο κοινωνικός ρόλος, που σχετίζεται με την επαρκή προετοιμασία των αποφοίτων για την πραγματική ζωή, αποτελεί προϋπόθεση του επαγγελματικού ρόλου καθώς μέσω της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης καθίσταται εφικτή η ενεργός, δημιουργική συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων στην εκπαιδευτική διαδικασία και την δημιουργία ενός ελκυστικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος (ΥΠΑΙΘ, 2016).

1.4 Αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση

Σύμφωνα με τον Ν. 4186/2013, που έχει στόχο την προσέλκυση περισσότερων μαθητών στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση, δίνεται η δυνατότητα

επιλογής είτε της αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος είτε της αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης στο πλαίσιο της μη τυπικής εκπαίδευσης.

Με τον όρο «*τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα*» νοείται το σύστημα της πρωτοβάθμιας, δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Βάσει του Ν.3879/2010 για την διαβίου μάθηση, ως «*μη τυπική εκπαίδευση*» θεωρείται η εκπαίδευση που παρέχεται σε οργανωμένο πλαίσιο εκτός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος και δύναται να οδηγήσει σε απόκτηση αναγνωρισμένων τυπικών προσόντων σε εθνικό επίπεδο.

Με το όρο «*αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση*» εννοούμε την κατάρτιση που προσφέρει βασικές επαγγελματικές γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες σε ειδικότητες και εξειδικεύσεις με στόχο την ένταξη, επανένταξη, επαγγελματική κινητικότητα και ανέλιξη του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας, καθώς και την επαγγελματική και προσωπική του ανάπτυξη. (CEDEFOP, 2014).

Με βάση τα παραπάνω: α) η αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση παρέχεται εντός του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος μέσω της φοίτησης στα ΕΠΑΛ, β) η αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση παρέχεται μέσω της φοίτησης στις ΣΕΚ (για τους αποφοίτους της υποχρεωτικής τυπικής εκπαίδευσης) και στα ΙΕΚ (για τους αποφοίτους της τυπικής μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ΓΕΛ, ΕΠΑΛ καθώς και των ΣΕΚ), ενώ γ) η αρχική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση παρέχεται στις ΕΠΑΣ μαθητείας του ΟΑΕΔ και άλλων υπουργείων (ΥΠΙΑΘ, 2016).

1.5 Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση

Σύμφωνα με τον Ν.3879/2010 με τον όρο «*συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση*» νοείται η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού που συμπληρώνει, εκσυγχρονίζει ή αναβαθμίζει γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, οι οποίες αποκτήθηκαν από τα συστήματα επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης ή από επαγγελματική εμπειρία με στόχο την ένταξη ή επανένταξη στην αγορά εργασίας, τη διασφάλιση της εργασίας και την επαγγελματική και προσωπική ανάπτυξη.

Η συνεχιζόμενη επαγγελματική κατάρτιση ανήκει στην μη τυπική εκπαίδευση και παρέχεται από τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ) τα οποία προσφέρουν επιπρόσθετα γενική εκπαίδευση ενηλίκων, επαγγελματικό προσανατολισμό και δια βίου συμβουλευτική σταδιοδρομίας (Ν. 4186/2013).

1.6 Σύνοψη

Η ΕΕΚ αποτελεί ζήτημα κεντρικής σημασίας για την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και την ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας, της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας (Nilsson, 2010). Αποτελεί σημαντικό στοιχείο της δια βίου μάθησης ενισχύοντας τους εκπαιδευόμενους με γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που απαιτούνται για την επαγγελματική τους ζωή.

Η αρχική ΕΕΚ συνήθως εφαρμόζεται πριν την έναρξη της εργασιακής ζωής των μαθητών και κατά την διάρκεια της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, πραγματοποιείται στην Εκπαιδευτική Δομή και σε εργασιακά περιβάλλοντα. Η Συνεχιζόμενη ΕΕΚ

εφαρμόζεται μετά την έναρξη της επαγγελματικής ζωής και το μεγαλύτερο μέρος της υλοποιείται σε Εργασιακό Χώρο (European Commission, 2017).

2. Η Επαγγελματική Εκπαίδευση στα ΕΠΑΛ

Η αυξανόμενη τάση προς την επιλογή της ΕΕΚ στον ελλαδικό χώρο είναι ιδιαίτερα φανερή από το ολοένα και μεγαλύτερο ποσοστό που επιλέγει να φοιτήσει στα Επαγγελματικά Λύκεια της χώρας. Καθοριστικό ρόλο στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος των νέων να φοιτήσουν στα ΕΠΑΛ, τόσο γενικά, όσο και σε σχέση με συγκεκριμένες ειδικότητες, φαίνεται πως σχετίζεται άμεσα με την θεσμοθέτηση επαγγελματικών δικαιωμάτων (CEDEFOP, 2014). Όπως αναφέρει και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2006) στους τομείς όπου θεσμοθετήθηκαν επαγγελματικά δικαιώματα, δημιουργήθηκε έντονη ζήτηση εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

2.1 Εισαγωγή

Το ποσοστό των μαθητών που επιλέγουν την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση διαφέρει ανά περιφέρεια της Ελλάδας. Η γεωγραφική αυτή διαφοροποίηση της αναλογίας των μαθητών μεταξύ επαγγελματικού και γενικού λυκείου είναι πολυπαραγοντική και σχετίζεται με την προσβασιμότητα στη σχολική μονάδα, την δομή της απασχόλησης ανά περιφέρεια, το βιοτικό επίπεδο, το μορφωτικό επίπεδο γονέων και μαθητών (ITYE, 2011). Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, από το πλήθος των μαθητών που αποφασίζουν να ακολουθήσουν επαγγελματική εκπαίδευση, το 80% επιλέγει την φοίτηση στο Επαγγελματικό Λύκειο (CEDEFOP, 2014).

2.2 Ο σκοπός του Επαγγελματικού Λυκείου

Η δευτεροβάθμια επαγγελματική εκπαίδευση αποβλέπει στον συνδυασμό της γενικής παιδείας με την τεχνική επαγγελματική γνώση και παρέχεται αποκλειστικά στα ΕΠΑΛ.

Σύμφωνα με τον Ν. 4186/2013 (ΦΕΚ 193/Α/17.09.2013) και όπως αυτός συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, οι σκοποί του Επαγγελματικού Λυκείου είναι: α) Η παροχή γενικής παιδείας υψηλού επιπέδου, που θα συμβάλλει στην ισόρροπη γνωστική, συναισθηματική, πνευματική και σωματική ανάπτυξη όλων των μαθητών. β) Η προαγωγή της κριτικής σκέψης, της πρωτοβουλίας, της δημιουργικότητας και των ικανοτήτων των μαθητών. γ) Η καλλιέργεια της εθνικής, θρησκευτικής και πολιτισμικής μας κληρονομιάς αλλά και η προετοιμασία των νέων για την κοινωνία των ευρωπαίων πολιτών. δ) Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της διαφορετικότητας και της πολιτισμικής ετερότητας στο πλαίσιο μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας. ε) Η ενδυνάμωση των αξιών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της συλλογικότητας και της αλληλεγγύης και η διαμόρφωση συνείδησης ενεργού πολίτη. στ) Η διασφάλιση της ισορροπίας στη σχολική ζωή ούτως ώστε οι μαθητές να έχουν τη δυνατότητα να συνδυάζουν τη γνώση, τον ελεύθερο χρόνο, τη δημιουργία και τη συμμετοχή. ζ) Η καλλιέργεια των βασικών κοινωνικών δεξιοτήτων που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και την κοινωνική ένταξη. η) Η παροχή ολοκληρωμένων επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. θ) Η ενδυνάμωση της δυνατότητας παρακολούθησης των εργασιακών εξελίξεων, καθώς και της

δυνατότητας πρόσληψης και αφομοίωσης των νέων τεχνολογικών και επαγγελματικών γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων στο πλαίσιο της Δια Βίου Μάθησης. ι) Η δυνατότητα επαγγελματικής ανέλιξης μέσω σπουδών σε ανώτερη εκπαιδευτική βαθμίδα και ια) Η ανάπτυξη δράσεων που διασφαλίζουν την ποιότητα της τεχνικής – επαγγελματικής εκπαίδευσης.

2.3 Κύκλοι Σπουδών στα ΕΠΑΛ

Η διάρθρωση σπουδών του ΕΠΑΛ καθορίζεται στο άρθρο 7 του Ν. 4186/2013, σύμφωνα με το οποίο προσφέρονται δύο (2) κύκλοι σπουδών: α) ο «Δευτεροβάθμιος Κύκλος Σπουδών», ο οποίος ανήκει στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα και β) η «Τάξη Μαθητείας», η οποία αποτελεί «Μεταδευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» και δεν εντάσσεται στο τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα (Ν. 4310/2014).

Στο «Δευτεροβάθμιο Κύκλο Σπουδών» λειτουργούν οι Α΄, Β΄ και Γ΄ τάξεις. Στην Α΄ τάξη εγγράφονται χωρίς εξετάσεις, οι κάτοχοι απολυτηρίου Γυμνασίου ή άλλου ισότιμου τίτλου (Ν. 4386/2016). Στη Β΄ τάξη εγγράφονται οι προαγόμενοι από την Α΄ τάξη του Γενικού ή του Επαγγελματικού Λυκείου. Στη Γ΄ τάξη εγγράφονται οι προαγόμενοι από τη Β΄ τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου. Οι προαγόμενοι από την Α΄ Τάξη του Επαγγελματικού Λυκείου δικαιούνται να εγγραφούν στη Β΄ Τάξη του Γενικού Λυκείου.

Κατά τα οριζόμενα στον Ν. 4310/2014 (ΦΕΚ 258/Α/08.12.2014) στην «Τάξη Μαθητείας», η οποία είναι προαιρετική, εγγράφονται οι κάτοχοι απολυτηρίου και

πτυχίου του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών του ΕΠΑ.Λ. Η «Τάξη Μαθητείας», που εφαρμόζει το δυικό σύστημα εκπαίδευσης (μαθητείας) του Ο.Α.Ε.Δ. έχει διάρκεια ένα (1) έτος και περιλαμβάνει Μαθητεία με εκπαίδευση στο χώρο εργασίας, Μάθημα Ειδικότητας και Προπαρασκευαστικά Μαθήματα Πιστοποίησης στη σχολική μονάδα αντίστοιχα. Την ευθύνη υλοποίησης της «Τάξης Μαθητείας», της τοποθέτησης σε χώρους εργασίας των φοιτούντων, καθώς και όλα τα σχετικά με αυτήν έχει το ΕΠΑ.Λ. Η τοποθέτηση σε χώρους εργασίας των φοιτούντων και παρακολούθησή τους θεωρείται άσκηση εκπαιδευτικού έργου.

2.4 Ομάδες Προσανατολισμού, Τομείς & Ειδικότητες στα ΕΠΑΛ

Η εκπαίδευση στα ΕΠΑΛ προσφέρεται μέσα από τέσσερις (4) ομάδες προσανατολισμού: α) Τεχνολογικών Εφαρμογών, β) Διοίκησης και οικονομίας γ) Γεωπονίας, Τεχνολογίας Τροφίμων και Διατροφής και δ) Ναυτιλιακών Επαγγελμαμάτων.

Οι ομάδες προσανατολισμού επιμερίζονται σε εννέα (9) Τομείς στην Β΄ τάξη και τριάντα πέντε (35) ειδικότητες στην Γ΄ τάξη (Ν.4386/2016), ως εξής:

1. Ο τομέας Γεωπονίας, Τροφίμων και Περιβάλλοντος επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Τεχνικός Φυτικής Παραγωγής, β) Τεχνικός Ζωικής Παραγωγής, γ) Τεχνικός Τεχνολογίας Τροφίμων και Ποτών και δ) Τεχνικός Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου

2. Ο τομέας Διοίκησης και Οικονομίας επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών, β) Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων, γ) Υπάλληλος Εμπορίας και Διαφήμισης και δ) Υπάλληλος Αποθήκης και Συστημάτων Εφοδιασμού
3. Ο τομέας Δομικών Έργων, Δομημένου Περιβάλλοντος και Αρχιτεκτονικού Σχεδιασμού υποστηρίζει την ειδικότητα Τεχνικός Δομικών Έργων και Γεωπληροφορικής
4. Ο τομέας Εφαρμοσμένων Τεχνών επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Γραφικών Τεχνών, β) Αργυροχρυσοχοΐας, γ) Συντήρησης Έργων Τέχνης – Αποκατάστασης, δ) Σχεδίασης και Παραγωγής Ενδύματος, ε) Σχεδιασμού-Διακόσμησης Εσωτερικών Χώρων και στ) Επιπλοποιίας –Ξυλογλυπτικής
5. Ο τομέας Ηλεκτρολογίας, Ηλεκτρονικής και Αυτοματισμού επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Τεχνικός Ηλεκτρονικών και Υπολογιστικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων, Δικτύων και Τηλεπικοινωνιών και β) Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων
6. Ο τομέας Μηχανολογίας επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Τεχνικός Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών, β) Τεχνικός Θερμικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων και Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου, γ) Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ψύξης Αερισμού και Κλιματισμού, δ) Τεχνικός Οχημάτων και ε) Τεχνικός Μηχανοσυνθέτης Αεροσκαφών

7. Ο τομέας Ναυτιλιακών Επαγγελματιών επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Πλοίαρχος Εμπορικού Ναυτικού και β) Μηχανικός Εμπορικού Ναυτικού
8. Ο τομέας Πληροφορικής επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής και β) Τεχνικός Η/Υ και Δικτύων Η/Υ
9. Ο τομέας Υγείας - Πρόνοιας – Ευεξίας επιμερίζεται στις ειδικότητες α) Βοηθός Νοσηλεύτη, β) Βοηθός Ιατρικών –Βιολογικών Εργαστηρίων, γ) Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων, δ) Βοηθός Φυσικοθεραπευτή, ε) Βοηθός Οδοντοτεχνίτη, στ) Βοηθός Ακτινολογικών Εργαστηρίων, ζ) Βοηθός Φαρμακείου, η) Αισθητικής Τέχνης και (θ) Κομμωτικής Τέχνης

Στα ΕΠΑΛ εφαρμόζεται πρόγραμμα μαθημάτων τριάντα πέντε (35) συνολικά ωρών εβδομαδιαίως. Ειδικότερα, στην Α τάξη ΕΠΑΛ το πρόγραμμα περιέχει είκοσι δύο (22) ώρες εβδομαδιαίως μαθήματα γενικής παιδείας και δεκατρείς (13) ώρες μαθήματα ειδικοτήτων. Στην Β και στη Γ τάξη ΕΠΑΛ το πρόγραμμα περιέχει δώδεκα (12) ώρες εβδομαδιαίως μαθήματα γενικής παιδείας και είκοσι τρεις (23) ώρες μαθήματα ειδικοτήτων. Τα μαθήματα ειδικότητας αποτελούνται κατά προσέγγιση, από 50% θεωρητικό μέρος και 50% εργαστηριακό (Ν.4186/2013).

Στους αποφοίτους της Γ Τάξης του Δευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών του ΕΠΑΛ χορηγείται: α) Απολυτήριο Επαγγελματικού Λυκείου επιπέδου 4, ισότιμο με το Απολυτήριο Γενικού Λυκείου, μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις, και β) Πτυχίο Επαγγελματικής Ειδικότητας, Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, επιπέδου 4, μετά από ενδοσχολικές εξετάσεις, το οποίο εξασφαλίζει το δικαίωμα να λάβουν άδεια άσκησης επαγγέλματος και πρόσβαση στην αγορά εργασίας (Ν.4186/2013).

Οι κάτοχοι απολυτηρίου Δευτεροβάθμιου Κύκλου Σπουδών ΕΠΑΛ έχουν δικαίωμα συμμετοχής σε πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Εξετάζονται σε τέσσερα (4) μαθήματα της Γ τάξης ΕΠΑΛ δύο μαθήματα γενικής παιδείας και δύο μαθήματα ειδικότητας. Επίσης έχουν τη δυνατότητα εγγραφής στα ΙΕΚ σε τμήματα αντίστοιχης ειδικότητας με αυτήν του πτυχίου τους στο 3ο εξάμηνο καθώς και εγγραφής στο μεταδευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών των ΕΠΑΛ στο Μεταλυκειακό Έτος- Τάξη Μαθητείας.

2.5 Σύνοψη

Το Επαγγελματικό Λύκειο που ως σκοπό έχει να παρέχει γενικές και συνάμα εξειδικευμένες τεχνικές και επαγγελματικές γνώσεις καθώς και δεξιότητες ομαλής ένταξης στο κοινωνικό και εργασιακό περιβάλλον, προσφέρει μια πληθώρα ειδικοτήτων ώστε να εξυπηρετεί την είσοδο σωστά εκπαιδευμένου και καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας.

3. Ο Θεσμός της Μαθητείας

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται καταρχήν μια σύντομη αναφορά στην εξέλιξη, τα χαρακτηριστικά και το θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της Μαθητείας με έμφαση στην Ελλάδα και κατόπιν περιγράφεται πιο αναλυτικά ο θεσμός και ο κανονισμός λειτουργίας του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας των ΕΠΑΛ.

3.1 Εισαγωγή

Η διεθνής εμπειρία έχει αναδείξει το εκπαιδευτικό μοντέλο της Μαθητείας ως έναν ιδιαίτερα αποτελεσματικό μηχανισμό όσον αφορά την επιτυχημένη μετάβαση των νέων στην αγορά εργασίας (Βοσνιακού, 2017).

Οι ρίζες του θεσμού της Μαθητείας βρίσκονται στις συντεχνίες του ευρωπαϊκού Μεσαίωνα που είχαν ως στόχο τη δημιουργία μονοπωλίων και τον έλεγχο του ανταγωνισμού (Ogilvie, 2004). Στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια και μάλιστα με χαρακτηριστικό το παράδειγμα της Γερμανίας, ο θεσμός της μαθητείας αναπτύχθηκε σημαντικά και υποστηρίζεται σθεναρά από την επίσημη πολιτεία αλλά και όλους τους εμπλεκόμενους φορείς όπως επιχειρήσεις και εργατικά σωματεία (Βοσνιακού, 2017). Επιπρόσθετα και ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας έχει εκφράσει την υποστήριξή του για το δυαδικό σύστημα επαγγελματικής εκπαίδευσης (International Labor Organization – ILO, 2012).

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το χάσμα μεταξύ των επιθυμητών δεξιοτήτων των εργαζομένων από την πλευρά των εργοδοτών και των πραγματικών βαίνει

αυξανόμενο και ότι ταυτόχρονα επιδεινώνεται η ανταγωνιστικότητα στην οικονομία και αυξάνεται η ανεργία, προκύπτει ότι ο θεσμός της Μαθητείας δύναται να συμβάλλει ουσιαστικά στην αποτελεσματικότερη ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας και στην ευρύτερη ποιοτική αναβάθμιση του ανθρώπινου κεφαλαίου (Φραγκούλης & Ανάγνου, 2018).

3.2 Χαρακτηριστικά της Μαθητείας

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης αναφέρει ότι η Μαθητεία έχει τα εξής χαρακτηριστικά: (1) περιλαμβάνει μάθηση που εναλλάσσεται μεταξύ εκπαιδευτικού πλαισίου και χώρου εργασίας, (2) είναι μέρος ενός επίσημου προγράμματος εκπαίδευσης και κατάρτισης, (3) μετά την επιτυχημένη ολοκλήρωση του προγράμματος ο μαθητευόμενος λαμβάνει πιστοποίηση που αναγνωρίζεται επίσημα, (4) ο μαθητευόμενος έχει την ιδιότητα του εργαζόμενου και αμείβεται για την εργασία του, και (5) ιδανικά η μαθητεία βασίζεται σε ένα συμβόλαιο ή σε μία επίσημη συμφωνία μεταξύ του εργοδότη και του μαθητευόμενου, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις το συμβόλαιο αυτό γίνεται με το εκπαιδευτικό ίδρυμα (CEDEFOP, 2014).

3.3 Θεσμικό Πλαίσιο Εφαρμογής της Μαθητείας στην Ελλάδα

Στη χώρα μας οι σχολές Μαθητείας πρωτοξεκίνησαν στον ΟΑΕΔ με εφαρμογή του ΦΕΚ 152/Α/1952 «Περί εκπαίδευσεως μαθητών τεχνιτών». Σύμφωνα με το

υφιστάμενο πλαίσιο, η Μαθητεία διεξάγεται στις ακόλουθες δομές και έχει δημιουργηθεί ενιαία δομή διαχείρισή της:

Α. Στις Επαγγελματικές Σχολές (ΕΠΑΣ) μαθητείας, όπου προσφέρεται στο επίπεδο της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οδηγεί στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 3, σύμφωνα με το εθνικό και το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων, έπειτα από δύο έτη εναλλασσόμενης μάθησης στο σχολείο και στον χώρο εργασίας. Με πρόσφατη νομοθετική μεταρρύθμιση (Ν. 4763/2020) ιδρύθηκαν και οι Επαγγελματικές Σχολές Κατάρτισης (ΕΣΚ), που οδηγούν επίσης στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 3, έπειτα από διετή φοίτηση, η οποία περιλαμβάνει πρόγραμμα μάθησης στην εκπαιδευτική δομή και πρακτική άσκηση ή πρόγραμμα μάθησης σε εργασιακό χώρο.

Β. Στα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ), όπου προσφέρεται στο επίπεδο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οδηγεί στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 5, σύμφωνα με το εθνικό και το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων, έπειτα από ένα σχολικό έτος εναλλασσόμενης μάθησης στο σχολείο και στον χώρο εργασίας.

Γ. Στα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ), όπου προσφέρεται στο επίπεδο της μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και οδηγεί στην απόκτηση προσόντων επιπέδου 5, σύμφωνα με το εθνικό και το ευρωπαϊκό πλαίσιο προσόντων, έπειτα από τέσσερα εξάμηνα μάθησης σε ΙΕΚ και ένα εξάμηνο στον χώρο εργασίας (Μόσχου, 2018).

3.4 Ο Θεσμός του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ

Ο οδηγός εφαρμογής του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, ορίζει την Μαθητεία ως ένα εκπαιδευτικό σύστημα στο οποίο ο μαθησιακός χρόνος εναλλάσσεται μεταξύ χώρου εργασίας και εκπαιδευτικής δομής. Συγκεκριμένα, ο μαθητευόμενος και ο εργοδότης συνδέονται μεταξύ τους με Σύμβαση Μαθητείας σύμφωνα με την οποία ο μαθητευόμενος λαμβάνει αμοιβή ή επίδομα και έχει ασφαλιστική κάλυψη. Η μαθητεία υλοποιείται με βάση ένα καθορισμένο πρόγραμμα μάθησης που επιμερίζεται μεταξύ εργασίας και εκπαίδευσης με σκοπό στο τέλος του προγράμματος να αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες στην ειδικότητά του και να πιστοποιηθεί για αυτές (Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, 2017).

Το Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑΛ στη χώρα μας θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4386/16, άρθρ.66. και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά πιλοτικά το εκπαιδευτικό έτος 2016-2017. Το τρέχον εκπαιδευτικό έτος 2022-2023 είναι σε εξέλιξη η Ζ΄ φάση. Όλες οι προηγούμενες φάσεις υλοποιήθηκαν με επιτυχία εκτός της Ε΄ Φάσης κατά το σχολικό έτος 2020-2021 διότι λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού υπήρξε αναστολή λειτουργίας των επιχειρήσεων οπότε δεν ήταν δυνατή η εκπαίδευση στους χώρους εργασίας.

Σύμφωνα με την ανατροφοδότηση από εργασίες και έρευνες που έχουμε στη διάθεσή μας για το θεσμό του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας φαίνεται πως πολύ μεγάλο ποσοστό των μαθητών ΕΠΑΛ επιθυμούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα της Μαθητείας αφού τελειώσουν την φοίτησή τους στο δευτεροβάθμιο κύκλο σπουδών

του ΕΠΑΛ και θεωρούν ότι μέσω της διαδικασίας αυτής θα αυξήσουν τις πιθανότητες εύρεσης εργασίας (Τσιχουρίδης, Γκουτζινόπουλος, Μπατσίλα, 2019). Οι συμμετέχοντες μαθητευόμενοι αξιολογούν κατά 74% θετικά την Μαθητεία, θεωρούν ότι ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους προσφέροντάς τους επαγγελματικές εμπειρίες, γνώσεις και δεξιότητες καθώς και μεγαλύτερη επαγγελματική αυτοπεποίθηση (Ζωγόπουλος & Καρατζάς, 2020).

3.5 Λειτουργία Μεταλυκειακού Έτους - Τάξης Μαθητείας ΕΠΑΛ

Σύμφωνα με τον τελευταίο Κανονισμό Λειτουργίας Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας που περιγράφεται στην ΥΑ 109153/Κ5 (ΦΕΚ 4771/Β/12.09.2022) έχουν υπάρξει κάποιες αξιοσημείωτες αλλαγές στο πλαίσιο λειτουργίας του θεσμού οι οποίες προέκυψαν κατόπιν παρατηρήσεων από τους διδάσκοντες-επόπτες, τους υπευθύνους Μαθητείας των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης και τους αρμόδιους του Υπουργείου Παιδείας στα προηγούμενα χρόνια υλοποίησης, με σκοπό την συνεχή βελτίωση του θεσμού. Ο κεντρικός κορμός της Λειτουργίας του θεσμού παραμένει σταθερός. Έτσι σύμφωνα, με το ισχύον νομικό πλαίσιο:

Το Μεταλυκειακό Έτος-Τάξη Μαθητείας είναι προαιρετικό, ανήκει στη μεταλυκειακή επαγγελματική κατάρτιση και η ολοκλήρωσή του, ύστερα από επιτυχείς εξετάσεις πιστοποίησης των αποφοίτων του, οδηγεί σε τίτλο επιπέδου πέντε (5) του Εθνικού Συστήματος Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης. Κύριο σκοπό έχει την παροχή υπηρεσιών αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης, σε αποφοίτους της μη υποχρεωτικής δευτεροβάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης και την περαιτέρω αναβάθμιση των προσόντων τους. Για να εγγραφεί κάποιος στο πρόγραμμα πρέπει να

είναι κάτοχος πτυχίου ΕΠΑΛ και τόσο κατά την υπογραφή της σύμβασης μαθητείας όσο και σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος οφείλει να είναι εκτός απασχόλησης, εκπαίδευσης και κατάρτισης. Οι κάτοχοι απολυτηρίου και πτυχίου του δευτεροβάθμιου κύκλου σπουδών του Ενιαίου Ειδικού Επαγγελματικού Γυμνασίου-Λυκείου (ΕΝ.Ε.Ε.ΓΥ.-Λ.), έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν στα τμήματα του Μεταλκειακού Έτους-Τάξη μαθητείας ΕΠΑ.Λ.

Το Μεταλκειακό Έτος- Τάξη Μαθητείας υλοποιείται με ευθύνη της Γενικής Γραμματείας Ε.Ε.Κ.Δ.Β.Μ., η οποία συνεργάζεται με τις Διευθύνσεις Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης, της Γενικής Διεύθυνσης Σπουδών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τη Γενική Διεύθυνση Εκπαιδευτικού Προσωπικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τις δεκατρείς (13) Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τις Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τα Επαγγελματικά Λύκεια (ΕΠΑΛ.) και τα Εργαστηριακά Κέντρα (ΕΚ). Οι αρμοδιότητες των φορέων διοίκησης σε περιφερειακό επίπεδο, ήτοι των Διευθυντών ΕΠΑΛ και ΕΚ ως υπευθύνων εποπτείας, των εποπτών-εκπαιδευτικών των ΕΠΑΛ/ΕΚ, του Υπεύθυνου Δ.Δ.Ε. για τη Μαθητεία, του Συντονιστή Π.Δ.Ε. για τη Μαθητεία και των Υπεύθυνων Υποστήριξης Μαθητείας, περιγράφονται αναλυτικά στον προαναφερόμενο Κανονισμό Λειτουργίας.

3.5.1 Η προετοιμασία του προγράμματος Μαθητείας

Η προετοιμασία του προγράμματος ξεκινά με την καταγραφή από τους Συντονιστές ΠΔΕ και τους υπευθύνους ΔΔΕ των ειδικοτήτων των Τάξεων Μαθητείας που πρόκειται να υλοποιηθούν από τα ΕΠΑΛ με την προϋπόθεση ότι έχουν εξασφαλισθεί αντίστοιχες θέσεις μαθητείας σε εργοδότες και υφίσταται η απαιτούμενη εργαστηριακή υποδομή.

Κατόπιν ο Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης, εκδίδει πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος προς τους εκπαιδευτικούς επαγγελματικής εκπαίδευσης της Π.Δ.Ε., ώστε όσοι ενδιαφέρονται να υποβάλλουν αίτηση, μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Τάξης Μαθητείας, ως επόπτες- εκπαιδευτικοί, για να αναλάβουν τη διδασκαλία του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας και την εποπτεία στο χώρο εργασίας των ειδικοτήτων Τάξης Μαθητείας που έχουν προταθεί. Κατόπιν μοριοδότησης των αιτήσεων όπως περιγράφεται στην ΥΑ 109153/Κ5 (ΦΕΚ 4771/Β/12.09.2022) γίνεται από τους Συντονιστές Π.Δ.Ε. για τη Μαθητεία η κατανομή των εποπτών-εκπαιδευτικών στα ΕΠΑ.Λ.

Το επόμενο βήμα είναι η διαδικασία υποβολής αίτησης από τους μαθητευόμενους οι οποίοι προκειμένου να συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής, υποβάλουν ηλεκτρονική αίτηση στο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Τάξης Μαθητείας με όλα τα απαιτούμενα έγγραφα. Στην περίπτωση που υποψήφιος μαθητευόμενος δηλώσει ότι συμμετέχει στη διαδικασία με δεσμευμένη θέση μαθητείας, πρέπει ο εργοδότης να έχει ήδη καταχωρήσει στο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Τάξης Μαθητείας τα στοιχεία της επιχείρησης του και τον Α.Μ.Κ.Α. του υποψηφίου.

Μετά την λήξη της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων τα ΕΠΑΛ είναι αρμόδια για την εξέταση των αιτήσεων καθώς και για την δημοσίευση καταρχήν των προσωρινών και μετά το πέρας του χρόνου υποβολής ενστάσεων των οριστικών πινάκων κατάταξης των υποψηφίων. Τα κριτήρια μοριοδότησης των υποψηφίων περιγράφονται αναλυτικά στην ως άνω Υπουργική Απόφαση.

Μετά την έκδοση των οριστικών πινάκων κατάταξης και αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία της υποβολής των αιτήσεων εγγραφής των υποψηφίων στα ΕΠΑΛ εκδίδεται από τον Περιφερειακό Διευθυντή Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης η απόφαση λειτουργίας των τμημάτων Μαθητείας η οποία αναρτάται στο διαδίκτυο.

3.5.2. Η Σύμβαση Μαθητείας

Μεταξύ του μαθητευομένου και του εργοδότη συνάπτεται Σύμβαση Μαθητείας η οποία θεωρείται από τον Διευθυντή του ΕΠΑΛ και της οποίας παράρτημα αποτελεί το «Πρόγραμμα Μάθησης σε εργασιακό χώρο», ημερήσιας διάρκειας οκτώ (8) ωρών, που υλοποιείται με βάση τον Οδηγό Κατάρτισης Μαθητείας της κάθε ειδικότητας.

Ο εργοδότης οφείλει να ορίσει στέλεχος συναφούς επαγγελματικής ειδικότητας με τον μαθητευόμενο ως «υπεύθυνο εκπαιδευτή στο χώρο εργασίας», ο οποίος πρέπει να διαθέτει τα απαραίτητα τυπικά προσόντα και επαγγελματικά δικαιώματα ή επαγγελματική εμπειρία για το επάγγελμα που εκπαιδεύει.

Ο μαθητευόμενος οφείλει να εκτελεί κάθε εργασία που του αναθέτει ο υπεύθυνος γι' αυτόν εκπαιδευτικός στο ΕΠΑ.Α. και ο υπεύθυνος εκπαιδευτής στον εργασιακό χώρο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο «Πρόγραμμα Εκπαίδευσης σε εργασιακό χώρο». Απαγορεύεται η απασχόληση του μαθητευομένου στον εργασιακό χώρο τις Κυριακές και τις επίσημες αργίες καθώς και κατά τις νυχτερινές ώρες (22:00- 06:00). Οι μαθητευόμενοι δικαιούνται 12 ημέρες κανονική άδεια, έως 15 ημερολογιακές ημέρες αναρρωτική άδεια, ειδική άδεια σε περιπτώσεις έκτακτων υγειονομικών συνθηκών (π.χ. πανδημία COVID 19) και έως 5 ημέρες απουσία για προσωπικούς λόγους με τη σύμφωνη γνώμη του εργοδότη.

Προβλέπεται η δυνατότητα αλλαγής εργοδότη κατόπιν σχετικής αίτησης του μαθητευομένου προς το ΕΠΑΑ έως και δύο φορές κατά τη διάρκεια του προγράμματος, καθώς και της διακοπής της σύμβασης σε περίπτωση καταγγελίας από τον μαθητευόμενο ή τον εργοδότη, για λόγους που σχετίζονται με την αθέτηση των υποχρεώσεών τους /πτώχευσης του εργοδότη ή από τον διευθυντή του ΕΠΑΑ εφόσον δεν τηρούνται τα όρια των απουσιών των μαθητευομένων. Σε περίπτωση που μαθητευόμενος διακόψει το «Πρόγραμμα Μάθησης σε εργασιακό χώρο» για λόγους πτώχευσης εργοδότη, ατυχήματος ή κύησης, δύναται να πραγματοποιήσει το υπόλοιπο του «Προγράμματος Μάθησης σε εργασιακό χώρο», αποκλειστικά και μόνο στην αμέσως επόμενη περίοδο που θα υλοποιηθεί το πρόγραμμα, υπό την προϋπόθεση ότι έχει εξασφαλίσει δεσμευμένη θέση μαθητείας, ότι θα λειτουργήσει αντίστοιχο τμήμα της ειδικότητας του και ότι έχει ολοκληρώσει επιτυχώς την παρακολούθηση του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας κατά την προηγούμενη περίοδο.

3.5.3 Διδασκαλία, Εποπτεία & Αξιολόγηση προγράμματος Μαθητείας

Η διδασκαλία του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας πραγματοποιείται στα οικεία Εργαστηριακά Κέντρα ή στα Σχολικά Εργαστήρια των ΕΠΑΛ εκτός του ωραρίου λειτουργίας του ΕΠΑΛ., από εκπαιδευτικό προσωπικό των ως άνω σχολικών μονάδων χωρίς μείωση διδακτικού ωραρίου για τους επόπτες-εκπαιδευτικούς ή σε περίπτωση έλλειψης μόνιμου εκπαιδευτικού από αναπληρωτή εκπαιδευτικό. Επίσης το εργαστηριακό μάθημα δεν πραγματοποιείται κατά την περίοδο των διακοπών των Χριστουγέννων, του Πάσχα και των θερινών διακοπών.

Η ανάθεση του εργαστηριακού μαθήματος γίνεται από τον Διευθυντή του ΕΚ/ΕΠΑΛ. Σε περιπτώσεις τμημάτων με παραπάνω από 12 έως και 24 μαθητευόμενους, κατά τη διδασκαλία είναι απαραίτητη η ταυτόχρονη παρουσία δύο εποπτών-εκπαιδευτικών. Το περιεχόμενο και η διάρκεια του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας ορίζεται στον αντίστοιχο Οδηγό Κατάρτισης Μαθητείας. Προβλέπεται η πραγματοποίηση του εργαστηριακού μαθήματος εκτός εκπαιδευτικής μονάδας με μέγιστο πλήθος εκπαιδευτικών επισκέψεων να ορίζεται σε πέντε (5) ανά περίοδο του προγράμματος.

Ο εκπαιδευτικός που διδάσκει το εργαστηριακό μάθημα της ειδικότητας σε ένα τμήμα οφείλει, στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού του έργου, να παρακολουθεί την μάθηση στον χώρο εργασίας στο συγκεκριμένο τμήμα μέσω της εποπτείας. Ο μέγιστος αριθμός μαθητευομένων που δύναται να εποπτεύσει ένας εκπαιδευτικός ανά τμήμα είναι (12) δώδεκα. Τον Ιούλιο και Αύγουστο αν αυτό απαιτείται, η εποπτεία ασκείται κανονικά από τον επόπτη εκπαιδευτικό και κατά τους δύο μήνες ή από τον

Διευθυντή του ΕΠΑΛ/ΕΚ αν ο επόπτης εκπαιδευτικός δεν δύναται να επισκεφτεί τον εκάστοτε εργοδότη ή είναι αναπληρωτής εκπαιδευτικός.

Η αξιολόγηση των μαθητευομένων αφορά στα μαθησιακά τους αποτελέσματα τόσο στο Εργαστηριακό Μάθημα Ειδικότητας στη σχολική μονάδα από τον/τους διδάσκοντα/ντες, όσο στο χώρο εργασίας από τον υπεύθυνο εκπαιδευτή με βάση την αξιολόγηση του «Προγράμματος μάθησης σε εργασιακό χώρο», σε βαθμολογική κλίμακα 0–20 και με συντελεστή βαρύτητας 50% στην τελική αξιολόγηση του μαθητή για κάθε μία από τις παραπάνω περιπτώσεις.

3.5.4 Διαχείριση και Παρακολούθηση προγράμματος Μαθητείας

Σε κάθε ΕΠΑ.Λ. τηρούνται συγκεκριμένα Υπηρεσιακά Βιβλία για την διαχείριση του Μεταλυκειακού Έτους- Τάξης Μαθητείας ως εξής: α) Πρωτόκολλο, στο οποίο καταχωρούνται τα πάσης φύσεως εισερχόμενα και εξερχόμενα έγγραφα, οι τίτλοι και τα εμπιστευτικά, β) Μητρώο μαθητευομένων, στο οποίο καταχωρούνται όλα τα προβλεπόμενα στοιχεία των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα μαθητευομένων, γ) τα μηνιαία έντυπα απουσιολόγια τα οποία υπογράφουν και οι μαθητευόμενοι, δ) Βιβλίο Β.Ε.Κ. όπου καταγράφεται ο Αριθμός Μητρώου (Α.Μ.) του μαθητευομένου και ο αριθμός Β.Ε.Κ. που του εκδόθηκε, 6) Βιβλία διδασκόμενης ύλης ανά τμήμα μαθητείας.

Επιπρόσθετα για την παρακολούθηση του Μεταλυκειακού Έτους- Τάξης Μαθητείας, χρησιμοποιείται το Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Τάξης Μαθητείας, ένα

κεντρικό πληροφοριακό σύστημα, στο οποίο έχουν πρόσβαση μέσω διαδικτύου, εξουσιοδοτημένοι χρήστες, και στο οποίο καταγράφονται όλα τα δεδομένα που αφορούν τις διαδοχικές περιόδους υλοποίησης του προγράμματος.

3.5.5 Αμοιβές εμπλεκόμενων στην υλοποίηση της Μαθητείας

Το ποσοστό αποζημίωσης των μαθητευόμενων του Μεταλκευακού Έτους - Τάξη Μαθητείας ορίζεται στο ενενήντα πέντε τοις εκατό (95%) επί του νόμιμου, νομοθετημένου, κατώτατου ορίου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη. Η αποζημίωση επιδοτείται από το Υ.ΠΑΙ.Θ. μέσω της Επιτελικής Δομής ΕΣΠΑ και καταβάλλεται, από τον Ειδικό Λογαριασμό, απευθείας στους μαθητευόμενους σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση ΦΒ7/121875/Κ3 (ΦΕΚ 4531/τβ/01-10-2021).

Επίσης, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση 6633/Κ5 (ΦΕΚ 473/08.02.2022) η αμοιβή των Συντονιστών των Περιφερειακών Διευθύνσεων Εκπαίδευσης για την παρακολούθηση του έργου του Μεταλκευακού έτους - Τάξη Μαθητείας καθορίζεται στο ποσό των διακοσίων ευρώ (200,00 €) ανά μήνα, ενώ των Υπευθύνων των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης στο ποσό των εκατό ευρώ (100,00 €) ανά μήνα.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με την κοινή υπουργική απόφαση 149518/Κ5 (ΦΕΚ 6246/Β/12.12.2022) από 01.10.2022 προβλέπεται καταβολή αμοιβών για τους εμπλεκόμενους στην υλοποίηση του Μεταλκευακού Έτους- Τάξη Μαθητείας ως

εξής: α) Για τον Διευθυντή του ΕΠΑ.Λ., ως Υπευθύνου Εποπτείας καθορίζεται ειδική μηνιαία αμοιβή στα εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €) ή στα διακόσια ευρώ (200,00 €) ή στα εκατόν είκοσι ευρώ (120,00 €) όταν το συνολικό πλήθος των μαθητευομένων κυμαίνεται αντιστοίχως από 16 έως 49 ή είναι μεγαλύτερο του 49 ή είναι μικρότερο του 15, β) Για τον Διευθυντή του ΕΚ ως Υπευθύνου Εποπτείας καθορίζεται ειδική μηνιαία αμοιβή στα εκατόν πενήντα ευρώ (150,00 €) ή στα εκατόν είκοσι ευρώ (120,00 €) όταν το συνολικό πλήθος τμημάτων του Μεταλκευακού έτους-Τάξης μαθητείας που λειτουργούν στο Ε.Κ. υπερβαίνει τα δύο (2) τμήματα ή αποτελείται από ένα (1) έως δύο (2) τμήματα αντιστοίχως, γ) Για τον διδάσκοντα εκπαιδευτικό του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας καθορίζεται αμοιβή ύψους δεκαπέντε ευρώ (15,00 €) ανά ώρα διδασκαλίας κατά την περίοδο 2022-2023. Τέλος σύμφωνα με την ΥΑ 6633/Κ5 (ΦΕΚ 473/08.02.2022) για τον εκπαιδευτικό καθορίζεται και μηνιαία αποζημίωση (10,00 €) ανά μαθητευόμενο που εποπτεύει, από τον Φεβρουάριο του 2022.

3.6 Φάσεις Υλοποίησης του Μεταλκευακού Έτους-Τάξη Μαθητείας

Παρακάτω δίνονται στοιχεία για τις Φάσεις του Μεταλκευακού Έτους – Τάξη Μαθητείας που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα σε πανελλαδικό επίπεδο.

Πιλοτική Τάξη Μαθητείας (2016): Κατά την εφαρμογή της Πιλοτικής Φάσης του Μεταλκευακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το έτος 2016, υλοποιήθηκαν τμήματα στις ειδικότητες «Σύγχρονη Επιχειρηματική Γεωργία», «Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων», «Ηλεκτρολογικές Εγκαταστάσεις». Τα

πilotικά τμήματα υλοποιήθηκαν στις Σχολικές Μονάδες: ΕΠΑΛ Κορωπίου - Αττική, 2ο ΕΠΑΛ Σταυρούπολης – Κεντρική Μακεδονία και στο 6ο ΕΠΑΛ Ηρακλείου – Κρήτη. (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της pilotικής φάσης περιγράφεται στις κοινές υπουργικές αποφάσεις 20405/373/2016 (ΦΕΚ1371/τβ/17.05.2016), 217890/ΓΓ4/2016 (ΦΕΚ 4176/τβ/23.12.2016) και 5743/125/2017 (ΦΕΚ 472/τβ/17.02.2017).

Α΄ Φάση (2016-2017): Για την εφαρμογή της Α΄ Φάσης του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το έτος 2017 εντάχθηκαν επτά (7) ειδικότητες: «Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών», «Τεχνικός Φυτικής Παραγωγής», «Σχεδιαστής Δομικών Έργων και Γεωπληροφορικής», «Τεχνικός Οχημάτων», «Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων», «Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής», «Βοηθός Νοσηλεύτη». Στην Α΄ φάση συμμετείχαν 1118 μαθητευόμενοι, σε 7 ειδικότητες, σε 180 τμήματα, από 120 ΕΠΑΛ, από 48 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της Α φάσης περιγράφεται στην κοινή υπουργική απόφαση 26381/2017 (ΦΕΚ 490/τβ/20.02.2017).

Β΄ Φάση (2017-2018): Για την εφαρμογή της Β΄ Φάσης του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το σχολικό έτος 2017-2018 προστέθηκαν στις επτά (7) ειδικότητες της Α΄ Φάσης και εννέα (9) ειδικότητες: «Τεχνικός Τεχνολογίας Τροφίμων και Ποτών», «Υπάλληλος Τουριστικών Επιχειρήσεων», «Γραφικών Τεχνών», «Τεχνικός Ηλεκτρονικών και Υπολογιστικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων, Δικτύων και

Τηλεπικοινωνιών», «Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ψύξης Αερισμού και Κλιματισμού», «Βοηθός Ιατρικών – Βιολογικών Εργαστηρίων», «Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων», «Βοηθός Φυσικοθεραπευτή», «Αισθητικής Τέχνης». Στην Β' φάση συμμετείχαν 3087 μαθητευόμενοι, σε 16 ειδικότητες, από 186 ΕΠΑΛ, σε 403 τμήματα, από 56 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της Β' φάσης περιγράφεται στην κοινή υπουργική απόφαση Φ7/136312/Δ4/2017 (ΦΕΚ 2859/τβ/21.08.2017).

Γ' Φάση (2018-2019): Για την εφαρμογή της Γ' Φάσης του Μεταλκευακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το σχολικό έτος 2018-2019 προστέθηκαν στις δέκα έξι (16) ειδικότητες της Α+Β Φάσης πέντε ακόμα (5) ειδικότητες: «Συντήρησης Έργων Τέχνης – Αποκατάστασης», «Τεχνικός Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών», «Τεχνικός Η/Υ και Δικτύων Η/Υ», «Βοηθός Φαρμακείου», «Κομμωτικής Τέχνης». Στην Γ' φάση συμμετείχαν 3679 μαθητευόμενοι, σε 20 ειδικότητες, από 179 ΕΠΑΛ, σε 410 τμήματα, από 55 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της Γ' φάσης περιγράφεται στις κοινές υπουργικές αποφάσεις Φ7/155762/Δ4 (ΦΕΚ 4191/τβ/24.09.2018), (ΦΕΚ 4501/τβ/12.10.2018) και Φ7/35243/Δ4/2019 (ΦΕΚ 866/τβ/13.03.2019).

Δ' Φάση (2019-2020): Για την εφαρμογή της Δ' Φάσης του Μεταλκευακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το σχολικό έτος 2019-2020 προστέθηκαν στις είκοσι μία (21)

ειδικότητες της Α+Β+Γ Φάσης και οκτώ (8) ειδικότητες: «Τεχνικός Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου», «Τεχνικός Ζυθοποιίας», «Υπάλληλος Αποθήκης και Συστημάτων Εφοδιασμού», «Αργυροχρυσοχοΐας», «Σχεδίασης και Παραγωγής Ενδύματος», «Τεχνικός Θερμικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων και Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου», «Τεχνικός Μηχανοσυνθέτης Αεροσκαφών», «Βοηθός Οδοντοτεχνίτη». Στην Δ' φάση συμμετείχαν 3241 μαθητευόμενοι, σε 22 ειδικότητες, σε 376 τμήματα, από 164 ΕΠΑΛ, από 53 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (Ραβασόπουλος & Αραχωβίτου, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της Δ' φάσης περιγράφεται στην κοινή υπουργική απόφαση Φ7/158947/ΓΓ4 (ΦΕΚ 3892/τβ/23.10.2019).

Ε' Φάση (2020-2021): Η Ε' Φάση του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το σχολικό έτος 2020-2021 δεν υλοποιήθηκε. Ενώ είχε γίνει η προετοιμασία της υλοποίησης από τα ΕΠΑΛ όπως εγγραφές, έκδοση πινάκων κατάταξης, δημιουργία τμημάτων κλπ, λόγω των ειδικών συνθηκών της πανδημίας covid 19 και των υποχρεωτικών μέτρων που πάρθηκαν για τις επιχειρήσεις όπως αναστολή λειτουργίας για αρκετούς μήνες, δεν ήταν δυνατή η εκπαίδευση στο χώρο εργασίας. Ωστόσο αν υλοποιείτο θα συμμετείχαν 2912 μαθητευόμενοι, σε 25 ειδικότητες, σε 390 τμήματα, από 153 ΕΠΑΛ, από 52 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (ΔΔΕ Ν. Αχαΐας, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της Ε' φάσης περιγράφεται στην κοινή υπουργική απόφαση Φ7/158947/ΓΓ4 (ΦΕΚ 3892/τβ/23.10.2019).

ΣΤ' Φάση (2021-2022): Για την εφαρμογή της ΣΤ' Φάσης του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, το σχολικό έτος 2021-2022 από τις είκοσι εννέα (29) ειδικότητες της Α+Β+Γ+Δ Φάσης αφαιρέθηκαν τέσσερις (4) ειδικότητες: «Τεχνικός Ζυθοποιίας», «Αργυροχρυσοχοΐας», «Σχεδίασης και Παραγωγής Ενδύματος», «Τεχνικός Θερμικών και Υδραυλικών Εγκαταστάσεων και Τεχνολογίας Πετρελαίου και Φυσικού Αερίου». Συνολικά παρέμειναν είκοσι πέντε (25) διαθέσιμες ειδικότητες. Στην ΣΤ' φάση συμμετείχαν 2873 μαθητευόμενοι, σε 24 ειδικότητες, σε 328 τμήματα, από 145 ΕΠΑΛ, από 51 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης (ΔΔΕ Ν. Αχαΐας, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της ΣΤ' φάσης περιγράφεται στην υπουργική απόφαση ΥΑ 119730 (ΦΕΚ 4531/Β/01.10.2021).

Ζ' Φάση (2022-2023): Η Ζ' Φάση του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας υλοποιείται το σχολικό έτος 2022-2023 και είναι σε εξέλιξη. Στη Ζ' φάση συμμετέχουν 3899 μαθητευόμενοι, σε 25 ειδικότητες, σε 463 τμήματα, από 176 ΕΠΑΛ, από 54 Διευθύνσεις Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και από 13 Περιφερειακές Διευθύνσεις Εκπαίδευσης. (ΔΔΕ Ν. Αχαΐας, 2023). Η σχετική νομοθεσία για την υλοποίηση της Ζ' φάσης περιγράφεται στην υπουργική απόφαση 109153/Κ5 (ΦΕΚ 4771/Β/12.09.2022).

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνονται συνοπτικά στον παρακάτω πίνακα:

Φάση	Μαθητευόμενοι	Ειδικότητες	Τμήματα	ΕΠΑΛ	ΔΔΕ	ΠΔΕ
A	1118	7	180	120	48	13
B	3087	16	403	186	56	13
Γ	3679	21	410	179	55	13
Δ	3241	29	376	164	53	13
E	2912	25	390	153	52	13
ΣΤ	2873	24	328	145	51	13
Z	3899	25	463	176	54	13

Πίνακας 3.6.α: Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

3.7 Σύνοψη

Από τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν στο κεφάλαιο αυτό, είναι φανερό ότι το πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ τυγχάνει ολοένα και μεγαλύτερης αποδοχής από όλους τους εμπλεκόμενους (μαθητευόμενους, εργοδότες, εκπαιδευτικούς) και από την κοινωνία στο σύνολό της. Κατά την διάρκεια των οκτώ ετών που υλοποιείται το πρόγραμμα έχουν γίνει αρκετές αλλαγές και βελτιωτικές κινήσεις σε θεσμικό επίπεδο γεγονός που αποδεικνύει ότι το υπουργείο αφουγκράζεται τις ανάγκες που προκύπτουν και καταβάλει προσπάθειες για τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση του θεσμού της Μαθητείας. Η επιτυχία του προγράμματος είναι προπάντων μια συλλογική προσπάθεια που στηρίζεται στην στενή συνεργασία και τον σωστό συντονισμό της όλης διαδικασίας.

4. Η εφαρμογή του Θεσμού της Μαθητείας στα ΕΠΑΛ της Αχαΐας

Στο παρόν κεφάλαιο θα εστιάσουμε στην αποτύπωση της εφαρμογής του θεσμού της Μαθητείας στα ΕΠΑΛ της Αχαΐας, σύμφωνα με μετρήσιμα στοιχεία που συλλέξαμε κατόπιν συνέντευξης που μας παραχώρησε ο υπεύθυνος του προγράμματος Μαθητείας της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Αχαΐας.

4.1 Εισαγωγή

Στον νομό Αχαΐας λειτουργούν τα συνολικά εξής 13 ΕΠΑΛ (9 ημερήσια και 4 εσπερινά):

- 1^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Πάτρας
- 2^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Πάτρας
- 3^ο εσπερινό ΕΠΑΛ Πάτρας
- 4^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Πάτρας
- 5^ο εσπερινό ΕΠΑΛ Πάτρας
- 6^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Πάτρας
- 7^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Πάτρας
- 9^ο εσπερινό ΕΠΑΛ Πάτρας
- 1^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Αιγίου
- 2^ο εσπερινό ΕΠΑΛ Αιγίου
- 1^ο ημερήσιο ΕΠΑΛ Κάτω Αχαΐας
- ΕΠΑΛ Παραλίας και
- ΕΠΑΛ Καλαβρύτων

Ο νομός Αχαΐας έχει συμμετάσχει ιδιαίτερα ενεργά στον θεσμό του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας. Σύμφωνα με στοιχεία της ΔΔΕ Αχαΐας, η συμμετοχή των μαθητευομένων είναι εκθετική από την Α΄ φάση υλοποίησης μέχρι και την τρέχουσα Ζ΄ φάση.

4.2 Φάσεις Υλοποίησης Μαθητείας στα ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας

Συγκεκριμένα στο νομό Αχαΐας, τα στοιχεία συμμετοχής στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ, ανά φάση υλοποίησης, σε μαθητευόμενους, ειδικότητες, τμήματα και ΕΠΑΛ έχουν καταγραφεί ως παρακάτω (ΔΔΕ Αχαΐας, 2023):

Α' φάση (2016-2017): Στην Α' φάση υλοποίησης συμμετείχαν 10 μαθητευόμενοι, σε 2 ειδικότητες, σε 2 τμήματα, από 2 ΕΠΑΛ και δίδαξαν/ επόπτευσαν 5 εκπαιδευτικοί.

Β' φάση (2017-2018): Στην Β' φάση υλοποίησης συμμετείχαν 51 μαθητευόμενοι, σε 5 ειδικότητες, σε 6 τμήματα, από 5 ΕΠΑΛ και δίδαξαν/ επόπτευσαν 8 εκπαιδευτικοί.

Γ' φάση (2018-2019): Στην Γ' φάση υλοποίησης συμμετείχαν 141 μαθητευόμενοι, σε 11 ειδικότητες, σε 14 τμήματα, από 6 ΕΠΑΛ και δίδαξαν/ επόπτευσαν 31 εκπαιδευτικοί.

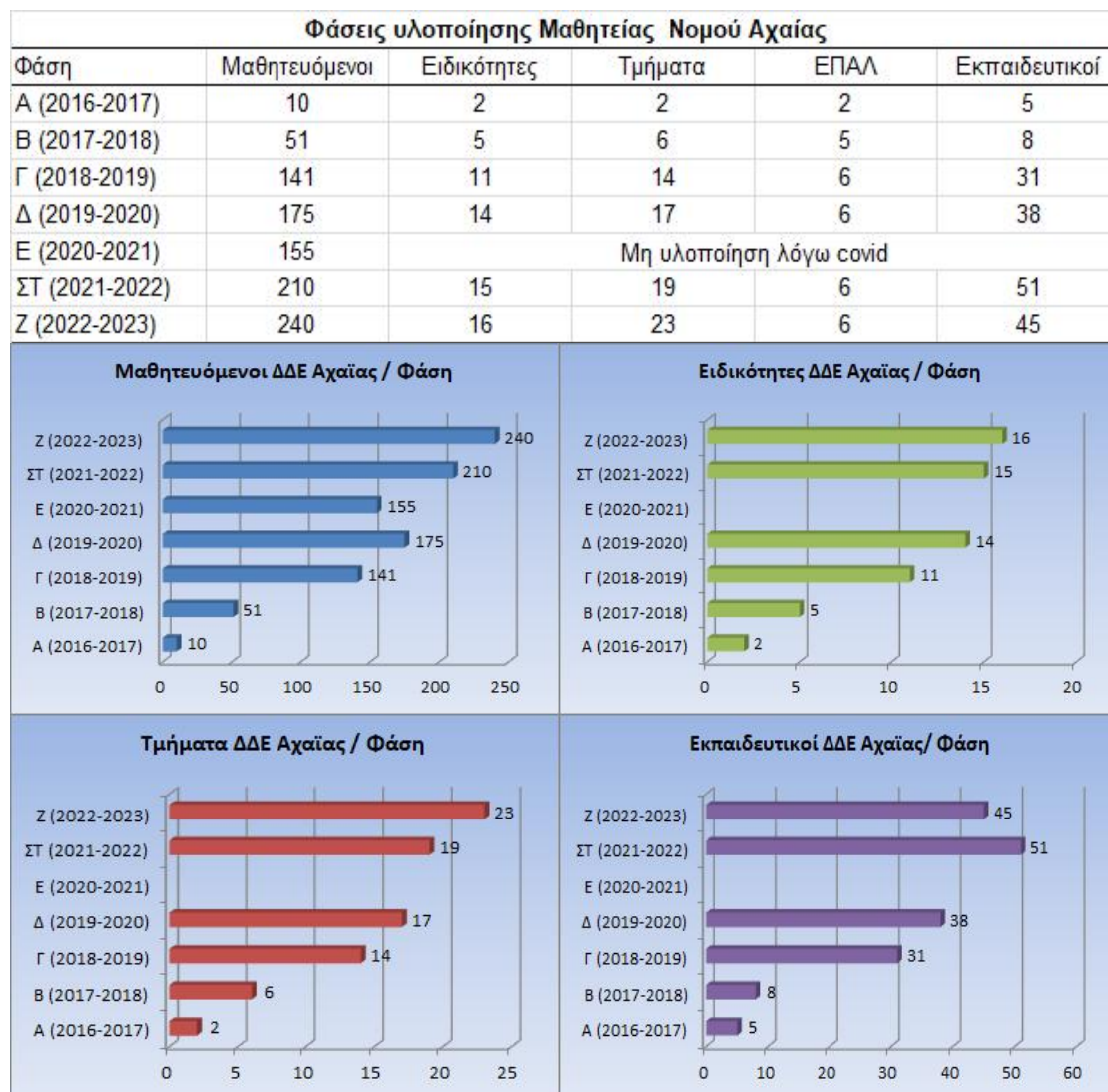
Δ' φάση (2019-2020): Στην Δ' φάση υλοποίησης συμμετείχαν 175 μαθητευόμενοι, σε 14 ειδικότητες, σε 17 τμήματα, από 6 ΕΠΑΛ και δίδαξαν/ επόπτευσαν 38 εκπαιδευτικοί.

Ε' φάση (2020-2021): Στην Ε' φάση, η οποία εν τέλει λόγω των έκτακτων υγειονομικών συνθηκών δεν υλοποιήθηκε, είχαν εγγραφεί 155 μαθητευόμενοι.

ΣΤ' φάση (2021-2022): Στην ΣΤ' φάση υλοποίησης συμμετείχαν 210 μαθητευόμενοι, σε 15 ειδικότητες, σε 19 τμήματα, από 6 ΕΠΑΛ και δίδαξαν/ επόπτευσαν 51 εκπαιδευτικοί.

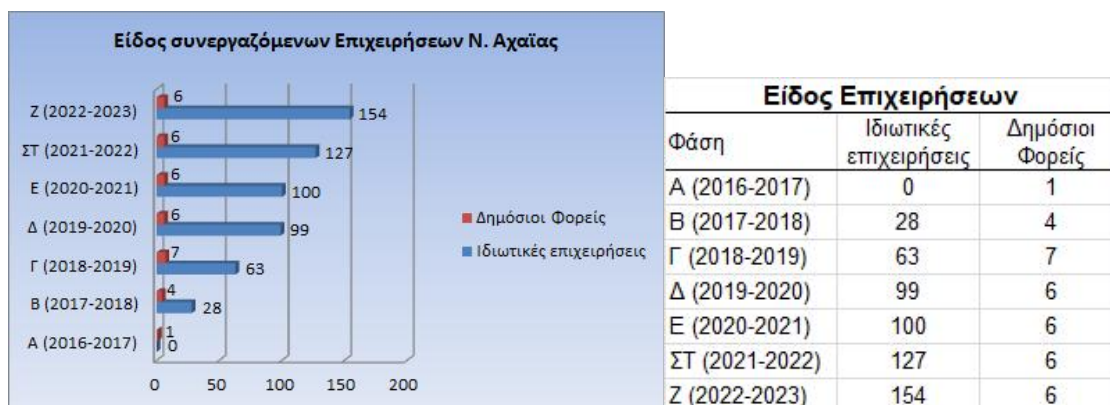
Ζ' φάση (2022-2023): Τέλος στην τρέχουσα Ζ' φάση στο νομό Αχαΐας συμμετέχουν, 240 μαθητευόμενοι, σε 16 ειδικότητες, σε 23 τμήματα, από 6 ΕΠΑΛ και διδάσκουν / εποπτεύουν 45 εκπαιδευτικοί.

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνονται συνοπτικά στο παρακάτω σχήμα:

Σχήμα 4.2.α: Υλοποίηση Μεταλκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας, Ν. Αχαΐας

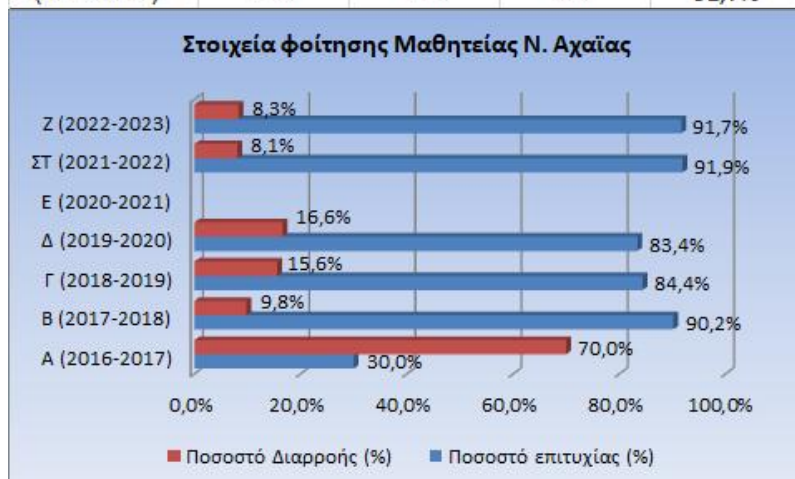
Άξιο προσοχής είναι και το πλήθος των δημόσιων φορέων και ιδιωτικών επιχειρήσεων που συμμετείχαν σε κάθε φάση υλοποίησης του Μεταλκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας στον Ν. Αχαΐας (ΔΔΕ Αχαΐας, 2023).

Σχήμα 4.2.β: Είδος συνεργαζόμενων επιχειρήσεων, Ν. Αχαΐας

Ένα ακόμα στοιχείο που έχει ενδιαφέρον είναι το ποσοστό των μαθητευομένων που ολοκλήρωσαν επιτυχώς τις σπουδές τους και έλαβαν Βεβαίωση Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΒΕΚ) ανά Φάση λειτουργίας του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας στον Ν. Αχαΐας μέχρι σήμερα, καθώς και το ποσοστό διαρροής των μαθητευομένων από το πρόγραμμα . (ΔΔΕ Αχαΐας, 2023).

Στοιχεία φοίτησης Μαθητείας στο Ν. Αχαΐας					
Φάση	Υπέγραψαν Σύμβαση	Έλαβαν ΒΕΚ	Διέκοψαν	Ποσοστό επιτυχίας (%)	Ποσοστό Διαρροής (%)
Α (2016-2017)	10	3	7	30,0%	70,0%
Β (2017-2018)	51	46	5	90,2%	9,8%
Γ (2018-2019)	141	119	22	84,4%	15,6%
Δ (2019-2020)	175	146	29	83,4%	16,6%
Ε (2020-2021)	μη υλοποίηση λόγω covid				
ΣΤ (2021-2022)	210	193	17	91,9%	8,1%
Ζ (2022-2023)	240	220	20	91,7%	8,3%

Σχήμα 4.2.γ: Φοίτηση
στο Μεταλυκειακό
Έτος–Τάξη Μαθητείας,
Ν. Αχαΐας

Τέλος είναι αναφοράς άξιο το ποσοστό επιτυχίας των αποφοίτων του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας του Ν. Αχαΐας στις εξετάσεις πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ (ΔΔΕ Αχαΐας, 2023).

Εξέταση Πιστοποίησης	Συμμετέχοντες	Έλαβαν Πιστοποίηση	Ποσοστό επιτυχίας
07/07/2018	35	32	94%
17/02/2019	115	109	95%
17&18/07/2021	267	253	95%

Πίνακας 4.2.δ: Πιστοποίηση ΕΟΠΠΕΠ, Ν. Αχαΐας

4.3 Προσφερόμενες Ειδικότητες Μαθητείας στα ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας

Οι ειδικότητες που συμμετέχουν κατά την τρέχουσα Ζ' φάση υλοποίησης στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας στον Ν. Αχαΐας, τα αντίστοιχα ΕΠΑΛ που τις υποστηρίζουν καθώς και το πλήθος των θέσεων ανά ειδικότητα, σύμφωνα με την υπ.αριθ. Φ.38.2/9386/17.10.2022 (ΑΔΑ: Ρ7Δ646ΜΤΛΗ-Ρ9Ε) «Απόφαση Λειτουργίας Τμημάτων στο Μεταλυκειακό Έτος-Τάξη Μαθητείας περιόδου 2022-2023» της ΠΔΕ Δυτικής Ελλάδας καθώς και την υπ.αριθ. 135223/Κ5/01.11.2022 (ΑΔΑ: 9ΜΟ046ΜΤΛΗ-51Σ) «Έγκριση, κατ' εξαίρεση για την περίοδο 2022-2023 της λειτουργίας τμημάτων Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας με μικρότερο αριθμό μαθητευομένων» του Γενικού Γραμματέα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, Κατάρτισης, δια βίου μάθησης και Νεολαίας του ΥΠΑΙΘ, δίνονται στον παρακάτω πίνακα:

Α/Α	ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ	ΕΠΑΛ	ΘΕΣΕΙΣ
-----	------------	------	--------

1	Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων	6ο ΕΠΑΛ Πάτρας 7ο ΕΠΑΛ Πάτρας	39
2	Βοηθός Νοσηλεύτη	6ο ΕΠΑΛ Πάτρας 7ο ΕΠΑΛ Πάτρας	27
3	Αισθητικής Τέχνης	6ο ΕΠΑΛ Πάτρας	10
4	Κομμωτικής Τέχνης	6ο ΕΠΑΛ Πάτρας	21
5	Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ψύξης, Αερισμού και Κλιματισμού	2ο ΕΠΑΛ Πάτρας	9
6	Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων	2ο ΕΠΑΛ Πάτρας 1ο ΕΠΑΛ Αιγίου	18
7	Τεχνικός Ηλεκτρονικών και Υπολογιστικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων, Δικτύων και Τηλεπικοινωνιών	2ο ΕΠΑΛ Πάτρας	8
8	Τεχνικός Οχημάτων	1ο ΕΠΑΛ Πάτρας 2ο ΕΠΑΛ Πάτρας 1ο ΕΠΑΛ Αιγίου 1ο ΕΠΑΛ Κ.Αχαΐας	31
9	Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών	6ο ΕΠΑΛ Πάτρας 7ο ΕΠΑΛ Πάτρας	16
10	Βοηθός Ιατρικών –Βιολογικών Εργαστηρίων	7ο ΕΠΑΛ Πάτρας	13
11	Βοηθός Φυσικοθεραπευτή	6ο ΕΠΑΛ Πάτρας	8
12	Τεχνικός Δομικών Έργων και Γεωπληροφορικής	1ο ΕΠΑΛ Πάτρας	11
13	Τεχνικός Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών	1ο ΕΠΑΛ Πάτρας	10
14	Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής	1ο ΕΠΑΛ Αιγίου	5
15	Γραφικών Τεχνών	2ο ΕΠΑΛ Πάτρας	5
16	Τεχνικός Ανθοκομίας και Αρχιτεκτονικής Τοπίου	7ο ΕΠΑΛ Πάτρας	5

Πίνακας 4.2.ε: Προσφερόμενες Ειδικότητες στα ΕΠΑΛ Ν. Αχαΐας, Ζ' Φάση

4.4 Σύνοψη

Από όλα τα παραπάνω στοιχεία που παρουσιάστηκαν, φαίνεται ότι ο θεσμός του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας στον Νομό Αχαΐας στηρίζεται σημαντικά από τους φορείς υλοποίησής του, την τοπική αγορά εργασίας και τυγχάνει ευρείας αποδοχής από τους αποφοίτους των ΕΠΑΛ του νομού. Όπως εξάλλου επισημαίνουν και οι Φραγκούλης & Κουτσούκος (2017) τα προγράμματα Μαθητείας, τα οποία αποτελούν τον συνδετικό κρίκο των Επαγγελματικών Λυκείων με την αγορά εργασίας, προσδίδουν μια σειρά από οφέλη τα οποία μπορούν να καρπωθούν οι συμμετέχοντες σε αυτά αποκτώντας γνώσεις και δεξιότητες, χρήσιμες για τη μετέπειτα επαγγελματική τους πορεία. Οι απόψεις ωστόσο των εκπαιδευομένων των ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας όπως αναλύονται στα παρακάτω κεφάλαια θα μας διαφωτίσουν ακόμα περισσότερο για την αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας.

5. Η έννοια της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας στην Μαθητεία

Η αποτελεσματικότητα αποτελεί οπωσδήποτε έννοια πολυσήμαντη και συνδέεται άμεσα με την έννοια της ποιότητας κατά την αξιολόγηση της λειτουργίας ενός συστήματος ή ενός οργανισμού. Αποτελεσματικότητα σύμφωνα με την Θωμά (2010) είναι η μέτρηση της επιτυχίας με σταθμισμένα κριτήρια και φανερώνει τον βαθμό στον οποίο ένας οργανισμός πετυχαίνει τους στόχους του. Εν προκειμένω για το θεσμό της Μαθητείας οι δυο προαναφερθείσες έννοιες δύνανται να προσδιοριστούν με την μέτρηση ποσοτικών στοιχείων όπως για παράδειγμα τη συστηματική παρακολούθηση της μετάβασης των αποφοίτων της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης στην αγορά εργασίας (Μήλη, 2020).

5.1 Εισαγωγή

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, για πολλά χρόνια η ΕΕΚ στην Ελλάδα αντιμετωπιζόταν αποσπασματικά με αποτέλεσμα, συγκρινόμενη με την γενική εκπαίδευση, να παραμένει περιθωριοποιημένη και να θεωρείται δευτερεύουσα επιλογή.

Οι διαθρωτικές αδυναμίες της ΕΕΚ όπως η χαμηλή της ελκυστικότητα, η πολυνομία, η μαθητική διαρροή, η μειωμένη αποτελεσματικότητα και η ασαφής διασύνδεσή της με την αγορά εργασίας εντοπίστηκαν και τέθηκαν σε υψηλή προτεραιότητα ως προς την αντιμετώπισή τους από τις ελληνικές κυβερνήσεις.

Έτσι καταλήξαμε στην δημιουργία ενός Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας με

τρεις βασικούς άξονες: α) την αναγνώριση και ενίσχυση του κοινωνικού ρόλου της ΕΕΚ, β) την αναβάθμιση του εργασιακού της ρόλου, γ) την σύνδεσή της με το συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας.

Για την εφαρμογή του Στρατηγικού πλαισίου ορίστηκαν δέκα Στρατηγικές Κατευθύνσεις ανάμεσα στις οποίες είναι η αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας, η αναβάθμιση της Ποιότητας της ΕΕΚ και η ενίσχυση της Αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ (ΥΠΑΙΘ, 2016).

5.2 Αναβάθμιση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης

Η ύπαρξη πλαισίου για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ μέσω της θέσπισης συστημάτων παρακολούθησης και βελτίωσης της ποιότητας, αποτελεί προϋπόθεση για την αναβάθμισή και την αύξηση της αποτελεσματικότητας και της ελκυστικότητάς της. Ένα τέτοιο πλαίσιο κρίνεται αναγκαίο επειδή α) οι ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και η αντίστοιχη προσαρμογή της αγοράς σε αυτές δημιουργούν την ανάγκη της συνεχούς επέκτασης των προσφερομένων γνωστικών αντικειμένων, β) η προσέλκυση συνειδητοποιημένων εκπαιδευομένων δημιουργεί την ανάγκη μιας ελκυστικότερης ΕΕΚ, γ) η θέσπιση προδιαγραφών αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας της ΕΕΚ είναι σημαντικό να γίνεται από τους φορείς που διαμορφώνουν και εφαρμόζουν τα προγράμματα Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΥΠΑΙΘ, 2016).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ένα σύστημα διασφάλισης ποιότητας στην ΕΕΚ περιλαμβάνει α) την αποτελεσματική ανάλυση των αναγκών σε γνώσεις, δεξιότητες

και ικανότητες, β) τον σχεδιασμό νέων Προγραμμάτων Σπουδών (ΠΣ) και την αναβάθμιση των υφιστάμενων γ) την ενίσχυση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας, δ) την πιστοποίηση, ως εγγυητή ποιότητας, μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, ε) την επιμόρφωση των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών σε πολλαπλά επίπεδα, στ) την αξιολόγηση των δομών παροχής εκπαίδευσης, ζ) την ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος διαχείρισης και εποπτείας των φορέων παροχής εκπαίδευσης (ΥΠΑΙΘ, 2016).

Επιπρόσθετα η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ απαιτεί την συστηματική παρακολούθηση της μετάβασης των αποφοίτων της ΕΕΚ στην αγορά εργασίας μέσω α) της διασύνδεσης των πληροφοριακών συστημάτων των συναρμόδιων Υπουργείων της ΕΕΚ, β) της καταχώρησης των απαραίτητων στοιχείων στα πληροφοριακά συστήματα, γ) της επεξεργασίας και εξαγωγής ποσοτικών και ποιοτικών συμπερασμάτων σχετικά με τη μετάβαση των αποφοίτων της ΕΕΚ στην αγορά εργασίας και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας σε εθνικό /τοπικό επίπεδο (ΥΠΑΙΘ, 2016).

5.3 Αναβάθμιση της Ποιότητας και της Αποτελεσματικότητας της Μαθητείας

Η ανάγκη αναβάθμισης των ποιοτικών χαρακτηριστικών της Μαθητείας και η ανάγκη ενίσχυσης της ελκυστικότητάς και κατ' επέκταση της αποτελεσματικότητάς της με βασικό στόχο την εργασιακή ένταξη των άνεργων νέων, υπογραμμίζεται από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Εργατικών Συνδικάτων, η οποία αντιπροσωπεύει 85

εθνικές συνδικαλιστικές συννομοσπονδίες από 36 ευρωπαϊκές χώρες (European Trade Union Confederation – ETUC, 2013).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μάλιστα στην προσπάθεια ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων συστημάτων Μαθητείας εκπόνησε Οδηγό αναφορικά με τους συνολικά δεκατρείς (13) παράγοντες που συμβάλλουν στην επιτυχία των προγραμμάτων μαθητείας και πρακτικής άσκησης, κατόπιν συλλογής και μελέτης στοιχείων από 27 χώρες κράτη-μέλη (European Commission, 2013, Μήλη, 2020), όπως παρακάτω:

ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ	ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ
Ισχυρό θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο	Σταθερό και ισχυρό θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο (καθορισμένο γενικό πλαίσιο και βασικές συνθήκες εφαρμογής προγραμμάτων)
Ενεργός συμμετοχή κοινωνικών εταίρων	Ισχυρή δέσμευση εργοδότη Εποικοδομητικός διάλογος με συνδικάτα - εκπροσώπους εργαζομένων
Ισχυρή συμμετοχή των εργοδοτών	Συμπεριλαμβανομένου του συνδυασμού προγραμμάτων, της προσφοράς ποιοτικών τοποθετήσεων, υποστήριξη στον μαθητευόμενο / εκπαιδευόμενο, διασφάλιση ποιότητας, προώθηση σχεδίων
Στενές συνεργασίες μεταξύ Εργοδοτών και Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων	Αμφίδρομη αλληλεπίδραση και ανταλλαγή γνώσεων εκπαιδευτικού συστήματος και εργοδότη Εξασφάλιση της παροχής τοποθέτησης πρακτικής εκπαίδευσης ως προς την ποσότητα και την ποιότητα
Χρηματοδότηση	Επαρκής χρηματοδότηση για κατάλληλο σχεδιασμό και αυστηρή

συμπεριλαμβανομένου του εργοδότη, των επιδοτήσεων και άλλων κινήτρων	υλοποίηση προγραμμάτων. Πηγές κονδύλια της ΕΕ (συμπεριλαμβανομένου του ΕΚΤ), εθνικά / περιφερειακά ταμεία, εργοδοτικά κεφάλαια και επιδοτήσεις / κίνητρα για εργοδότες
Στενή Ευθυγράμμιση με τις ανάγκες στην αγορά εργασίας	Ευθυγράμμιση της τοποθέτησης με τις εθνικές, περιφερειακές ή τοπικές ανάγκες της αγοράς, η οποία με τη σειρά της ενημερώνει το πρόγραμμα σπουδών ή το πλαίσιο προσόντων
Ισχυρή διασφάλιση ποιότητας	Ισχυρές διαδικασίες που διενεργούνται από εξωτερικό φορέα ή από κοινού οργανισμού αποστολής και υποδοχής (μαθησιακό περιεχόμενο, διάρκεια εκπαίδευσης, δίκαιη πρόσβαση και συνθήκες εργασίας)
Καθοδήγηση υψηλής ποιότητας και υποστήριξη Μαθητευόμενων / Εκπαιδευόμενων	Τόσο στο χώρο εργασίας όσο και στον οργανισμό αποστολής Κρίσιμο για την επιτυχή ολοκλήρωση και μείωση των κινδύνων εγκατάλειψης, καθώς και παρακολούθηση και διασφάλιση ποιότητας
Κατάλληλη αντιστοίχιση του μαθητευόμενου/εκπαιδευόμενου με φορέα απασχόλησης (επιχείρηση)	Εξέταση δυνατοτήτων υπαλλήλου από εργοδότη την περίοδο της εργασιακής άσκησης Απόκτηση από μαθητευόμενο ρεαλιστικής εικόνας για εργασιακή πραγματικότητα, δικτύωση και ανάπτυξη επαφών από μαθητευόμενο
Συνδυασμός θεωρητικής, σχολικής εκπαίδευσης με πρακτική σχετική με την εργασιακή Εμπειρία	Δομημένη, μικτή μάθηση, συμπεριλαμβανομένης της μάθησης με βάση το σχολείο και επί τόπου εργασίας Δυνατότητα μαθητευόμενου / εκπαιδευόμενου να αποκτήσει προσόντα βάσει πρακτικών γνώσεων και δεξιοτήτων
Ύπαρξη συμφωνίας για μαθητεία / πρακτική άσκηση	Καθορισμένοι ρόλοι και ευθύνες όλων των μερών για επιτυχή επίτευξη στόχων προγράμματος και προστασία εμπλεκόμενων μερών
Πιστοποίηση κερτημένων	Διαπίστευση γνώσεων και δεξιοτήτων που αποκτήθηκαν τόσο κατά

γνώσεων, δεξιοτήτων και ικανοτήτων	την εξάσκηση όσο και εκτός εργασίας (διάρκεια, περιεχόμενο μάθησης, καθήκοντα - δραστηριότητες, γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες
Προσαρμοσμένες και ευέλικτες προσεγγίσεις στις ανάγκες των ευάλωτων νέων	Εισαγωγή καινοτομιών για αντιμετώπιση εξειδικευμένων αναγκών σε παιδαγωγικές μεθόδους, ευελιξία προγραμμάτων σπουδών, εξατομίκευση μαθησιακής διαδικασίας, χρηματοδότηση, περιβάλλον κατάρτισης

Πίνακας 5.3.α: Παράγοντες επιτυχίας προγραμμάτων μαθητείας/πρακτικής άσκησης σύμφωνα με Ε.Ε.

Εστιάζοντας στην εθνική μας Στρατηγική Κατεύθυνση που αφορά στην αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της Μαθητείας, εντοπίζουμε συγκεκριμένες δράσεις που έχουν σχεδιαστεί και εφαρμόζονται σταδιακά όπως είναι η δημιουργία Πλαισίου Ποιότητας για την Μαθητεία, η Ανάπτυξη Προγραμμάτων Σπουδών Μαθητείας, η Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών/ Εκπαιδευτών, η ανάπτυξη Πληροφοριακού Συστήματος για την διαχείριση της Μαθητείας, η εξασφάλιση ικανού αριθμού θέσεων Μαθητείας μέσω τοπικών συμφώνων, η προσφορά έμμεσων κινήτρων στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις, η συστηματική παρακολούθηση της μετάβασης των αποφοίτων της Μαθητείας στην αγορά εργασίας, η χρηματοδότηση της Μαθητείας, η αξιολόγηση και ανατροφοδότηση του προγράμματος. Οι παραπάνω δράσεις συνδέονται άμεσα με τις στρατηγικές κατευθύνσεις που αφορούν στην ενίσχυση της Ποιότητας και Αποτελεσματικότητας της ΕΕΚ γενικότερα (ΥΠΑΙΘ, 2016).

Πιο αναλυτικά η αναβάθμιση και διεύρυνση του θεσμού της μαθητείας επιτυγχάνεται μέσω των ακόλουθων αξόνων α) Διασφάλιση της Ποιότητας: ποιότητα προγραμμάτων σπουδών, συνεργασία των χώρων μάθησης, πλαίσιο ποιότητας της

Μαθητείας στις επιχειρήσεις, προετοιμασία επιχειρήσεων και των εκπαιδευτών τους με στρατηγικό στόχο την πιστοποίησή τους, ρητές υποχρεώσεις και δικαιώματα των επιχειρήσεων και των μαθητευομένων, συνεχής αξιολόγηση μαθητευομένων, β) Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, γ) Εξασφάλιση ικανού αριθμού θέσεων Μαθητείας: Διασφάλιση της ενεργούς δραστηριοποίησης των κοινωνικών εταίρων και όλων των συντελεστών της ΕΕΚ, υπηρεσίες για την ανεύρεση θέσεων Μαθητείας, παροχή έμμεσων κινήτρων στις επιχειρήσεις για υλοποίηση της Μαθητείας και δυνατότητα αυτοχρηματοδότησης στο μέλλον, δράσεις επικοινωνίας με σκοπό την αύξηση της συμμετοχής των επιχειρήσεων στον θεσμό της Μαθητείας, δ) Αξιοποίηση διεθνούς εμπειρίας και συνεργασιών ε) Αξιολόγηση και ανατροφοδότηση, στ) Εξασφάλιση ύπαρξης Ανθρώπινου Δυναμικού (ΥΠΑΙΘ, 2016).

Επιπρόσθετα, αξίζει να αναφερθεί ενισχυτικά στα παραπάνω ότι και σε μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE, 2011) σχετικά με τις δυνατότητες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης στην εκπαίδευση, οι έξι κρίσιμοι παράγοντες που επισημαίνονται για το σχεδιασμό και την εφαρμογή αποτελεσματικών προγραμμάτων είναι η συνοχή της κρατικής πολιτικής και η ύπαρξη στρατηγικής, η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων, ο έλεγχος ποιότητας, η αξιολόγηση και πιστοποίηση της πρακτικής άσκησης, η συνεργασία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων με την αγορά εργασίας και τέλος οι τρόποι χρηματοδότησης των προγραμμάτων.

5.3.1 Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας

Πρόσφατα, λαμβάνοντας υπόψη την από 15.03.2018 Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με ένα Ευρωπαϊκό Πλαίσιο για ποιοτικά και αποτελεσματικά προγράμματα μαθητείας καθώς και την ανάγκη εκσυγχρονισμού του πλαισίου ποιότητας για την ανάπτυξη της ΕΕΚ και της Μαθητείας, επικαιροποιήθηκε με την ΚΥΑ ΦΒ7/108652/Κ3 (ΦΕΚ 4146/Β/09.09.2021) το Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας.

Το πλαίσιο αυτό καθορίζει τον τρόπο διακυβέρνησης του συστήματος της Μαθητείας, τους ρόλους και τις αρμοδιότητες των δομών και οργάνων που σχεδιάζουν, υλοποιούν και παρακολουθούν το θεσμό της Μαθητείας όπως του Κεντρικού Συμβουλίου Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Κ.Σ.Ε.Ε.Κ.), της Κεντρικής Επιστημονικής Επιτροπής (Κ.Ε.Ε.), του Συμβουλίου Σύνδεσης με την Παραγωγή και την Αγορά Εργασίας (Σ.Σ.Π.Α.Ε.) ανά περιφέρεια, του Συντονιστή της κάθε Περιφερειακής Διεύθυνσης Εκπαίδευσης (Π.Δ.Ε.) για το Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας και του αντίστοιχου Υπεύθυνου σε κάθε Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (Δ.Δ.Ε.), του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, των Κοινωνικών Εταίρων, της Κεντρικής Ένωσης Επιμελητηρίων, των Κλαδικών Συμβούλιων Δεξιοτήτων και των εκπαιδευτικών δομών.

Επίσης καθορίζεται ο τρόπος ανάπτυξης και εφαρμογής των Προγραμμάτων Μάθησης στον εργασιακό χώρο με βάση τα υφιστάμενα επαγγελματικά περιγράμματα κάθε ειδικότητας και σε συμβατότητα με τα μαθησιακά αποτελέσματα του εργαστηριακού μαθήματος ειδικότητας στην εκπαιδευτική δομή, ο τρόπος

αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων, το είδος των εργοδοτών που δύνανται να συμμετέχουν στο πρόγραμμα Μαθητείας και ο ανώτατος αριθμός μαθητευομένων ανά εργοδότη, ο τρόπος συνεργασίας των εκπαιδευτικών δομών και των εργοδοτών, η διαδικασία σύναψης/ διακοπής της σύμβασης Μαθητείας, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των μαθητευομένων, οι υποχρεώσεις των εργοδοτών που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, οι προδιαγραφές που πρέπει να έχουν οι εκπαιδευτές του χώρου εργασίας καθώς και ο τρόπος χρηματοδότησης του προγράμματος.

Τέλος το Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας προβλέπει την τήρηση συγκεκριμένων κριτηρίων που περιγράφονται στη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως τη διασφάλιση ποιοτικών προγραμμάτων μαθητείας σε επίπεδο στοχοθεσίας και περιεχομένου μαθητείας, τη διασφάλιση ποιότητας σε επίπεδο προετοιμασίας και σε επίπεδο εφαρμογής, την αξιολόγηση του συστήματος μετά το πέρας της υλοποίησης και την αξιοποίηση των ευρημάτων της αξιολόγησης από τις δομές διακυβέρνησης της ΕΕΚ.

5.4 Αποτίμηση αποτελεσματικότητας Προγραμμάτων Μαθητείας

Σε πρόσφατη ποιοτική έρευνα της Μήλη (2020) διερευνήθηκαν οι παράμετροι που συμβάλλουν στην αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας στην Ελλάδα και επιχειρήθηκε και αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς του.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας στην οποία συμμετείχαν φορείς εκπαίδευσης – κατάρτισης και επιχειρηματικότητας ως παράγοντες επιτυχίας θεωρούνται η στοχοθέτηση και στρατηγική, η συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, η ύπαρξη μηχανισμού αξιολόγησης, το επίπεδο προετοιμασίας των εμπλεκόμενων, οι

ενέργειες προώθησης, το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών, οι υλικοτεχνικές υποδομές και τέλος το εκπαιδευτικό προσωπικό, παράγοντες που εναρμονίζονται με τους αναφερόμενους στον Οδηγό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission, 2013).

Ωστόσο αναδείχθηκαν και παράγοντες που επιδρούν αρνητικά στην αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας με διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα προγράμματα Μαθητείας των ΕΠΑΣ-ΟΑΕΔ, ΕΠΑΛ και ΔΙΕΚ. Ανασταλτικοί παράγοντες θεωρούνται η καθυστέρηση στην έναρξη των προγραμμάτων μαθητείας, η μη αποτελεσματική διασύνδεση εκπαίδευσης-κατάρτισης και αγοράς εργασίας, άποψη που συμφωνεί και με τα αποτελέσματα της θεματικής επισκόπησης για τη μαθητεία στην Ελλάδα (CEDEFOP, 2018c), η μη επαρκής συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό και υλοποίηση προγραμμάτων μαθητείας, ο αδύναμος ρόλος των κοινωνικών φορέων και των Επιμελητηρίων, η γραφειοκρατία και η αδυναμία διάθεσης προσωπικού ως εκπαιδευτή του μαθητευόμενου λόγω του μικρού μεγέθους των περισσότερων επιχειρήσεων.

5.5 Σύνοψη

Η δημιουργία ενός αποτελεσματικού και ποιοτικού συστήματος Μαθητείας με τη συμμετοχή όλων των μερών, τα οποία μοιράζονται τους ίδιους στόχους και τις ίδιες διαδικασίες αποτελεί δύσκολο και απαιτητικό εγχείρημα. Όπως προαναφέρθηκε η αποτελεσματικότητα είναι πολυπαραγοντική έννοια και για την επίτευξή της είναι αναγκαίος ο συντονισμός όλων των εμπλεκομένων και η διαρκής αξιολόγηση με στόχο την συνεχή βελτίωση του θεσμού της Μαθητείας.

6. Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ερευνών που επιχείρησαν να μελετήσουν απόψεις μαθητευομένων αναφορικά με το πρόγραμμα του Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ.

6.1 Εισαγωγή

Ο θεσμός της Μαθητείας εφαρμόζεται στα ΕΠΑΛ από το 2016 μέχρι σήμερα. Στο διάστημα αυτό έχουν διενεργηθεί αρκετές έρευνες με στόχο να μελετήσουν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος. Κάποιες από αυτές εστιάζουν στις απόψεις των εκπαιδευομένων γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό, μιας και οι συμμετέχοντες και ωφελούμενοι ενός προγράμματος είναι ίσως και οι σημαντικότεροι παράγοντες αξιολόγησής του, ώστε μέσα από την ανατροφοδότηση αυτή, να συλλέξουμε τις απαραίτητες πληροφορίες για την βελτίωσή του.

6.2 Βιβλιογραφική ανασκόπηση συναφών ερευνών

Η πρώτη επίσημη έκθεση αποτίμησης για την Α' φάση του Μεταλυκειακού έτους-τάξης Μαθητείας διενεργήθηκε από την *Επιστημονική Μονάδα Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του ΙΕΠ* (ΙΕΠ, 2018) με ποσοτική έρευνα μέσω δομημένου ερωτηματολογίου σε εκατόν ενενήντα επτά (197) μαθητευόμενους. Οι μαθητευόμενοι δήλωσαν ότι το πρόγραμμα πρωτίστως τους προσέφερε επαγγελματική εμπειρία και ενίσχυση των γνώσεων και δεξιοτήτων. Αξιολόγησαν την εφαρμογή του Προγράμματος Σπουδών θετικά ως προς την απόκτηση γνώσεων, την ευρύτητα κάλυψης συγκεκριμένων γνωστικών αντικειμένων, την συνάφεια ΠΣ

και αντικειμένου απασχόλησής τους, τις δραστηριότητες και την κατανομή των ωρών της ευέλικτης ζώνης. Η εκπαιδευτική εμπειρία στην επιχείρηση τους ικανοποίησε «πάρα πολύ» ως προς την συνάφεια επαγγελματικού έργου με το αντικείμενο σπουδών, την ποικιλία δραστηριοτήτων, την ευρύτητα αντικειμένων απασχόλησης, την εργαστηριακή υποδομή/ εγκαταστάσεις, το επίπεδο συνεργασίας και το επίπεδο καθοδήγησης. Υπήρξε εξαιρετική συνεργασία μεταξύ των μαθητευομένων και των υπευθύνων διδασκόντων και εποπτών εκπαιδευτικών. Οι μαθητευόμενοι/ες απέκτησαν ή ενίσχυσαν δεξιότητες όπως εργατικότητα, συνεργατικότητα, ενδιαφέρον για νέες γνώσεις, οργανωτικότητα, εργασιακή συνέπεια, επικοινωνιακές δεξιότητες, ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών και παράλληλη εκτέλεση πολλαπλών καθηκόντων. Οι μαθητευόμενοι/ες ενίσχυσαν και ανέπτυξαν της επαγγελματική τους συνείδηση μέσω του επαγγελματικού προσανατολισμού και της αυτοεκτίμησής τους ως προς την ετοιμότητα ένταξής τους στην αγορά εργασίας. Αν και στην πλειοψηφία τους οι εργοδότες δεν πρότειναν στους μαθητευόμενους θέση αμειβόμενης ή εθελοντικής εργασίας μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος, ωστόσο ένας στους τρεις μαθητευόμενους χαρακτήρισε ως θετική την εμπειρία κατά τη διάρκεια της μαθητείας, πιστεύει ότι ο θεσμός της μαθητείας ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες του σε μεγάλο βαθμό και θεωρεί πως έχει αποκτήσει σε μεγάλη κλίμακα όλα τα απαραίτητα εφόδια για τη διεκδίκηση μιας θέσης εργασίας στο αντικείμενο της ειδικότητάς του. Τέλος το 45% των μαθητευομένων αντιμετώπισε προβλήματα με την έγκαιρη καταβολή των αμοιβών του, τις ελλείψεις σε εργαστηριακές υποδομές, την επικοινωνία μεταξύ συναδέλφων και το είδος της εργασίας.

Στην ποιοτική έρευνα της Κοκκίνου (2018) μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, στο πλαίσιο της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, συμμετείχε ένας (1) μαθητευόμενος της Α' φάσης της Μαθητείας. Ο μαθητευόμενος ανέφερε ότι το βασικό κίνητρο συμμετοχής του στο πρόγραμμα ήταν η απόκτηση πτυχίου επιπέδου 5, θεωρεί ότι απέκτησε επιπλέον γνώσεις στο αντικείμενό του, δικτυώθηκε με γνωριμίες στον επαγγελματικό του χώρο και θεωρεί σημαντικό ότι μετά το πέρας του προγράμματος παρέμεινε στον ίδιο εργοδότη. Στα αρνητικά του προγράμματος συγκαταλέγει την πλέον των δύο μηνών καθυστέρηση στη χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ, την χαμηλή αμοιβή που την θεωρεί και αιτία διαρροής από το πρόγραμμα, την μη έγκαιρη ενημέρωση για την ακριβή ημερομηνία διεξαγωγής των εξετάσεων από τον ΕΟΠΠΕΠ και τον όγκο της ύλης που πρέπει να καλυφθεί σε σύντομο χρονικό διάστημα.

Οι Τσιχουρίδης, Γκουτζινόπουλος και Μπατσίλα (2019), επιχείρησαν μια καταγραφή των εμπειριών εκατόν δεκαεπτά (117) μαθητευόμενων των ΕΠΑΑ του Νομού Λάρισας ως προς το θεσμό της Μαθητείας κατά το σχολικό έτος 2017-2018. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι ο σημαντικότερος λόγος συμμετοχής τους στο πρόγραμμα είναι η απόκτηση εμπειρίας για εργασιακή εξέλιξη, η αναβάθμιση του πτυχίου και η απόκτηση προϋπηρεσίας ως προσόν για εύρεση εργασίας στο δημόσιο ή ιδιωτικό τομέα. Αποτιμούν την εμπειρία τους στο θεσμό της Μαθητείας ως θετική, θεωρούν ότι οι σχέσεις που σύναψαν στον εργασιακό χώρο είναι κατά πλειοψηφία καλές, ενώ θεωρούν μικρή την αμοιβή που λαμβάνουν συγκρινόμενη με τον χρόνο απασχόλησής τους. Δηλώνουν ικανοποιημένοι ως προς την τήρηση τους εργασιακού ωραρίου και των κανόνων υγιεινής και ασφάλειας στο χώρο εργασίας, την ισότιμη

μεταχείριση από τους άλλους εργαζομένους, τη βελτίωση των επαγγελματικών τους γνώσεων, την ανταπόκριση των αρχικών προσδοκιών ως προς το θεσμό της μαθητείας ενώ εκφράζουν προβληματισμό ως προς την έγκαιρη καταβολή της μηνιαίας αμοιβής τους. Γενικά κρίνουν θετικά τον θεσμό της Μαθητείας και πιστεύουν ότι πρέπει να ενισχυθεί περαιτέρω και να στηριχθεί από την πολιτεία.

Οι Ζωγόπουλος & Καρατζάς (2020) διερεύνησαν ποσοτικά απόψεις, στάσεις και εκτιμήσεις εκατόν ένα (101) αποφοίτων μαθητείας Α΄ και Β΄ φάσης και μαθητευομένων της Γ΄ φάσης. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες μαθητευόμενοι αξιολογούν θετικά την μαθητεία και δηλώνουν ότι ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους. Κατά 75% έχουν αποκτήσει μεγαλύτερη επαγγελματική αυτοπεποίθηση, ενώ ταυτόχρονα πιστεύουν ότι η συμμετοχή τους στη μαθητεία θα τους βοηθήσει να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Ιδιαίτερα θετική είναι η γνώμη τους για τους διδάσκοντες/επόπτες του προγράμματος. Κύριοι λόγοι συμμετοχής τους στο πρόγραμμα με φθίνουσα σειρά είναι η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, η απόκτηση πτυχίου επιπέδου 5, η απόκτηση γνώσεων, η εύρεση εργασίας και τα οικονομικά κίνητρα. Σημαντικό εύρημα αποτελεί το ότι οι μαθητευόμενοι μετά το πέρας του προγράμματος κατά 50% εντάσσονται στην αγορά εργασίας και μάλιστα το 30% από αυτούς στον ίδιο εργοδότη. Τέλος 2 στους 3 των αποφοίτων του προγράμματος συμμετέχει στις εξετάσεις πιστοποίησης του ΕΟΠΠΕΠ με το 98% να έχει αποκτήσει πτυχίο επιπέδου 5.

Στην ποιοτική έρευνα της Ψαρρά (2021) μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων, στο πλαίσιο της μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας του ΕΑΠ, συμμετείχαν έξι (6) μαθητευόμενοι του ΕΠΑΛ Αργινίου. Σύμφωνα με τους μαθητευόμενους η μαθητεία,

συμβάλλει στην αναβάθμιση του πτυχίου τους, βοηθά να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία και να αναπτύξουν επικοινωνιακές δεξιότητες έτσι ώστε να μετασχηματιστούν από έφηβοι σε ενήλικες με κουλτούρα υπεύθυνου εργαζόμενου. Αποκτούν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, κοινωνικότητα, συναδελφικότητα, ενσυναίσθηση, δεξιότητες συνεργασίας, επικοινωνίας και κριτική σκέψη. Επιπρόσθετα εξασκούνται σε πραγματικό εργασιακό περιβάλλον, βελτιώνουν τα οικονομικά τους και διευρύνουν τον κύκλο των γνωριμιών τους. Συμφωνούν ότι οι επικοινωνιακές δεξιότητες των εκπαιδευτικών συμβάλλουν στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού της μαθητείας και θεωρούν ότι ο εκπαιδευτικός είναι αναγκαίο να διαθέτει χαρακτηριστικά που του προσδίδουν δημοκρατικότητα, ανθρωπιά, εργατικότητα, ενσυναίσθηση, διαλλακτικότητα καθώς και να έχει γνώσεις πάνω στην εκπαίδευση ενηλίκων.

Η Δεληγιάννη (2020) στην ποιοτική έρευνα που διεξήγαγε με ημιδομημένες συνεντεύξεις σε δέκα (10) μαθητευόμενους που παρακολούθησαν την Δ' φάση Μαθητείας στα ΕΠΑΛ του νομού Αιτωλοακαρνανίας συμπεραίνει ότι η κυριότερη δυσκολία που αντιμετώπισαν οι μαθητευόμενοι είναι η γραφειοκρατία της Μαθητείας η αρχική δυσκολία προσαρμογής τους και η καθυστέρηση της πληρωμής τους. Επίσης συμπεραίνει ότι οι μαθητευόμενοι νιώθουν ότι δεν υστερούν σε γνώσεις για τις απαιτήσεις της Μαθητείας και ότι μετά το πέρας του προγράμματος αρκετοί παραμένουν στις θέσεις Μαθητείας ως εργαζόμενοι ή εργάζονται στην ειδικότητά τους σε άλλους εργοδότες.

6.3 Σύνοψη

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση που προηγήθηκε εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι εκπαιδευόμενοι στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ αποτιμούν θετικά την συμμετοχή τους σε αυτό, αναφέρουν τα οφέλη που αποκόμισαν και τονίζουν και σημεία που χρειάζονται βελτίωση. Στην εμπειρική έρευνα που ακολουθεί θα εξεταστούν σε μεγαλύτερο εύρος οι απόψεις των μαθητευομένων αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας ΕΠΑΛ και θα επικαιροποιηθούν τα στοιχεία με νέα ευρήματα που περιλαμβάνουν μέχρι και την τρέχουσα Ζ΄ Φάση υλοποίησης του προγράμματος.

ΜΕΡΟΣ Β΄: Η ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

7. Σχεδιασμός και Μεθοδολογία της Έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό αναλύεται η σημασία και αναγκαιότητα διεξαγωγής της παρούσας έρευνας, διατυπώνονται ο σκοπός και τα ερευνητικά ερωτήματα, περιγράφεται η ερευνητική μεθοδολογία και παρουσιάζεται το επιλεγμένο δείγμα και το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε. Επιπρόσθετα γίνεται αναφορά σε θέματα εγκυρότητας, αξιοπιστίας και περιορισμών στους οποίους υπόκειται η έρευνα καθώς και στην συμβολή των αποτελεσμάτων της στην ήδη υπάρχουσα γνώση.

7.1 Εισαγωγή

Από την βιβλιογραφική ανασκόπηση στο προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας, παρατηρείται ότι μεγάλο πλήθος μελετητών συμπεριλαμβάνουν στην έρευνά τους απόψεις και πεποιθήσεις των μαθητευομένων. Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την σπουδαιότητα της ανατροφοδότησης που πρέπει να λαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα από τους άμεσα εμπλεκομένους στο θεσμό του Μεταλυκειακού Έτους-Τάξη Μαθητείας και δει τους μαθητευομένους ώστε να αξιολογείται συνεχώς η αποτελεσματικότητα του θεσμού σε πολλαπλά επίπεδα.

7.2 Αναγκαιότητα της Έρευνας

Η προσεχτική μελέτη ερευνών που σχετίζονται με το θεσμό της Μαθητείας ΕΠΑΛ οδήγησε στην διαπίστωση ότι οι περισσότερες από αυτές είτε αναφέρονται στις αρχικές φάσεις υλοποίησης του θεσμού (ΙΕΠ, 2018, Τσιχουρίδης, Γκουτζινόπουλος και Μπατσίλα, 2019, Ζωγόπουλος & Καρατζάς, 2020), είτε εξετάζουν ολιστικά το θεσμό εξετάζοντας απόψεις όλων των εμπλεκομένων οπότε το δείγμα που αφορά

στους μαθητευόμενους είναι μικρό (Κοκκίνου, 2018, Ψαρρά, 2021). Επιπρόσθετα παρατηρήθηκε ότι οι περισσότερες έρευνες που αφορούν σε απόψεις μαθητευομένων είναι ποιοτικές και έχουν διενεργηθεί μέσω ημιδομημένων συνεντεύξεων (Ψαρρά (2021, Δεληγιάννη, 2020).

Από τα παραπάνω διαπιστώθηκε ότι μια ποσοτική έρευνα που θα εστιάζει στις απόψεις των κυρίως ωφελούμενων από το θεσμό μαθητευομένων και θα περιλαμβάνει μέχρι και την τρέχουσα φάση υλοποίησης είναι αναγκαία ώστε να υπάρξει μια πρόσφατη ανατροφοδότηση για την αποτελεσματικότητα του θεσμού.

Σημαντικός επίσης λόγος επιλογής του συγκεκριμένου θέματος αποτέλεσε η επαγγελματική θέση της ερευνήτριας η οποία, ως ηλεκτρολόγος εκπαιδευτικός σε ΕΠΑΛ για 18η συνεχή χρόνια και ως υπεύθυνη Μαθητείας του 2ου ΕΠΑΛ Πάτρας από το 2018 και παράλληλα διδάσκουσα και επόπτρια σε τμήματα Μαθητείας, έχει εύκολη σχετικά επικοινωνία με μαθητευόμενους, εκπαιδευτικούς, διευθυντές ΕΠΑΛ και άμεση πρόσβαση σε χρήσιμα στοιχεία για το σκοπό της έρευνας.

Πρόσθετος λόγος είναι η σταθερή πεποίθησή της ότι η διασύνδεση της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας είναι ένας από τους κυριότερους στόχους που θα πρέπει να επιτυγχάνεται μέσω της φοίτησης στα ΕΠΑΛ ώστε να προσφέρονται οι κατάλληλες διέξοδοι και επαγγελματικές ευκαιρίες στους απόφοιτους, στόχος που τα τελευταία χρόνια εξυπηρετεί ο θεσμός της Μαθητείας ΕΠΑΛ.

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας αναφορικά με την ανάδειξη των καλών πρακτικών αλλά και των ελλείψεων που διαπιστώθηκαν σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευομένων είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθούν τόσο από τους διαμορφωτές

της εκπαιδευτικής πολιτικής για την περαιτέρω ανάπτυξη του θεσμού του Μεταλκευακού Έτους – Τάξη Μαθητείας και κατ' επέκταση της ΕΕΚ στην Ελλάδα, αλλά και από τα εμπλεκόμενα στελέχη της εκπαίδευσης, καθώς και από τους διδάσκοντες/ επόπτες ώστε και στην βάση υλοποίησης να διαχέονται και να αξιοποιούνται οι πληροφορίες για την ενδυνάμωση του θεσμού.

7.3 Σκοπός, Στόχοι και Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευόμενων ΕΠΑΛ του νομού Αχαΐας αναφορικά με την αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας.

Για την επίτευξη του σκοπού της έρευνας τέθηκαν οι παρακάτω στόχοι:

1. Να διερευνηθούν οι λόγοι συμμετοχής των εκπαιδευόμενων στο πρόγραμμα Μαθητείας
2. Να ερευνηθεί κατά πόσο οι εκπαιδευτικοί/ εργοδότες- εκπαιδευτές στο χώρο εργασίας ασχολούνται με τις εκπαιδευτικές ανάγκες των εκπαιδευόμενων
3. Να εξεταστεί η σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων μαθητείας με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων και με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας
4. Να διερευνηθούν οι ενέργειες των εκπαιδευτικών/ εργοδοτών– εκπαιδευτών του χώρου εργασίας για την ένταξη των εκπαιδευόμενων στην αγορά εργασίας

Τα ερευνητικά ερωτήματα για την επίτευξη των παραπάνω στόχων έχουν ως εξής:

1. Ποιες είναι οι αντιλήψεις των εκπαιδευομένων σε σχέση με τους λόγους συμμετοχής τους στο πρόγραμμα Μαθητείας;
2. Ποιες είναι οι αντιλήψεις των εκπαιδευομένων σε σχέση, με τη μεθοδολογία διερεύνησης των εκπαιδευτικών τους αναγκών από του εκπαιδευτικούς/ εργοδότες- εκπαιδευτές στο χώρο εργασίας;
3. Ποιες είναι οι αντιλήψεις των εκπαιδευομένων σε σχέση με τη σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων μαθητείας με τα ενδιαφέροντά τους και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας;
4. Ποιες είναι οι αντιλήψεις των εκπαιδευομένων σε σχέση με τις ενέργειες ένταξής τους στην αγορά εργασίας από τους εκπαιδευτικούς/ εργοδότες – εκπαιδευτές στο χώρο εργασίας που εμπλέκονται με το πρόγραμμα Μαθητείας;

7.4 Μεθοδολογική προσέγγιση

Σύμφωνα με τον Creswell (2016, σελ. 14), στην ποσοτική έρευνα οι μελετητές, αφού ανατρέξουν σε βιβλιογραφικές αναφορές, εντοπίζουν μια θεωρία, εξετάζουν την προβλεπόμενη σχέση ανάμεσα στις μεταβλητές της θεωρίας αυτής και κατόπιν ελέγχουν τις σχέσεις με καινούριους συμμετέχοντες ή σε καινούριες τοποθεσίες.

Έτσι, κατόπιν της βιβλιογραφικής ανασκόπησης που προηγήθηκε, κρίθηκε ως καταλληλότερη μέθοδος για την επίτευξη των στόχων της παρούσας έρευνας η ποσοτική ερευνητική προσέγγιση.

Οι μέχρι σήμερα έρευνες έχουν δείξει ότι ο θεσμός της Μαθητείας ΕΠΑΑ έχει τύχει ευρείας αποδοχής και έχει λάβει θετική αξιολόγηση ως προς την αποτελεσματικότητά του. Ωστόσο η επικαιροποίηση της θεωρίας αυτής είναι σημαντικό να

επαναλαμβάνεται ανά περιόδους και μάλιστα εστιάζοντας σε μεταβλητές, σχέσεις και τάσεις που δεν έχουν εξεταστεί ενδελεχώς.

7.5 Οι συμμετέχοντες στην Έρευνα –Δείγμα

Από τα έξι (6) ΕΠΑΛ του Ν. Αχαΐας που συμμετέχουν στο Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας επιλέχτηκαν ως πιο αντιπροσωπευτικά τα τέσσερα (4) τα οποία στην παρούσα Ζ΄ Φάση συμμετέχουν και με τον μεγαλύτερο αριθμό τμημάτων Μαθητείας. Έτσι ως προς την επιλογή των σχολείων η ερευνήτρια προέβη σε δειγματοληψία με πιθανότητα. Η δειγματοληψία αυτή θεωρείται η ακριβέστερη μορφή δειγματοληψίας στην ποσοτική έρευνα διότι το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού και μπορούν να γίνουν γενικεύσεις (Creswell, 2016, σελ. 143).

Κατόπιν εξασφάλισης της απαραίτητης άδειας από τους διευθυντές των ΕΠΑΛ το ερευνητικό εργαλείο προωθήθηκε με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στους μαθητευόμενους των προηγούμενων φάσεων οι οποίοι έχουν ολοκληρώσει το πρόγραμμα Μαθητείας αλλά και στους μαθητευόμενους που συμμετέχουν στην τρέχουσα Ζ΄ Φάση. Οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα μπορούν να θεωρηθούν ως βολικό δείγμα αφού υπήρξαν πρόθυμοι και διαθέσιμοι για μελέτη. Στην βολική δειγματοληψία δεν είναι σίγουρο ότι τα άτομα είναι αντιπροσωπευτικά του πληθυσμού, ωστόσο από το δείγμα λαμβάνονται χρήσιμες πληροφορίες για να απαντηθούν ερωτήματα και υποθέσεις (Creswell, 2016, σελ. 146).

Συνολικά συμμετείχαν στην έρευνα ενενήντα έξι (96) μαθητευόμενοι, δείγμα το οποίο θεωρήθηκε επαρκές και κατάλληλο για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας.

7.6 Εργαλείο συλλογής δεδομένων

Για την συλλογή των δεδομένων της παρούσας έρευνας, επιλέχτηκε ως ερευνητικό εργαλείο το ερωτηματολόγιο. Δημιουργήθηκε μέσω της ειδικής πλατφόρμας Google Form, ώστε η συλλογή και επεξεργασία των αποτελεσμάτων να γίνει ευκολότερα, και αναρτήθηκε στον σύνδεσμο: <https://forms.gle/nScHPtDV8w3qjw7g8>. Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις κλειστού τύπου αντίστοιχες με τους επιμέρους στόχους της έρευνας όπως αυτοί αναδεικνύονται μέσω των ερευνητικών ερωτημάτων.

Πριν την επίσημη αποστολή του ερωτηματολογίου, έγινε πιλοτικός έλεγχος των ερωτήσεων και με βάση την ανατροφοδότηση που έλαβε η ερευνήτρια προέβη σε μικρές αλλαγές ώστε να εξασφαλιστεί ότι όλες οι ερωτήσεις θα είναι απόλυτα κατανοητές από τους συμμετέχοντες στην έρευνα. Ως πιλοτική ομάδα επιλέχτηκαν 5 μαθητευόμενοι οι οποίοι ήταν έμπιστοι και πρόθυμοι να συμμετέχουν στην πιλοτική διαδικασία. Η πιλοτική αυτή ομάδα αποκλείστηκε από το τελικό δείγμα της μελέτης (Creswell, 2016, σελ. 391).

Η συμμετοχή στην έρευνα ήταν προαιρετική και ανώνυμη. Ο τρόπος προσέγγισης των μαθητευόμενων ήταν δια του σχολείου από το οποίο παρακολούθησαν το πρόγραμμα Μαθητείας. Στο ερωτηματολόγιο υπήρχε μια εισαγωγική επιστολή που ενημέρωνε για τους λόγους διεξαγωγής της έρευνας καθώς και για την διασφάλιση της ανωνυμίας των συμμετεχόντων.

Η διάρθρωση του ερωτηματολογίου έγινε σε πέντε θεματικές ενότητες. Η πρώτη ενότητα επικεντρώνεται στα προσωπικά στοιχεία των εκπαιδευόμενων και το επαγγελματικό τους προφίλ και περιλαμβάνει δεκατρείς (13) ερωτήσεις. Η δεύτερη

ενότητα αφορά τους λόγους συμμετοχής των εκπαιδευομένων στο πρόγραμμα Μαθητείας και περιλαμβάνει τέσσερις (4) ερωτήσεις. Η τρίτη ενότητα σχετίζεται με την μεθοδολογία διερεύνησης των εκπαιδευτικών τους αναγκών και περιλαμβάνει επτά (7) ερωτήσεις. Η τέταρτη ενότητα εστιάζει στη σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων Μαθητείας με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Τέλος η πέμπτη ενότητα αφορά στις ενέργειες ένταξης των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας και περιλαμβάνει έντεκα (11) ερωτήσεις.

Οι ερωτήσεις του ερευνητικού εργαλείου είναι κλειστού τύπου και στις περισσότερες από αυτές ο συμμετέχων έπρεπε να δηλώσει τον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας του σε πενταβάθμια κλίμακα Likert.

7.7 Εγκυρότητα και Αξιοπιστία

Για να υπάρχουν ερευνητικές μελέτες με έγκυρα αποτελέσματα, είναι αναγκαίο να χρησιμοποιούνται για τη διεξαγωγή τους ερευνητικά εργαλεία, τα οποία προηγουμένως έχουν ελεγχθεί για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία τους.

Η αξιοπιστία αναφέρεται στη συνέπεια μέσω της επαναληπτικότητας και της αναπαραγωγισιμότητας μιας σειράς μετρήσεων που οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα καθώς και στη συνοχή και στην ομοιογένεια ενός εργαλείου μέτρησης. Η εγκυρότητα αφορά στην εκτίμηση, του κατά πόσο ένα εργαλείο μέτρησης μετράει αυτό για το οποίο υποστηρίζει ότι σκοπεύει να μετρήσει (Ουζούνη & Νακάκης, 2011).

Στην παρούσα μελέτη χρησιμοποιήθηκε ως ερευνητικό εργαλείο ένα ερωτηματολόγιο πριν την τελική διαμοίραση του οποίου προηγήθηκε πιλοτικός έλεγχος. Κατά τον πιλοτικό έλεγχο ο κάθε συμμετέχων απάντησε το ερωτηματολόγιο δύο φορές σε

διάστημα μίας εβδομάδας και συσχετίστηκαν τα αποτελέσματα ώστε να αξιολογηθεί κατά πόσο είναι σταθερές οι απαντήσεις. Επίσης οι οδηγίες που δόθηκαν για την συμπλήρωσή του ήταν σαφείς γεγονός που συνδράμει για την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Επίσης το ερευνητικό εργαλείο καλύπτει εννοιολογικά το εύρος των μεταβλητών που μετράει και αξιολογήθηκε θετικά από ειδικούς που ασχολούνται επαγγελματικά με τις προς μέτρηση έννοιες, όπως τους επιβλέποντες καθηγητές της παρούσας εργασίας, γεγονός που εξασφαλίζει εν πολλοίς και την εγκυρότητά του.

7.8 Περιορισμοί της Έρευνας

Η παρούσα έρευνα υπόκειται σε κάποιους περιορισμούς αναφορικά με το διαθέσιμο χρόνο, την συμμετοχή των συμμετεχόντων και το είδος της δειγματοληψίας.

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Μάρτιο έως Μάιο του 2023. Ο χρόνος συλλογής των δεδομένων ήταν σχετικά περιορισμένος εξαιτίας και των ανελαστικών ημερομηνιών παράδοσης στο πλαίσιο της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας.

Στον διαθέσιμο αυτό χρόνο συλλέχτηκαν 96 απαντήσεις οι οποίες προέρχονται κυρίως από τα δύο εκ των τεσσάρων ΕΠΑΑ που προσεγγίστηκαν, γεγονός που περιορίζει το πλήθος του δείγματος σε συγκεκριμένες ειδικότητες.

Επίσης υπάρχουν διαφοροποιήσεις στα αποτελέσματα ανάλογα με την ειδικότητα και την φάση μαθητείας στην οποία συμμετείχαν τα υποκείμενα της έρευνας. Οι περισσότερες απαντήσεις προέρχονται από μαθητευόμενους των φάσεων ΣΤ' και Ζ' μιας και οι μαθητευόμενοι της τρέχουσας Ζ' φάσης και οι πρόσφατοι απόφοιτοι της προηγούμενης ΣΤ' φάσης ανταποκρίθηκαν ευκολότερα.

Τέλος υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο κάποια από τα υποκείμενα της έρευνας να συνάντησαν δυσκολίες στην κατανόηση των ερωτήσεων ή να απάντησαν βιαστικά ή/και τυχαία.

7.9 Σύνοψη

Στο κεφάλαιο αυτό, δηλώθηκαν με σαφήνεια ο σκοπός και τα ερωτήματα της έρευνας και αιτιολογήθηκε η αναγκαιότητά της. Επιλέχτηκε η ποσοτική μεθοδολογική προσέγγιση και για τη συλλογή των δεδομένων χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο πέντε θεματικών ενοτήτων. Τέλος, παρουσιάστηκαν αναλυτικά τα στοιχεία που εξασφαλίζουν την αξιοπιστία και την εγκυρότητα της έρευνας καθώς και οι περιορισμοί που προέκυψαν. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων ακολουθεί στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο.

8. Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα δημογραφικά στοιχεία και το επαγγελματικό προφίλ των μαθητευομένων που συμμετείχαν στην έρευνα και ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των στοιχείων που συλλέχτηκαν ανά ερευνητικό ερώτημα.

8.1 Εισαγωγή

Για την ανάλυση των δεδομένων η ερευνήτρια ακολούθησε την μέθοδο της περιγραφικής ανάλυσης. Η μέθοδος αυτή ενδείκνυται για τη σύνοψη των συνολικών τάσεων ή των κατευθύνσεων των δεδομένων της έρευνας, παρέχει κατανόηση της ποικιλίας που δύναται να έχουν οι τιμές και εξασφαλίζει μια εικόνα της θέσης μιας τιμής σε σύγκριση με άλλες (Creswell, 2016, σελ. 182).

8.2 Δημογραφικά στοιχεία του δείγματος

Στην έρευνα έλαβαν μέρος συνολικά 96 εκπαιδευόμενοι. Τα δημογραφικά στοιχεία που εξετάστηκαν για τους συμμετέχοντες είναι το φύλο, η ηλικία, η ειδικότητα τους στο Μεταλκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας, το ΕΠΑΛ στο οποίο παρακολούθησαν το πρόγραμμα Μαθητείας, η φάση Μαθητείας την οποία παρακολούθησαν, το είδος της επιχείρησης στην οποία απασχολήθηκαν (ιδιωτική ή δημόσια) και το μηνιαίο οικογενειακό τους εισόδημα.

Σχήμα 8.2.α.: Φύλο Συμμετεχόντων

Σχήμα 8.2.β.: Ηλικία Συμμετεχόντων

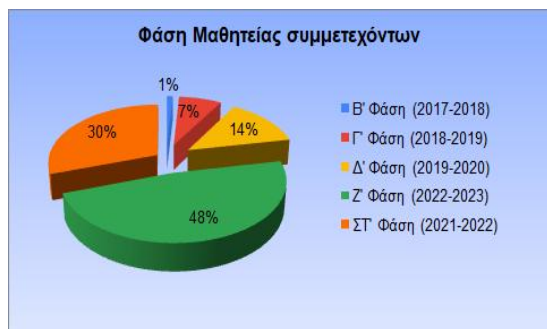
Οι συμμετέχοντες στην έρευνα, σύμφωνα με το σχήμα 8.2.α, είναι άνδρες σε ποσοστό 60,4% (58 άτομα) και γυναίκες σε ποσοστό 39,6% (38 άτομα). Επίσης όπως προκύπτει από το σχήμα 8.2.β, το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων 66,7% (64 άτομα) ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 18 έως 22 ετών.

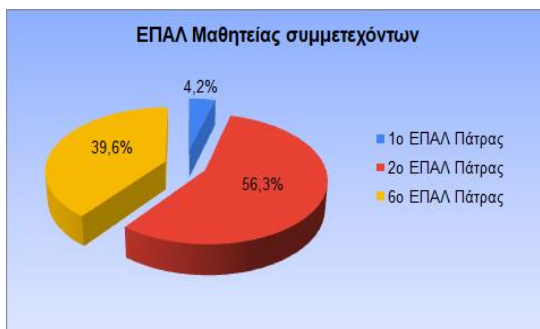
Ειδικότητα	Πλήθος	Ποσοστό%
Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων	23	24,0%
Βοηθός Βρεφονηπιοκόμων	17	17,7%
Κομμωτικής Τέχνης	13	13,5%
Τεχνικός Εγκαταστάσεων Ψύξης, Αερισμού και Κλιματισμού	12	12,5%
Τεχνικός Οχημάτων	11	11,5%
Τεχνικός Ηλεκτρονικών και Υπολογιστικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων, Δικτύων και	8	8,3%
Βοηθός Νοσηλεύτη	4	4,2%
Γραφικών Τεχνών	3	3,1%
Υπάλληλος Διοίκησης και Οικονομικών Υπηρεσιών	3	3,1%
Τεχνικός Μηχανολογικών Εγκαταστάσεων και Κατασκευών	1	1,0%
Τεχνικός Εφαρμογών Πληροφορικής	1	1,0%
Σύνολο	96	100%

Σχήμα 8.2.γ: Συμμετοχή Δείγματος ανά ειδικότητα

Οι ειδικότητες των συμμετεχόντων αποτυπώνονται στο Σχήμα 8.2.γ. Το δείγμα των συμμετεχόντων εκπροσωπεί ένδεκα (11) ειδικότητες από τις συνολικά δεκαέξι (16) που είναι διαθέσιμες στο Νομό Αχαΐας. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες προέρχονται από την ειδικότητα «Τεχνικός Ηλεκτρολογικών Συστημάτων, Εγκαταστάσεων και Δικτύων» με ποσοστό 24% (23 άτομα). Αυτό συμβαίνει διότι υπήρχε ευκολότερη πρόσβαση στους μαθητευόμενους της συγκεκριμένης ειδικότητας από την ερευνήτρια και επειδή η ειδικότητα αυτή είναι από τις πρώτες που λειτούργησαν στο θεσμό της Αχαΐας στην Μαθητεία.

Φάση Μαθητείας Συμμετεχόντων		
	Πλήθος	Ποσοστό %
Β' Φάση (2017-2018)	1	1,0%
Γ' Φάση (2018-2019)	7	7,3%
Δ' Φάση (2019-2020)	13	13,5%
Ζ' Φάση (2022-2023)	46	47,9%
ΣΤ' Φάση (2021-2022)	29	30,2%
Σύνολο	96	100%

ΕΠΑΛ Μαθητείας Συμμετεχόντων		
	Πλήθος	Ποσοστό %
1ο ΕΠΑΛ Πάτρας	4	4,2%
2ο ΕΠΑΛ Πάτρας	54	56,3%
6ο ΕΠΑΛ Πάτρας	38	39,6%
Σύνολο	96	100%

Σχήμα 8.2.δ: Φάση Μαθητείας

συμμετεχόντων Σχήμα 8.2.ε: ΕΠΑΛ Μαθητείας

Στο Σχήμα 8.2.δ αποτυπώνεται η χρονική περίοδος της Μαθητείας στην οποία συμμετείχαν οι εκπαιδευόμενοι του δείγματος. Το μεγαλύτερο ποσοστό προέρχεται από τις δυο πιο πρόσφατες Φάσεις υλοποίησης και συγκεκριμένα από την ΣΤ' Φάση σε ποσοστό 30,2% (29 άτομα) και από την τρέχουσα Ζ' Φάση σε ποσοστό 47,9% (46 άτομα). Η δυνατότητα ευκολότερης προσέγγισης ενεργών ή πρόσφατα απόφοιτων μαθητευόμενων μπορεί να δικαιολογήσει τα ποσοστά αυτά.

Στο Σχήμα 8.2.ε φαίνεται πως το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος, σε ποσοστό 56,3% (54 άτομα), ολοκλήρωσε το πρόγραμμα Μαθητείας στο 2ο ΕΠΑΛ Πάτρας. Επίσης πολύ μεγάλο ποσοστό συμμετοχής στην έρευνα προέρχεται και από τους μαθητευόμενους του 6ου ΕΠΑΛ Πάτρας. Αυτό συμβαίνει διότι η ερευνήτρια ως υπεύθυνη Μαθητείας του 2ου ΕΠΑΛ Πάτρας έχει άμεση σχέση με τους μαθητευόμενους του σχολείου της καθώς και με τους διδάσκοντές/επόπτες του συστεγαζόμενου 6ου ΕΠΑΛ Πάτρας, οι οποίοι και παρότρυναν τους μαθητευομένους τους να συμμετάσχουν στην παρούσα έρευνα.

Μηνιαίο Οικογενειακό Εισόδημα		
	Πλήθος	Ποσοστό%
1.000 - 1.500 ευρώ	27	28,1%
1.500 - 2.000 ευρώ	7	7,3%
έως 1.000 ευρώ	52	54,2%
πάνω από 2.000 ευρώ	10	10,4%
Σύνολο	96	100%

Σχήμα 8.2.στ: Οικογενειακό Εισόδημα

Είδος Επιχείρησης		
	Πλήθος	Ποσοστό%
Δημόσια Επιχείρηση	30	30%
Ιδιωτική επιχείρηση	66	70%
Σύνολο	96	100%

Σχήμα 8.2.ζ: Είδος Επιχείρησης

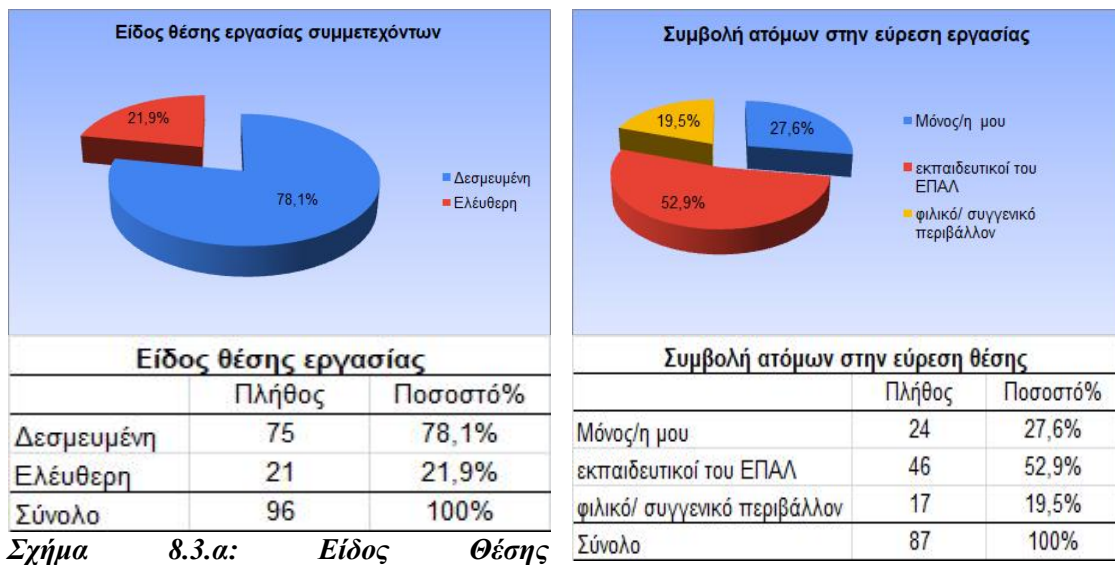
Το σχήμα 8.2.στ απεικονίζει το εύρος του μηνιαίου οικογενειακού εισοδήματος των μαθητευόμενων. Το μεγαλύτερο ποσοστό, 54,2% (52 άτομα), δηλώνει ότι το οικογενειακό του εισόδημα είναι έως 1000 ευρώ τον μήνα. Συμπεραίνουμε ότι επί το πλείστον οι μαθητευόμενοι προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα.

Στο σχήμα 8.2.ζ φαίνεται το είδος της επιχείρησης στην οποία απασχολήθηκαν οι εκπαιδευόμενοι κατά τη διάρκεια του προγράμματος Μαθητείας. Είναι φανερό ότι ο ιδιωτικός τομέας και η τοπική αγορά εργασίας στην περιοχή της Πάτρας υποστηρίζουν ενεργά τον θεσμό της Μαθητείας ΕΠΑΛ, αφού το 70% των μαθητευόμενων (66 άτομα) απασχολήθηκε σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.

8.3 Επαγγελματικό προφίλ του δείγματος

Τα στοιχεία επαγγελματικού προφίλ που εξετάστηκαν για τους συμμετέχοντες είναι το είδος της θέσης στο Μεταλκευικό Έτος (δεσμευμένη/ ελεύθερη), η συμβολή

τρίτων στην εύρεση της δεσμευμένης θέσης, η παρούσα επαγγελματική κατάσταση, η κατοχή πιστοποίησης επιπέδου 5 από τον ΕΟΠΠΕΠ, η παρακολούθηση του Προπαρασκευαστικού Προγράμματος Πιστοποίησης και η συμβολή του στην προετοιμασία για τις εξετάσεις του ΕΟΠΠΕΠ.

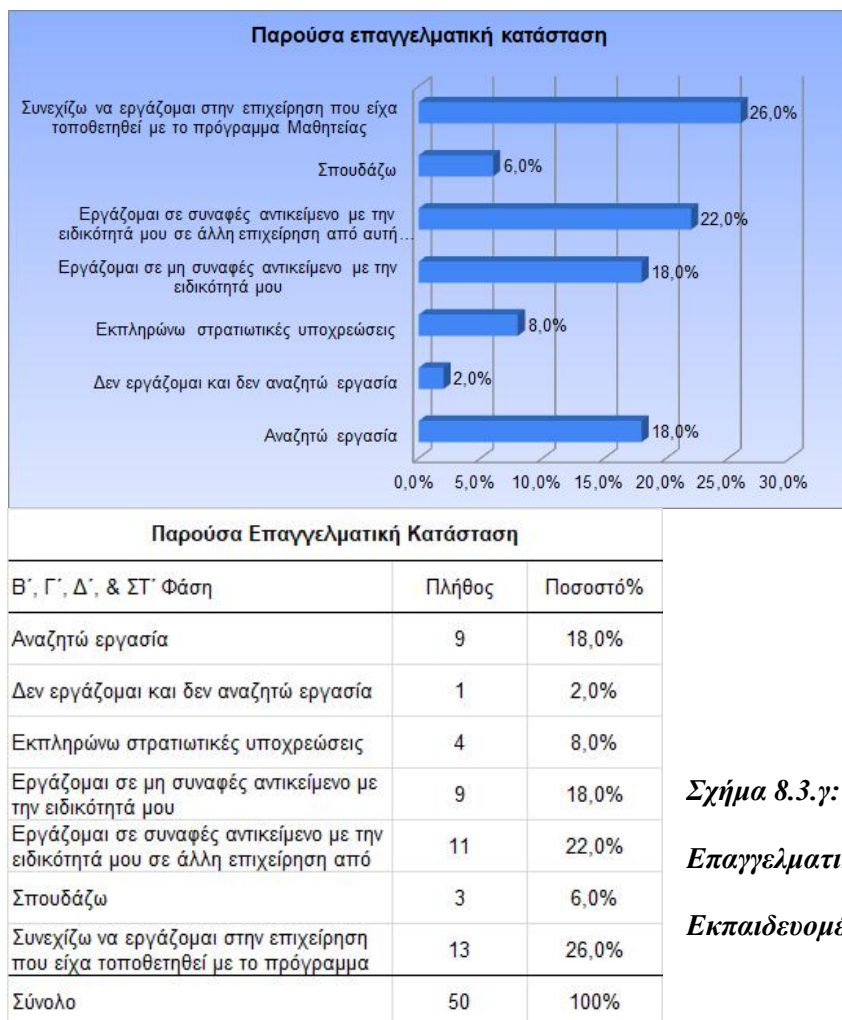

Σχήμα 8.3.α: Είδος Θέσης

Σχήμα 8.3.β: Συμβολή ατόμων στην εύρεση θέσης

Το σχήμα 8.3.α καταδεικνύει την μεγάλη συμμετοχή μαθητευομένων με δεσμευμένες θέσεις, σε ποσοστό 78,1% (75 άτομα) και το σχήμα 8.3.β φανερώνει την ουσιαστική συμβολή των εκπαιδευτικών των ΕΠΑΛ της Πάτρας στην εύρεση των θέσεων αυτών. Είναι σημαντικό ότι οι εκπαιδευτικοί των ΕΠΑΛ λειτουργούν ως συνδεδετικοί κρίκοι της επαγγελματικής εκπαίδευσης με την τοπική αγορά σε ποσοστό 52,9% (46 άτομα).

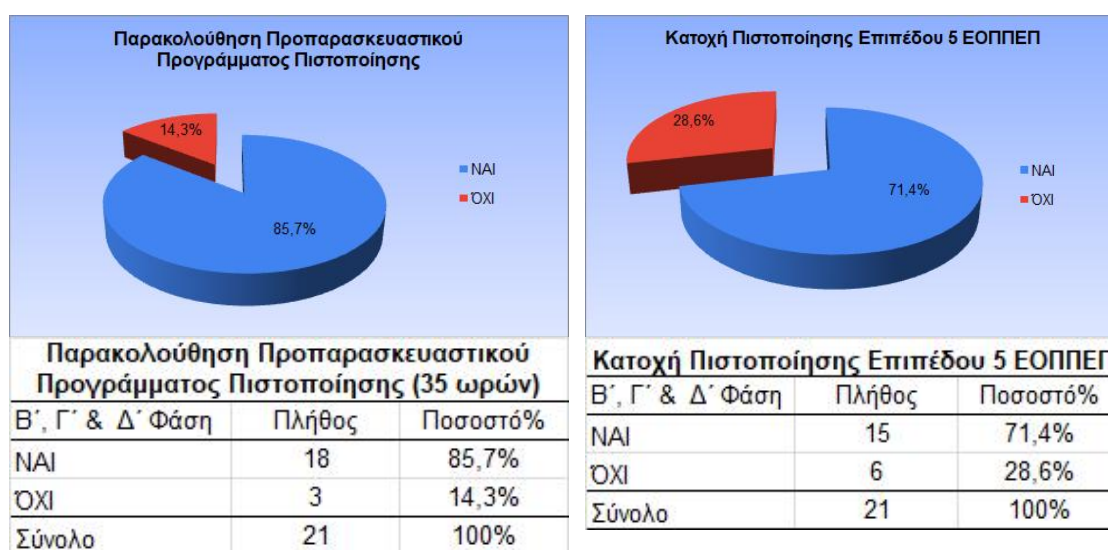
Σχήμα 8.3.γ: Παρούσα

Επαγγελματική Κατάσταση

Εκπαιδευομένων

Το σχήμα 8.3.γ αποτυπώνει σε απόλυτους αριθμούς την παρούσα επαγγελματική κατάσταση των εκπαιδευομένων. Στην ερώτηση αυτή έχουν ληφθεί υπόψη οι απαντήσεις των εκπαιδευομένων των φάσεων που έχουν ολοκληρωθεί (Φάση Β΄ έως και Φάση ΣΤ΄). Σε σύνολο πενήντα (50) εκπαιδευομένων που ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία, σε ποσοστό 26% (13 άτομα) συνεχίζουν να εργάζονται στην επιχείρηση που είχαν τοποθετηθεί με το πρόγραμμα Μαθητείας και σε ποσοστό 22% (11 άτομα) εργάζονται σε συναφές αντικείμενο με την ειδικότητά τους στην

Μαθητεία. Συμπεραίνουμε πως το πρόγραμμα του Μεταλυκειακού Έτους ΕΠΑΛ συμβάλει θετικά στην στοχευμένη εργασιακή ένταξη των μαθητευομένων, αφού το 48% των εκπαιδευόμενων (24 άτομα) συνεχίζει να εργάζεται στο αντικείμενο σπουδών του.

Σχήμα 8.3.δ: Παρακολούθηση ΠΠΠ (35ω)   Σχήμα 8.3.ε: Κατοχή Επιπέδου 5 ΕΟΠΠΕΠ

Τα σχήματα 8.3.δ και 8.3.ε αφορούν στην παρακολούθηση του Προπαρασκευαστικού Προγράμματος Πιστοποίησης (ΠΠΠ) 35 ωρών από τους εκπαιδευόμενους και στην κατοχή της πιστοποίησης επιπέδου 5 από τον ΕΟΠΠΕΠ. Για τις παραπάνω ερωτήσεις λήφθηκαν υπόψη οι απαντήσεις των εκπαιδευόμενων που συμμετείχαν μέχρι και την Δ' Φάση της Μαθητείας ΕΠΑΛ, αφού για τους εκπαιδευόμενους που συμμετείχαν σε μεταγενέστερες φάσεις δεν έχουν διενεργηθεί εξετάσεις από τον ΕΟΠΠΕΠ ούτε έχει γίνει ακόμα ΠΠΠ. Από τους συνολικά εικοσιένα (21) εκπαιδευόμενους της κατηγορίας αυτής σε ποσοστό 85,7% (18 άτομα) σύμφωνα με το σχήμα 8.3.δ, παρακολούθησαν το ΠΠΠ και σε ποσοστό το 71,4% (15 άτομα) σύμφωνα με το

σχήμα 8.3.ε, είναι κάτοχοι πιστοποίησης επιπέδου 5 από τον ΕΟΠΠΕΠ. Συμπεραίνουμε πως το ΠΠΠ λειτουργεί ενισχυτικά στην προετοιμασία των απόφοιτων του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ για την επιτυχία τους στις εξετάσεις του ΕΟΠΠΕΠ.

8.4 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 1ου ερευνητικού ερωτήματος

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα διερευνά τις αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με τους λόγους συμμετοχής τους σε προγράμματα Μαθητείας.

Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευόμενοι κλήθηκαν να αποτιμήσουν σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert σε ποιο βαθμό απέκτησαν θεωρητικές γνώσεις, πρακτικές γνώσεις, ήπιες δεξιότητες μέσα από την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα, καθώς και σε ποιο βαθμό η συμμετοχή τους στο πρόγραμμα συνέβαλε στην ομαλότερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας.

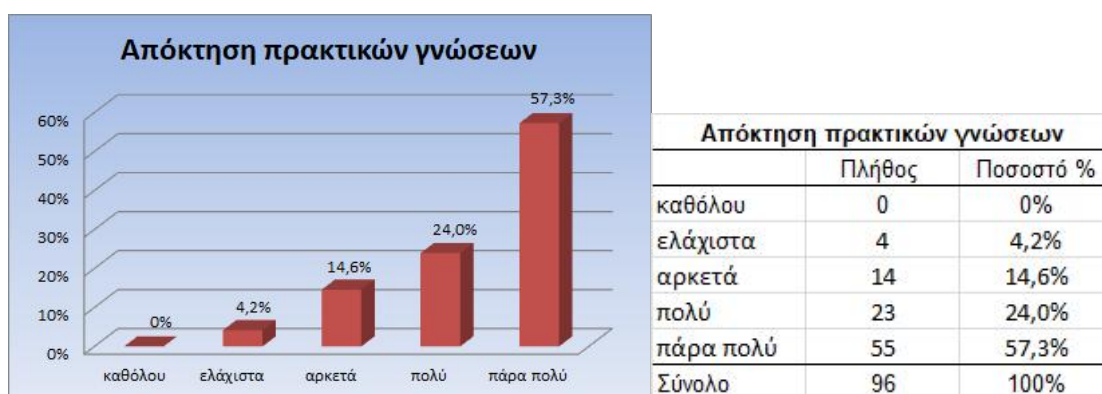
α) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων αναφορικά με τις θεωρητικές γνώσεις που απόκτησαν

Σχήμα 8.4.α: Απόκτηση θεωρητικών γνώσεων

Στο παραπάνω σχήμα γίνεται φανερό ότι οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 77,1% (74 άτομα), θεωρούν ότι το πρόγραμμα της Μαθητείας ΕΠΑΛ τους βοήθησε να αποκτήσουν πολύ ή πάρα πολύ θεωρητικές γνώσεις στην ειδικότητά τους.

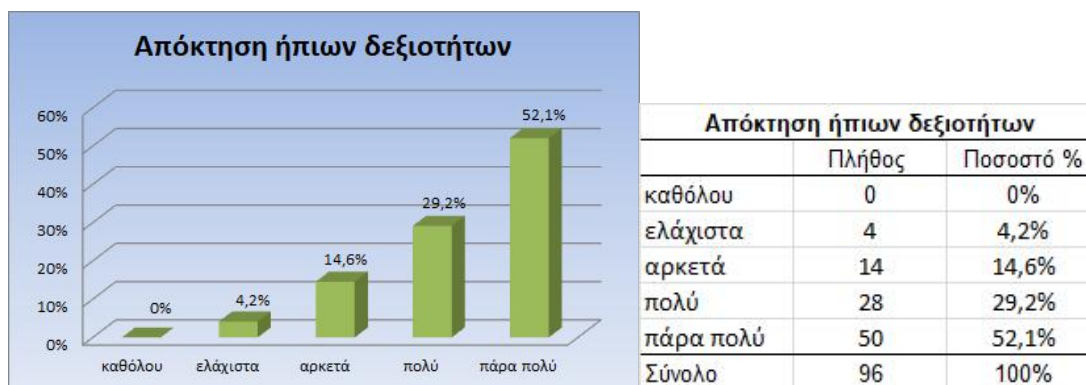
β) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων αναφορικά με τις πρακτικές γνώσεις που απέκτησαν

Σχήμα 8.4.β: Απόκτηση πρακτικών γνώσεων

Οι εκπαιδευόμενοι σε ποσοστό 81,3% (78 άτομα), θεωρούν ότι το πρόγραμμα της Μαθητείας ΕΠΑΛ τους βοήθησε να αποκτήσουν πολύ ή πάρα πολύ πρακτικές γνώσεις στην ειδικότητά τους ενώ σε ποσοστό 4,2% (4 άτομα) θεωρούν ότι βοηθήθηκαν ελάχιστα.

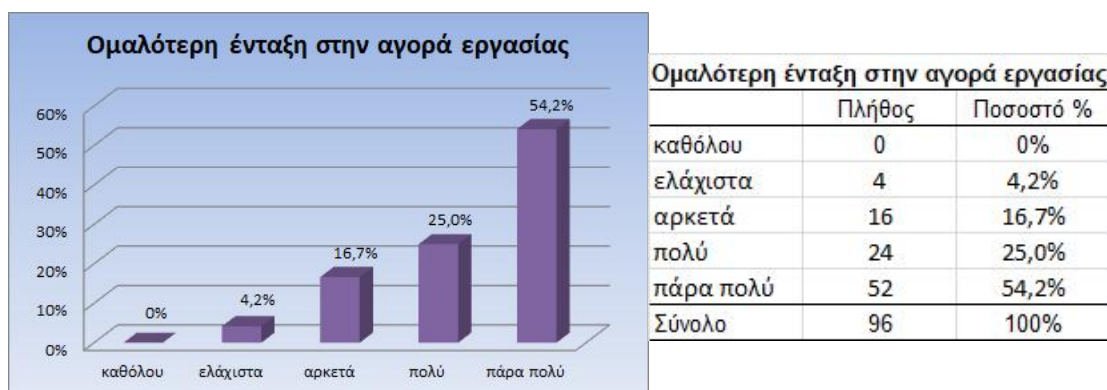
γ) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων αναφορικά με τις ήπιες δεξιότητες που ανέπτυξαν

Σχήμα 8.4.γ: Απόκτηση ήπιων δεξιοτήτων

Επίσης σε ποσοστό 81,3% (78 άτομα) οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν ότι το πρόγραμμα της Μαθητείας ΕΠΑΛ τους βοήθησε να αποκτήσουν πολύ ή πάρα πολύ ήπιες δεξιότητες ενώ σε ποσοστό 4,2% (4 άτομα) θεωρούν ότι βοηθήθηκαν ελάχιστα.

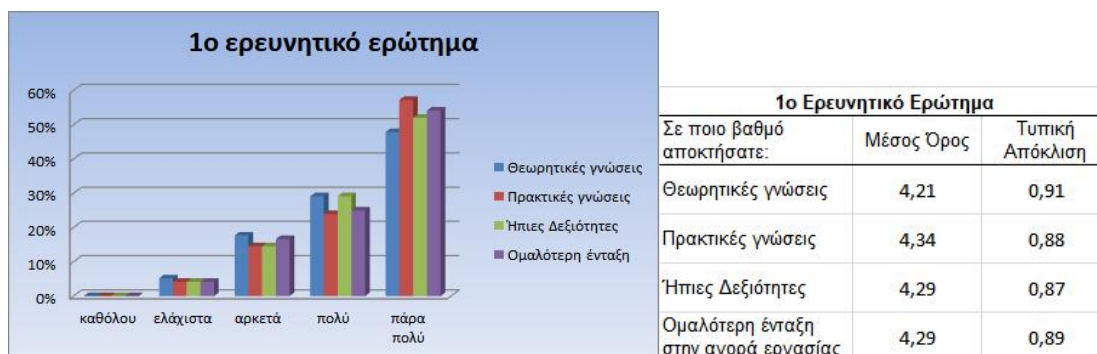
δ) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων αναφορικά με την ομαλότερη ένταξή τους στην αγορά εργασίας

Σχήμα 8.4.δ: Ομαλότερη ένταξη στην αγορά εργασίας

Τέλος διαπιστώνεται ότι οι εκπαιδευόμενοι σε ποσοστό 79,2% (76 άτομα), θεωρούν ότι το πρόγραμμα της Μαθητείας ΕΠΑΛ τους βοήθησε πολύ ή πάρα πολύ να ενταχθούν στην αγορά εργασίας ενώ σε ποσοστό 4,2% (4 άτομα) θεωρούν ότι βοηθήθηκαν ελάχιστα.

Συγκεντρωτικά αποτυπώνονται οι αντιλήψεις των εκπαιδευομένων στα παραπάνω τέσσερα υποερωτήματα ως εξής:

Σχήμα 8.4.ε: Απαντήσεις 1ου ερευνητικού ερωτήματος

Παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν ότι απέκτησαν θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις, ήπιες δεξιότητες και εντάχθηκαν ομαλότερα στην αγορά εργασίας από πολύ έως πάρα πολύ.

Συγκρίνοντας τις απαντήσεις του 1ου ερευνητικού ερωτήματος διαπιστώνουμε πως οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν κατά μέσο όρο ότι απέκτησαν περισσότερο πρακτικές γνώσεις (Μ.Ο.: 4,34) και λιγότερο θεωρητικές γνώσεις (Μ.Ο.: 4,21) με τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ. Αναφορικά με τις θεωρητικές γνώσεις που έλαβαν οι απαντήσεις του δείγματος παρουσιάζουν την μεγαλύτερη τυπική απόκλιση (Τ.Α: 0,91) ενώ η μικρότερη τυπική απόκλιση σημειώνεται στις απαντήσεις που σχετίζονται με τις ήπιες δεξιότητες (Τ.Α.: 0,87).

8.5 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 2ου ερευνητικού ερωτήματος

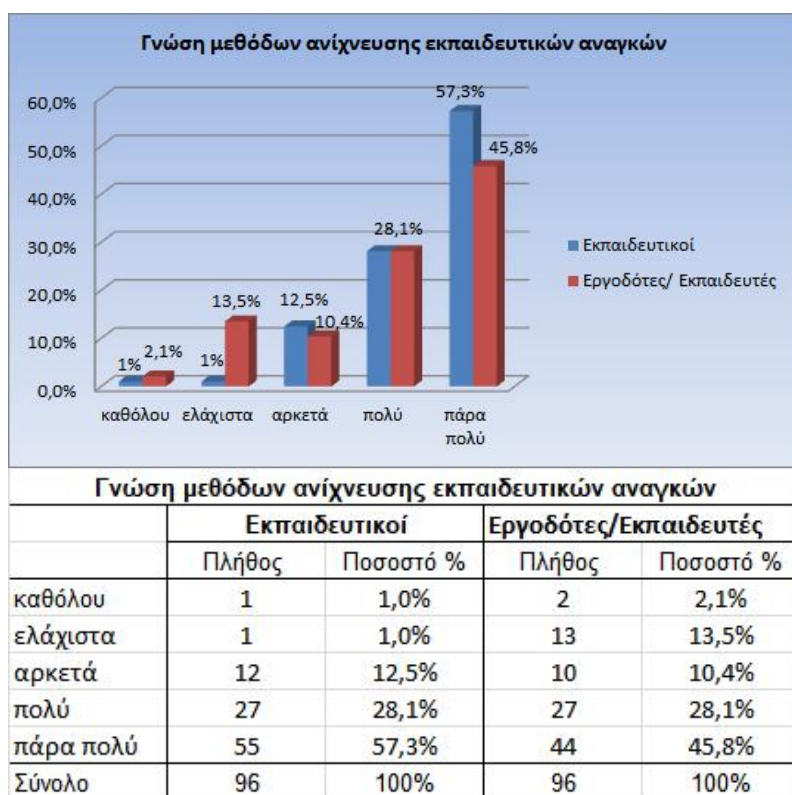
Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα διερευνά τις αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με τη μεθοδολογία ανίχνευσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών από τους εκπαιδευτικούς και από τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευόμενοι κλήθηκαν να αποτιμήσουν σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί και οι εργοδότες/ εκπαιδευτές

του χώρου εργασίας γνωρίζουν να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες μεθόδους ανίχνευσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών, χρησιμοποιούν τέτοιες μεθόδους, διερευνούν όλες τις κατηγορίες των εκπαιδευτικών τους αναγκών καθώς και σε ποιο βαθμό το προσωπικό που εμπλέκεται με το πρόγραμμα της Μαθητείας λαμβάνει υπόψη του τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες κατά το στάδιο σχεδιασμού και δόμησης των προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

α) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την γνώση μεθόδων ανίχνευσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών από εκπαιδευτικούς & εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας

Σχήμα 8.5.α:

Γνώση μεθόδων

ανίχνευσης

εκπαιδευτικών

αναγκών

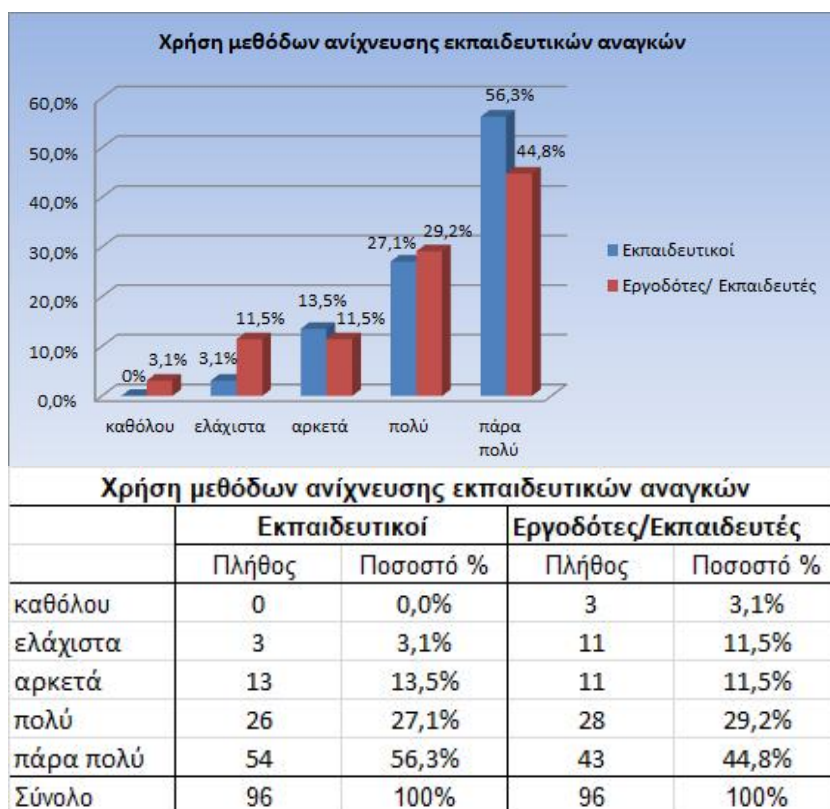
εκπαιδευομένων

Κατά τις απόψεις των

εκπαιδευομένων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 85,4% (82 άτομα), γνωρίζουν να ανιχνεύουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των πρώτων από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε

ποσοστό 2% (2 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν ότι σε ποσοστό 73,9% (71 άτομα) γνωρίζουν να ανιχνεύουν τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 15,6% (15 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

β) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την χρήση μεθόδων ανίχνευσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών από εκπαιδευτικούς & εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας

Σχήμα 8.5.β:

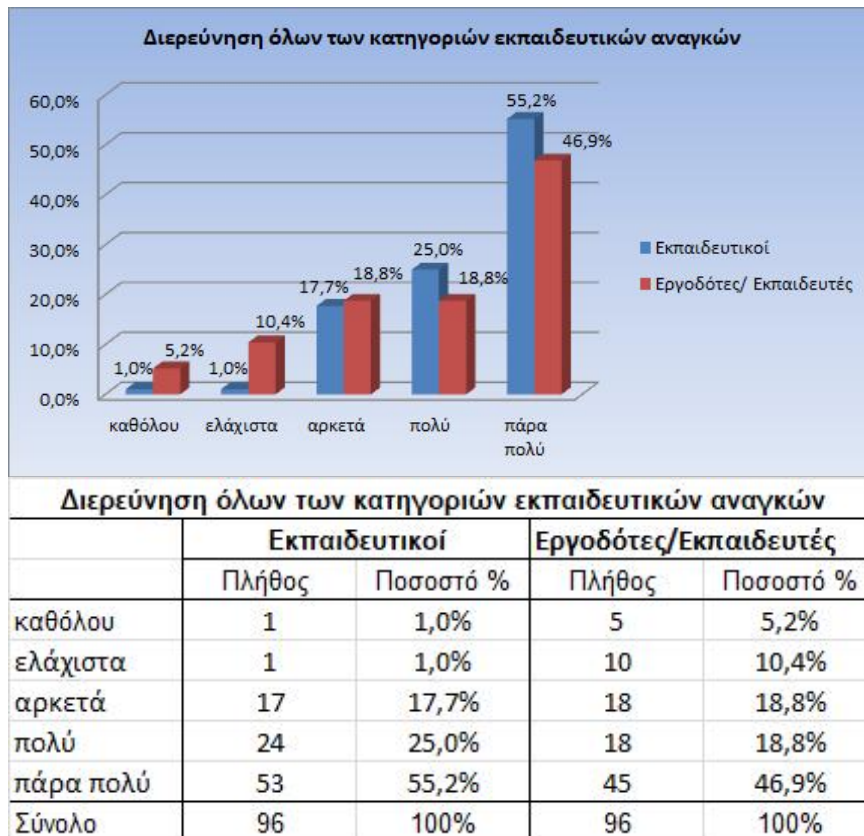
Χρήση μεθόδων
ανίχνευσης
εκπαιδευτικών
αναγκών
εκπαιδευομένων

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευομένων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 83,4% (80 άτομα), χρησιμοποιούν μεθόδους για να ανιχνεύσουν τις εκπαιδευτικές ανάγκες των πρώτων από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 3,1% (3 άτομα) ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι

πιστεύουν ότι σε ποσοστό 74% (71 άτομα) κάνουν χρήση μεθόδων ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 14,6% (14 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

γ) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την διερεύνηση όλων των κατηγοριών των εκπαιδευτικών τους αναγκών από εκπαιδευτικούς & εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας

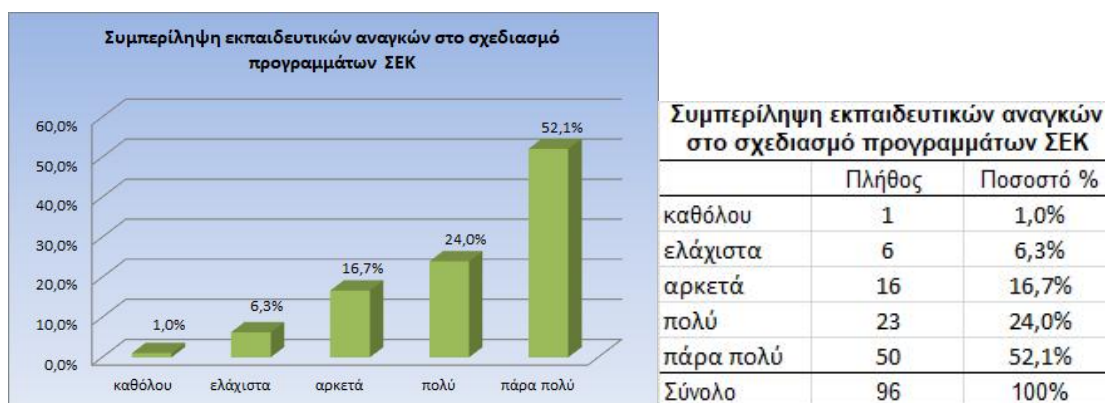
Σχήμα 8.5.γ:

Διερεύνηση όλων
των κατηγοριών
εκπαιδευτικών
αναγκών

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευομένων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 77,2% (77 άτομα), διερευνούν όλες τις κατηγορίες εκπαιδευτικών αναγκών των πρώτων από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 2% (2 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν ότι σε ποσοστό 65,7% (63 άτομα) κάνουν χρήση μεθόδων ανίχνευσης εκπαιδευτικών

αναγκών από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 15,6% (15 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

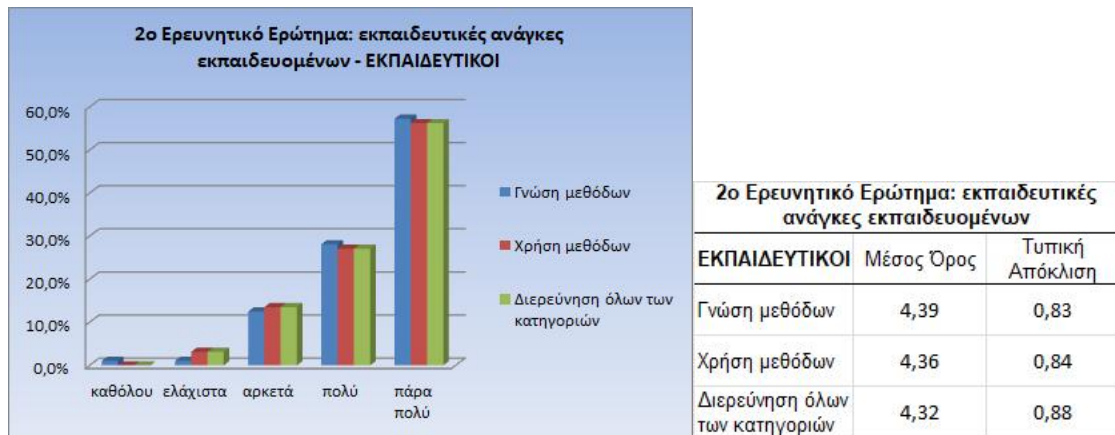
δ) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την συμπερίληψη των εκπαιδευτικών τους αναγκών κατά το στάδιο σχεδιασμού των προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης

Σχήμα 8.5.δ: Συμπερίληψη εκπαιδευτικών αναγκών κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων ΣΕΚ

Οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν ότι κατά το στάδιο σχεδιασμού των προγραμμάτων Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης λαμβάνονται υπόψη και συμπεριλαμβάνονται οι εκπαιδευτικές τους ανάγκες σε ποσοστό 76,1% (73 άτομα) από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 7,3% (7 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

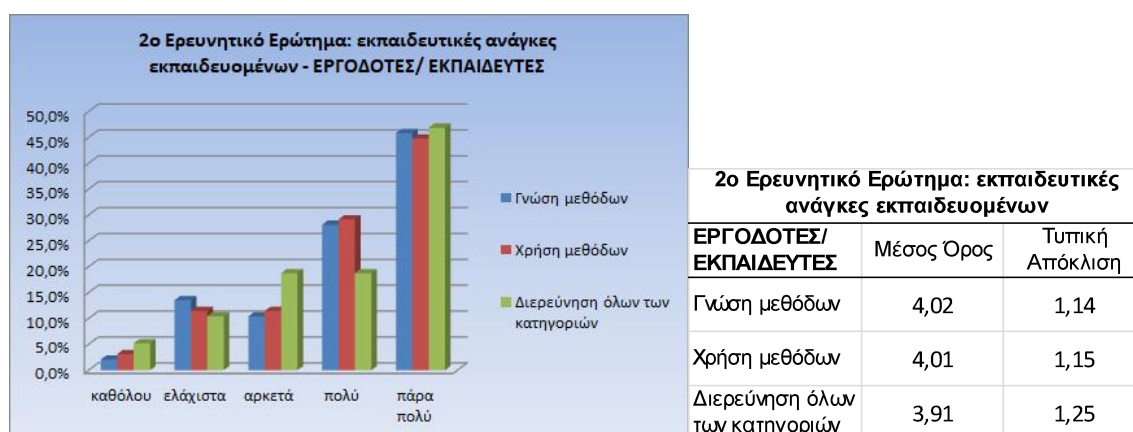
Συγκεντρωτικά οι απόψεις των εκπαιδευομένων του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς στα παραπάνω πρώτα τρία υποερωτήματα αποτυπώνονται ως εξής:

Σχήμα 8.5.ε: Απαντήσεις 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευομένων, παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο οι εκπαιδευτικοί γνωρίζουν και χρησιμοποιούν μεθόδους ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών και διερευνούν όλες τις κατηγορίες αυτών από πολύ έως πάρα πολύ. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις του 2ου ερευνητικού ερωτήματος που αφορούν στους εκπαιδευτικούς διαπιστώνουμε πως ο μεγαλύτερος μέσος όρος (Μ.Ο.: 4,39) και ταυτόχρονα η μικρότερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.: 0,83) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με τη γνώση μεθόδων ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών από τους εκπαιδευτικούς.

Αντιστοίχως, συγκεντρωτικά οι απόψεις των εκπαιδευομένων του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας στα παραπάνω τρία υποερωτήματα αποτυπώνονται ως εξής:

Σχήμα 8.5.στ: Απαντήσεις 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος – ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ/ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευομένων, παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο οι εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας γνωρίζουν και χρησιμοποιούν μεθόδους ανίχνευσης εκπαιδευτικών αναγκών και διερευνούν όλες τις κατηγορίες αυτών πολύ. Ωστόσο οι τυπικές αποκλίσεις στις απαντήσεις του δείγματος αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας είναι μεγαλύτερες και κυμαίνονται από 1,14 έως 1,25. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις του 2ου ερευνητικού ερωτήματος που αφορούν στους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας διαπιστώνουμε πως ο μικρότερος μέσος όρος (Μ.Ο.: 3,91) και ταυτόχρονα η μεγαλύτερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.: 1,25) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με τη διερεύνηση όλων των κατηγοριών εκπαιδευτικών αναγκών από τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας.

8.6 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 3ου ερευνητικού ερωτήματος

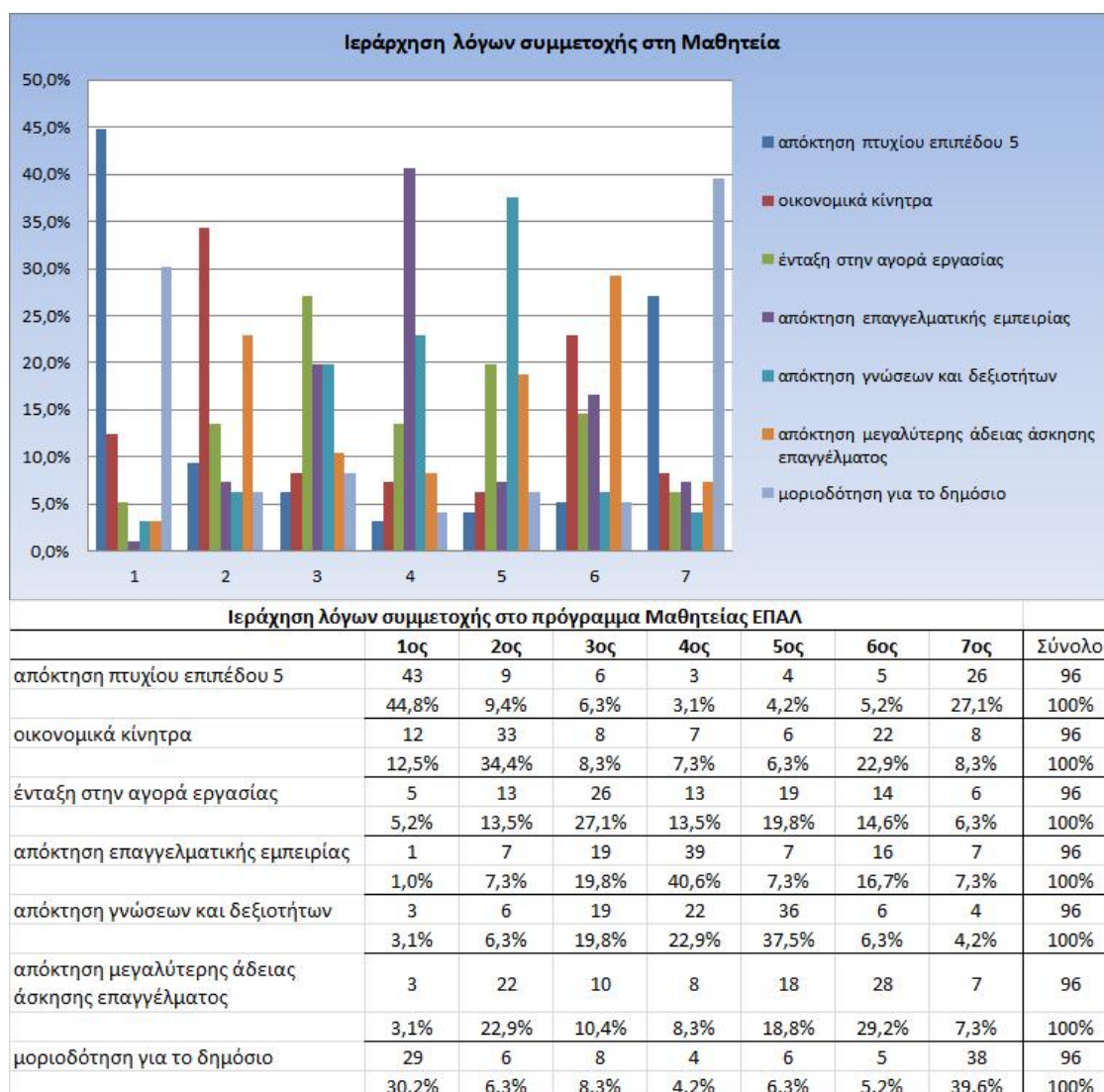
Το τρίτο ερευνητικό ερώτημα διερευνά τις αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με την σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων Μαθητείας με τα ενδιαφέροντά τους και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευόμενοι κλήθηκαν καταρχάς να ιεραρχήσουν τους λόγους για τους οποίους επέλεξαν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα Μαθητείας και κατόπιν να αποτιμήσουν σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert σε ποιο βαθμό στο πρόγραμμα Μαθητείας τα αντικείμενα εκπαίδευσης, το περιεχόμενο θεωρητικής εκπαίδευσης και το περιεχόμενο της πρακτικής εκπαίδευσης σχετίζονται με τα ενδιαφέροντά τους. Επιπρόσθετα κλήθηκαν να αποτιμήσουν σε ποιο βαθμό το αντικείμενο της εκπαίδευσής τους σχετίζεται με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας καθώς και σε ποιο βαθμό διερευνώνται οι ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας κατά τη διάρκεια σχεδιασμού των αντικειμένων κατάρτισης – εκπαίδευσης.

α) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων αναφορικά με τους λόγους συμμετοχής στο πρόγραμμα Μαθητείας

Στο παρακάτω σχήμα 8.6.α παρατηρούμε ότι η απόκτηση πτυχίου επιπέδου 5 αποτελεί για το 44,8% του δείγματος (43 άτομα) τον σημαντικότερο λόγο (1) συμμετοχής στο πρόγραμμα ενώ για το 27,1% (26 άτομα) τον λιγότερο σημαντικό λόγο (7). Τα οικονομικά κίνητρα αποτελούν για το 34,4% του δείγματος (33 άτομα) τον δεύτερο (2) σημαντικότερο λόγο συμμετοχής στη Μαθητεία, η ένταξη στην αγορά εργασίας αποτελεί για το 27,1% (26 άτομα) τον τρίτο (3) σημαντικότερο λόγο

και η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας θεωρείται από το 40,6% (39 άτομα) ως τέταρτος (4) σημαντικός λόγος συμμετοχής. Το 37,5% (36 άτομα) κατατάσσει την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων στην πέμπτη (5) σημαντικότερη θέση και το 29,2% (28 άτομα) την απόκτηση μεγαλύτερης άδειας άσκησης επαγγέλματος στην έκτη (6) σημαντικότερη θέση. Τέλος η μοριοδότηση για το δημόσιο αποτελεί για το 39,6% (38 άτομα) του δείγματος τον λιγότερο σημαντικό λόγο (7) ενώ για το 30,2%

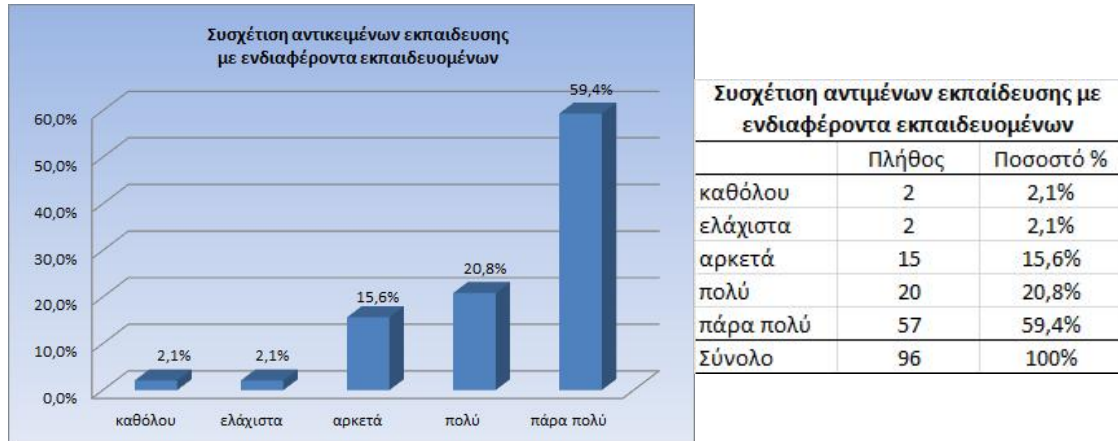

(29 άτομα) τον σημαντικότερο λόγο (1) συμμετοχής στη Μαθητεία.

Σχήμα 8.6.α: Ιεράρχηση λόγων συμμετοχής στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ

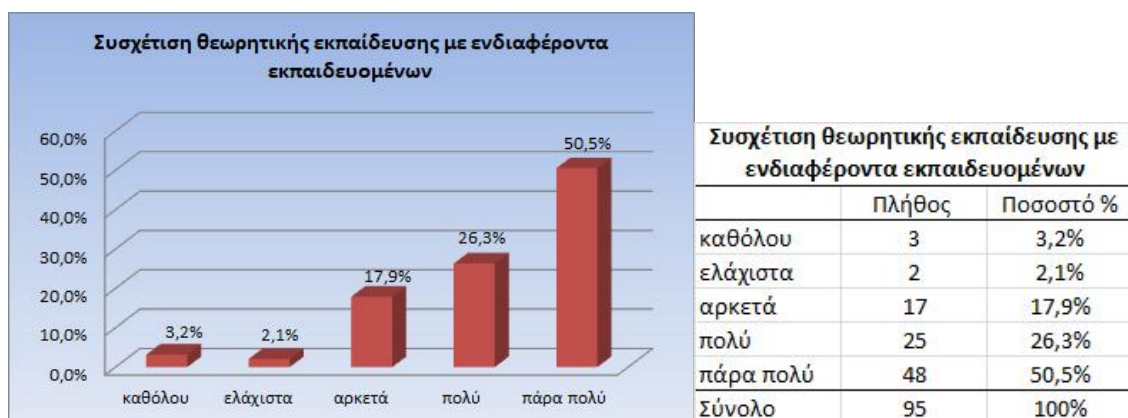
β) Συσχέτιση των αντικειμένων εκπαίδευσης με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.6.β: Συσχέτιση αντικειμένων εκπαίδευσης με ενδιαφέροντα εκπαιδευομένων

Οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 80,2% (77 άτομα), θεωρούν ότι τα αντικείμενα εκπαίδευσης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ σχετίζονται πολύ ή πάρα πολύ με τα ενδιαφέροντά τους, ενώ σε ποσοστό 4,2% (4 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

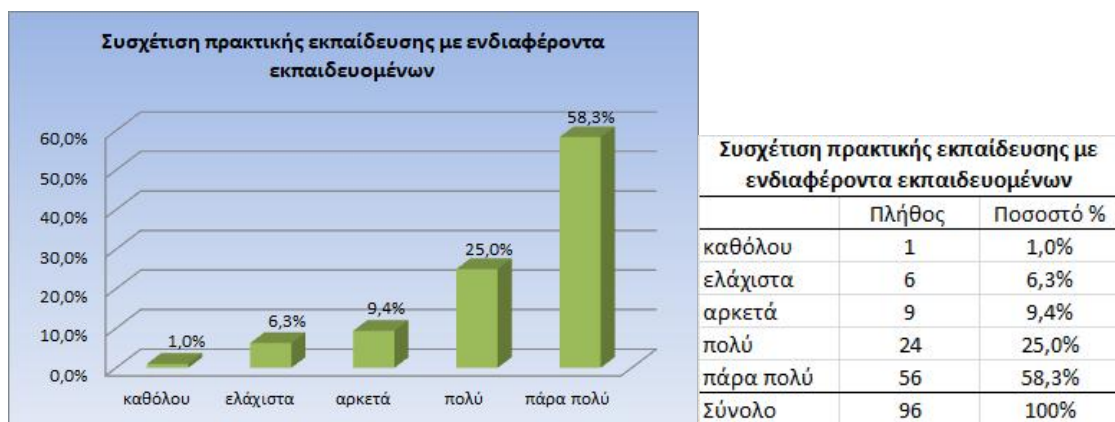
γ) Συσχέτιση της θεωρητικής εκπαίδευσης με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων

Σχήμα 8.6.γ: Συσχέτιση θεωρητικής εκπαίδευσης με ενδιαφέροντα εκπαιδευομένων

Οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 76,8% (73 άτομα), θεωρούν ότι η θεωρητική εκπαίδευση του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ σχετίζεται πολύ ή πάρα πολύ με τα ενδιαφέροντά τους, ενώ σε ποσοστό 5,3% (5 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

δ) Συσχέτιση της πρακτικής εκπαίδευσης με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων

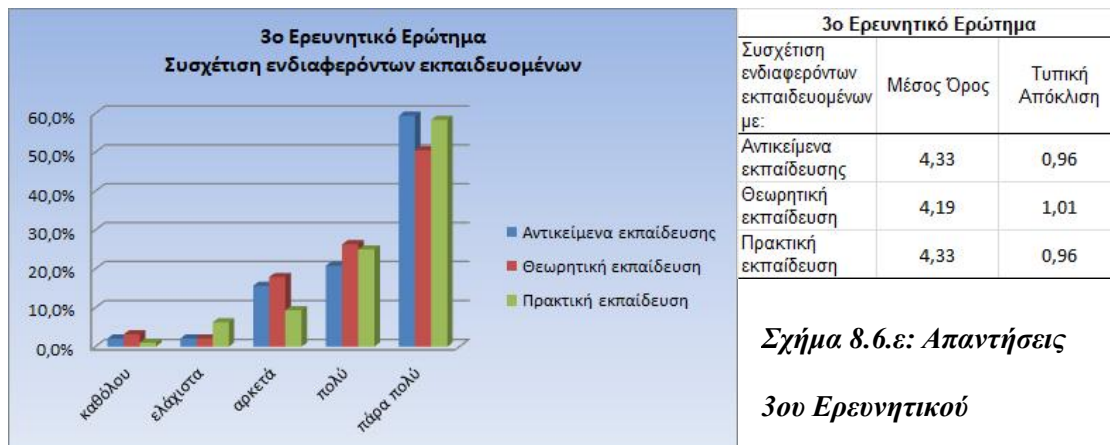

Σχήμα 8.6.δ: Συσχέτιση πρακτικής εκπαίδευσης με ενδιαφέροντα εκπαιδευομένων

Οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 83,3% (80 άτομα), θεωρούν ότι η πρακτική εκπαίδευση του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ σχετίζεται πολύ ή πάρα πολύ με τα ενδιαφέροντά τους, ενώ σε ποσοστό 7,3% (7 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

Συγκεντρωτικά η συσχέτιση των αντικειμένων εκπαίδευσης καθώς και της θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων, στα παραπάνω τρία υποερωτήματα αποτυπώνεται ως εξής:

Σχήμα 8.6.ε: Απαντήσεις

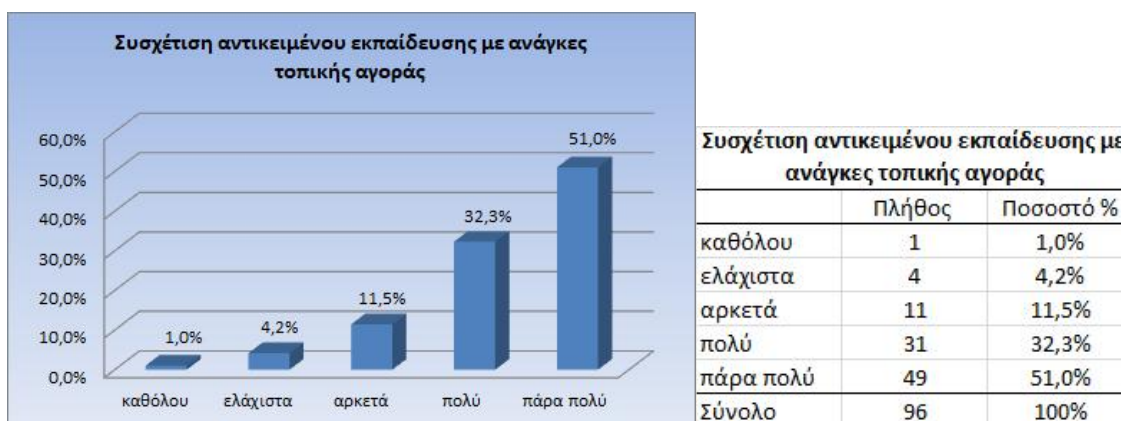
3ου Ερευνητικού

Ερωτήματος

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευόμενων, παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο τα αντικείμενα εκπαίδευσης, η θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση σχετίζονται από πολύ έως πάρα πολύ με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων.

Συγκρίνοντας τις απαντήσεις του 3ου ερευνητικού ερωτήματος που σχετίζονται με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων διαπιστώνουμε πως ο μικρότερος μέσος όρος (Μ.Ο.: 4,19) και ταυτόχρονα η μεγαλύτερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.: 1,01) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με τη θεωρητική εκπαίδευση του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ.

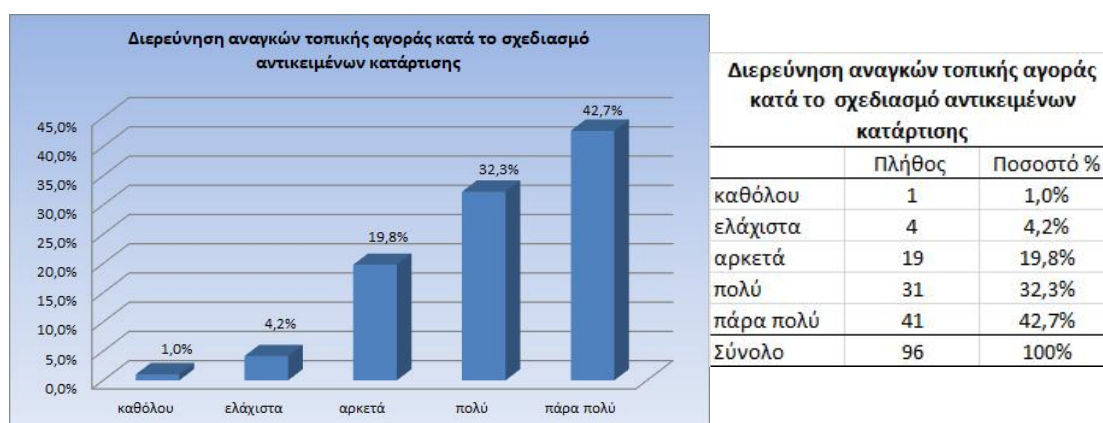
ε) Συσχέτιση του αντικειμένου εκπαίδευσης με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας

Σχήμα 8.6.στ: Συσχέτιση αντικειμένου εκπαίδευσης με ανάγκες της τοπικής αγοράς

Οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 83,3% (80 άτομα), θεωρούν ότι το αντικείμενο εκπαίδευσης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ σχετίζεται πολύ ή πάρα πολύ με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας, ενώ σε ποσοστό 5,2% (5 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

στ) Διερεύνηση των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας κατά τον σχεδιασμό των αντικειμένων κατάρτισης

Σχήμα 8.6.ζ: Διερεύνηση αναγκών τοπικής αγοράς στο σχεδιασμό αντικειμένων κατάρτισης

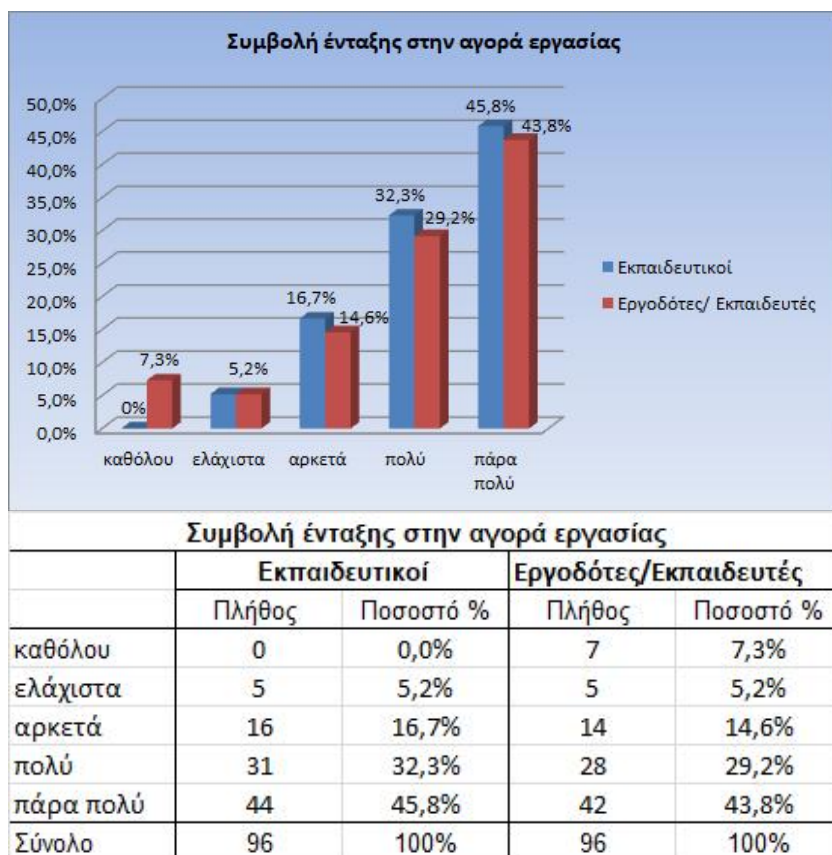
Οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 75% (72 άτομα), θεωρούν ότι κατά το σχεδιασμό των αντικειμένων κατάρτισης του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ διερευνούνται οι ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας πολύ ή πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 5,2% (5 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

8.7 Παρουσίαση αποτελεσμάτων 4ου ερευνητικού ερωτήματος

Το τέταρτο ερευνητικό ερώτημα διερευνά τις αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με τις ενέργειες ένταξής τους στην αγορά εργασίας από τους εκπαιδευτικούς και από τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα οι εκπαιδευόμενοι κλήθηκαν να αποτιμήσουν σε πενταβάθμια κλίμακα τύπου Likert σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί και οι εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας συμβάλουν στην ένταξη των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας, διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις/δεξιότητες και γνωρίζουν να χρησιμοποιούν σωστά τα απαραίτητα εργαλεία για τον σκοπό αυτό. Επίσης κλήθηκαν να απαντήσουν σε ποιο βαθμό οι εκπαιδευτικοί και οι εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας συνεργάζονται με άλλες υπηρεσίες (π.χ. Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης, Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης) και αξιοποιούν προγράμματα Νέων Θέσεων Εργασίας και πρωτοβουλίες απασχόλησης για την υποβοήθηση της ένταξης των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας. Τέλος ερωτήθηκαν σε ποιο βαθμό θεωρούν απαραίτητη την ύπαρξη Ολοκληρωμένης Προσέγγισης (προκατάρτιση, κατάρτιση, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, προώθηση στην απασχόληση) για την υποβοήθηση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας.

α) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την συμβολή των εκπαιδευτικών & εργοδοτών/ εκπαιδευτών του χώρου εργασίας για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

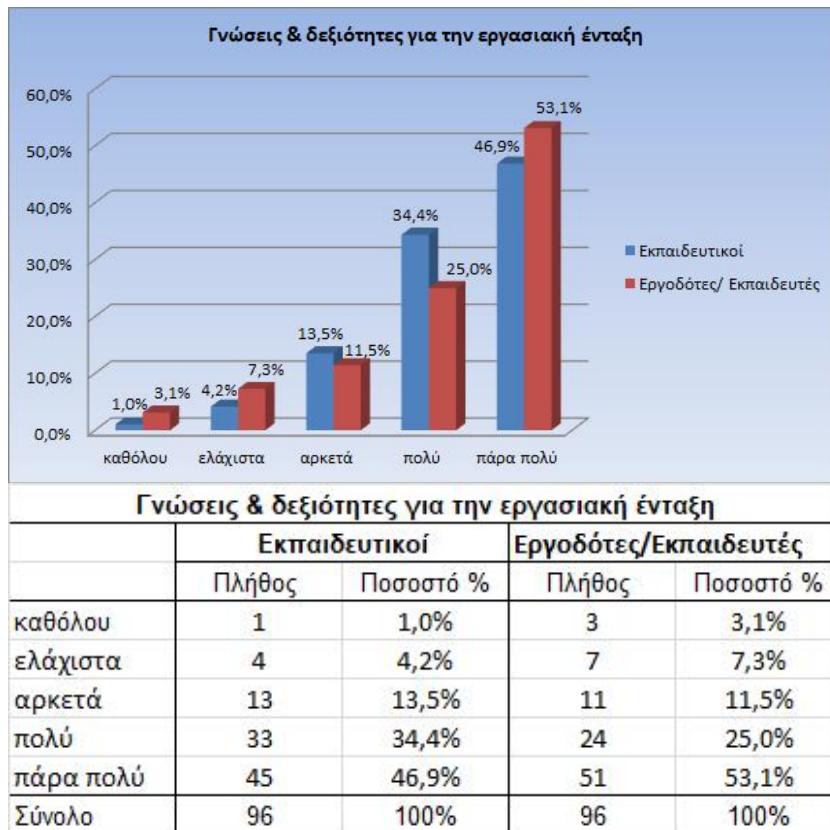

Σχήμα 8.7.α:

Συμβολή ένταξης
στην αγορά
εργασίας

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευόμενων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 78,1% (75 άτομα), συμβάλουν για την ένταξη των πρώτων στην αγορά εργασίας από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 5,2% (5 άτομα) ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν ότι σε ποσοστό 73% (70 άτομα) συμβάλουν στην εργασιακή ένταξή τους από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 12,5% (12 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

β) Αντιλήψεις εκπαιδευόμενων σχετικά με τις γνώσεις και δεξιότητες των εκπαιδευτικών & εργοδοτών/ εκπαιδευτών του χώρου εργασίας για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

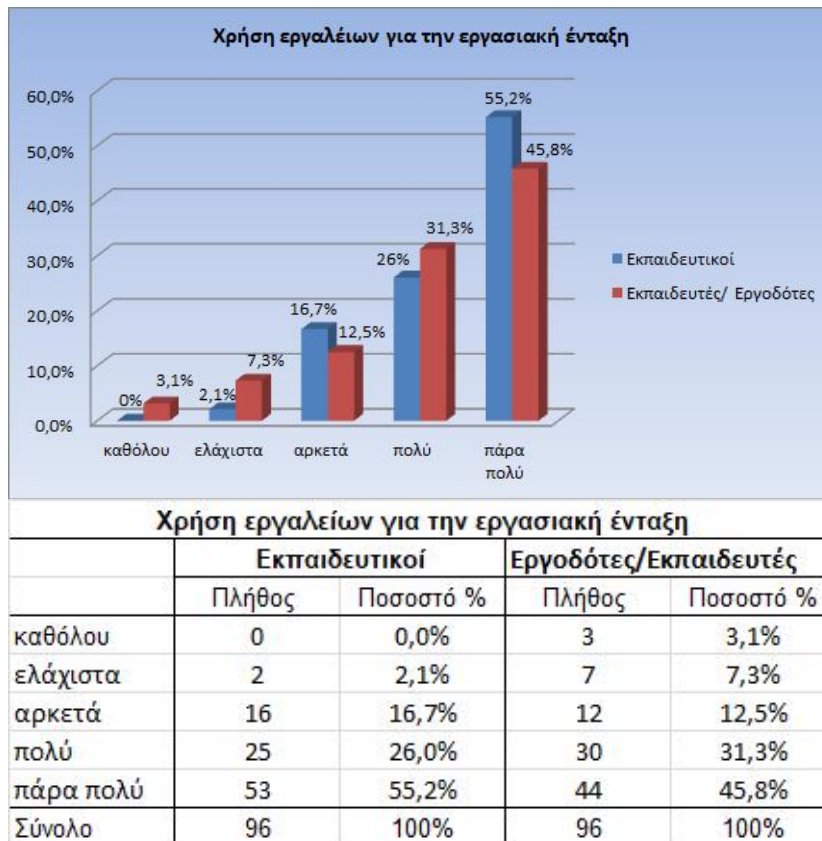

Σχήμα 8.7.β:

Γνώσεις &
δεξιότητες για την
εργασιακή ένταξη
των
εκπαιδευόμενων

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευόμενων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 81,3% (78 άτομα), διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις και δεξιότητες για την ένταξη των πρώτων στην αγορά εργασίας από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 5,2% (5 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν σε ποσοστό 78,1% (75 άτομα) ότι διαθέτουν τέτοιες γνώσεις και δεξιότητες από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 10,4% (10 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

γ) Αντιλήψεις εκπαιδευόμενων σχετικά με τη χρήση των απαραίτητων εργαλείων από τους εκπαιδευτικούς & εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

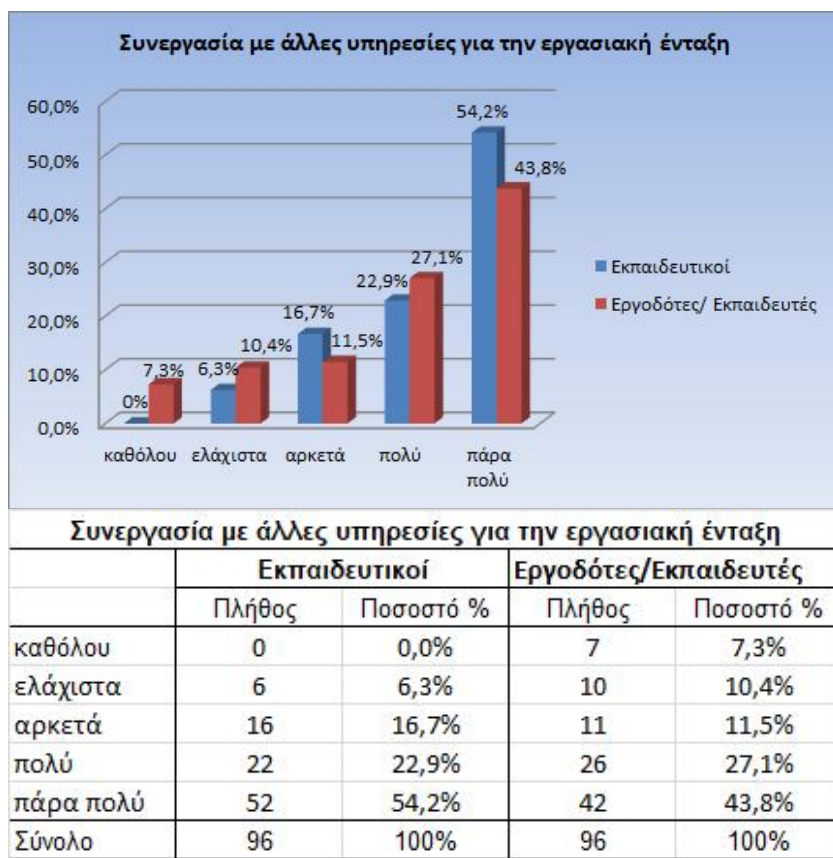
Σχήμα 8.7.γ:

Χρήση εργαλείων
για την εργασιακή
ένταξη των
εκπαιδευομένων

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευομένων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 81,2% (78 άτομα), χρησιμοποιούν τα απαραίτητα εργαλεία για την ένταξη των πρώτων στην αγορά εργασίας από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 2,1% (2 άτομα) ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν ότι σε ποσοστό 77,1% (74 άτομα) κάνουν χρήση τέτοιων εργαλείων από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 10,4% (10 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

δ) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με τη συνεργασία εκπαιδευτικών & εργοδοτών/ εκπαιδευτών του χώρου εργασίας με άλλες υπηρεσίες για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

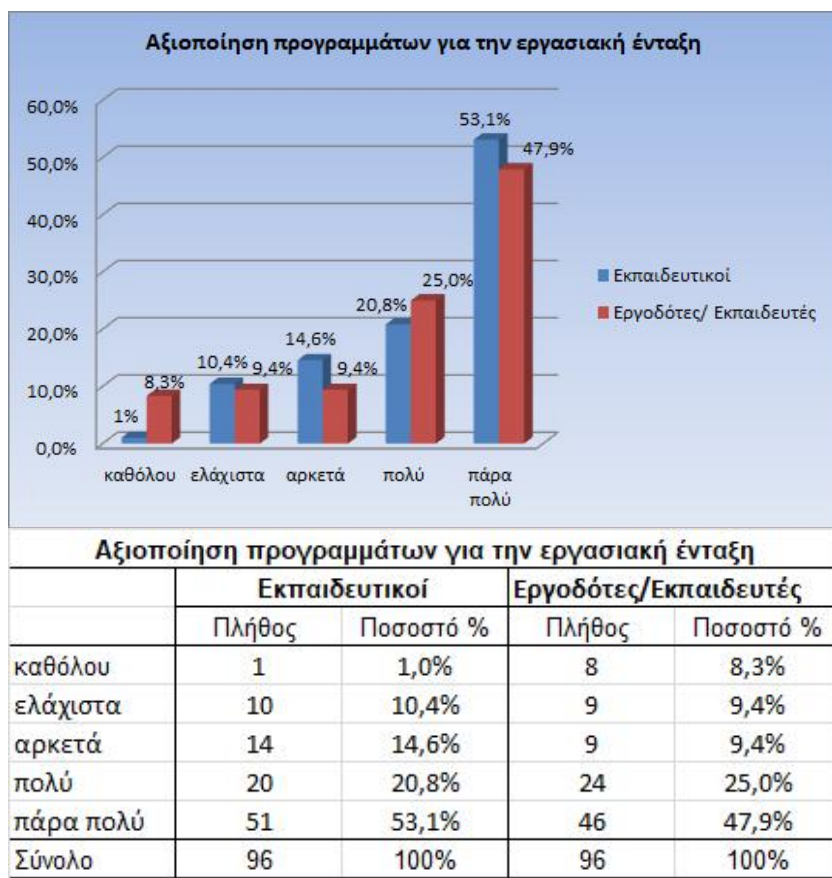

Σχήμα 8.7.δ:

Συνεργασία με
άλλες υπηρεσίες για
την εργασιακή
ένταξη των
εκπαιδευομένων

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευομένων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 77,1% (74 άτομα), συνεργάζονται με άλλες υπηρεσίες για την ένταξη των πρώτων στην αγορά εργασίας από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 6,3% (6 άτομα) ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν ότι σε ποσοστό 70,9% (68 άτομα) έχουν αναπτύξει τέτοιες συνεργασίες από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 17,7% (17 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

ε) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την αξιοποίηση προγραμμάτων και πρωτοβουλιών απασχόλησης από τους εκπαιδευτικούς & εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

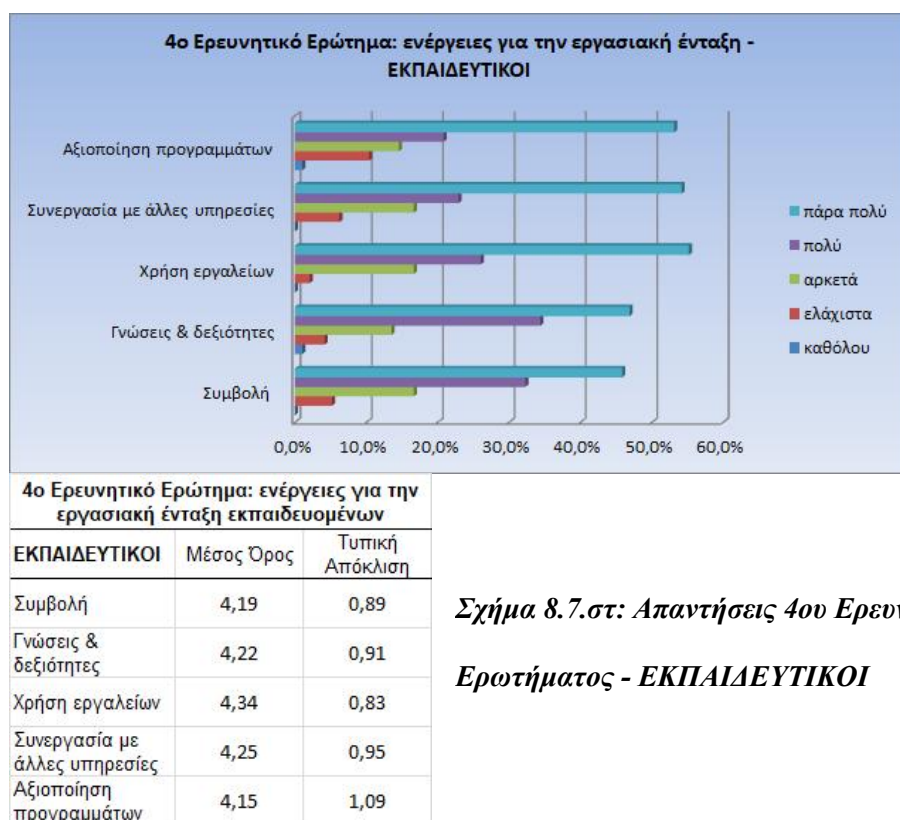
Σχήμα 8.7.ε:

Αξιοποίηση
προγραμμάτων για
την εργασιακή
ένταξη των
εκπαιδευόμενων

Κατά τις απόψεις των εκπαιδευόμενων, οι εκπαιδευτικοί σε ποσοστό 73,9% (71 άτομα), αξιοποιούν προγράμματα και πρωτοβουλίες απασχόλησης για την ένταξη των πρώτων στην αγορά εργασίας από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ σε ποσοστό 11,4% (11 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα. Αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας, οι εκπαιδευόμενοι πιστεύουν ότι σε ποσοστό 72,9% (70 άτομα) αξιοποιούν τέτοια προγράμματα από πολύ έως πάρα πολύ αλλά και σε ποσοστό 17,7% (17 άτομα) καθόλου ή ελάχιστα.

Συγκεντρωτικά οι απόψεις των εκπαιδευόμενων του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ αναφορικά με τους εκπαιδευτικούς στα παραπάνω πέντε υποερωτήματα αποτυπώνονται ως εξής:

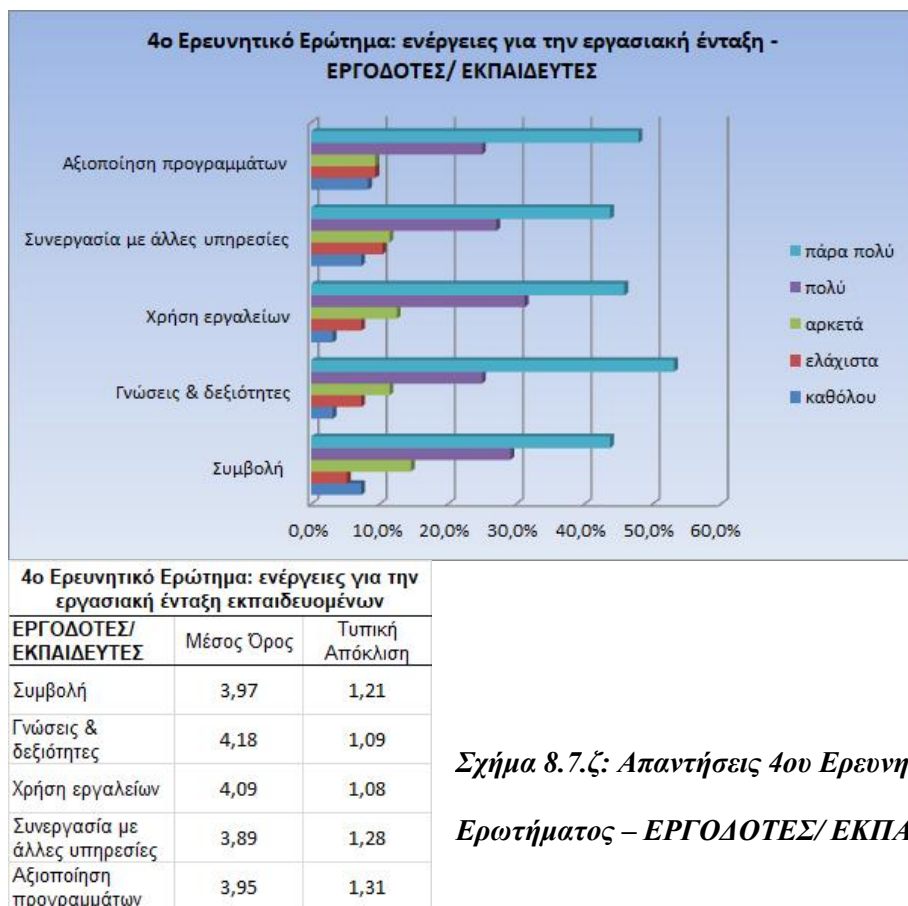

Σχήμα 8.7.στ: Απαντήσεις 4ου Ερευνητικού

Ερωτήματος - ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευομένων, παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο οι εκπαιδευτικοί ενεργούν για την ένταξη στην αγορά εργασίας των πρώτων από πολύ έως πάρα πολύ. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις του 4ου ερευνητικού ερωτήματος που αφορούν στους εκπαιδευτικούς διαπιστώνουμε πως ο μεγαλύτερος μέσος όρος (Μ.Ο.: 4,34) και ταυτόχρονα η μικρότερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.: 0,83) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με τη σωστή χρήση των απαραίτητων εργαλείων για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων, ενώ ο μικρότερος μέσος όρος (Μ.Ο.: 4,15) και ταυτόχρονα η μεγαλύτερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.: 1,09) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με την αξιοποίηση προγραμμάτων νέων θέσεων εργασίας και πρωτοβουλιών απασχόλησης από τους εκπαιδευτικούς.

Αντιστοίχως, συγκεντρωτικά οι απόψεις των εκπαιδευομένων του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΑ αναφορικά με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας στα παραπάνω πέντε υποερωτήματα αποτυπώνονται ως εξής:

Σχήμα 8.7.ζ: Απαντήσεις 4ου Ερευνητικού

Ερωτήματος – ΕΡΓΟΔΟΤΕΣ/ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΕΣ

Σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευομένων, παρατηρούμε ότι κατά μέσο όρο οι εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας ενεργούν για την ένταξη στην αγορά εργασίας των πρώτων από αρκετά έως πολύ. Συγκρίνοντας τις απαντήσεις του 4ου ερευνητικού ερωτήματος που αφορούν στους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας διαπιστώνουμε πως ο μεγαλύτερος μέσος όρος (Μ.Ο.: 4,18) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με τη διαθεσιμότητα κατάλληλων γνώσεων και δεξιοτήτων για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων, ενώ ο μικρότερος μέσος

όρος (Μ.Ο.: 3,95) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με την συνεργασία με άλλες υπηρεσίες και την αξιοποίηση προγραμμάτων για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων. Η μεγαλύτερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.:1,31) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με τη συνεργασία με άλλες υπηρεσίες, ενώ η μικρότερη τυπική απόκλιση (Τ.Α.: 1,08) σημειώνεται στην απάντηση που σχετίζεται με την σωστή χρήση των απαραίτητων εργαλείων για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων.

στ) Αντιλήψεις εκπαιδευομένων σχετικά με την ύπαρξη συστήματος Ολοκληρωμένης Προσέγγισης για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας

Σχήμα 8.7.η: Υπαρξη συστήματος ολοκληρωμένης προσέγγισης για την εργασιακή ένταξη

Οι εκπαιδευόμενοι, σε ποσοστό 85,4% (82 άτομα), θεωρούν από πολύ έως πάρα πολύ απαραίτητη την ύπαρξη ενός συστήματος Ολοκληρωμένης Προσέγγισης (προκατάρτιση, κατάρτιση, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, προώθηση στην απασχόληση) για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας, ενώ σε ποσοστό 6,2% (6 άτομα) θεωρούν ότι ένα τέτοιο σύστημα θα βοηθούσε καθόλου ή ελάχιστα.

8.8 Σύνοψη

Η ποσοτική έρευνα που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας βασιζόμενη στις απόψεις εκπαιδευόμενων του Μεταλυκειακού Έτους – Μαθητείας ΕΠΑΛ, ανέδειξε αξιόλογα ευρήματα. Στο κεφάλαιο αυτό πραγματοποιήθηκε αναλυτική περιγραφή των αποτελεσμάτων και απεικόνιση αυτών με πίνακες και γραφήματα. Στο αμέσως επόμενο κεφάλαιο ακολουθεί σχολιασμός και συζήτηση επί των ευρημάτων της έρευνας καθώς και διατύπωση προτάσεων για μελλοντική έρευνα.

9 Συμπεράσματα - Προτάσεις

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια αποτίμησης των κυριότερων ευρημάτων που προέκυψαν από την ανάλυση των δεδομένων της έρευνας. Τα κυριότερα συμπεράσματα εκτίθενται ανά ερευνητικό ερώτημα και συγκρίνονται με συμπεράσματα αντίστοιχων ερευνών, όταν αυτό είναι εφικτό. Τέλος ακολουθούν προτάσεις για περαιτέρω διερεύνηση επί του θεσμού του Μεταλκειακού Έτους- Τάξη Μαθητείας των ΕΠΑΛ.

9.1 Εισαγωγή

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την έρευνα αυτή αναδεικνύουν την θετική συμβολή του θεσμού της Μαθητείας ΕΠΑΛ σε πολλαπλά επίπεδα για τους εκπαιδευόμενους. Είναι γεγονός ότι υπήρξε από τα πρώτα βήματα υλοποίησης του θεσμού θετική ανταπόκριση από τους συμμετέχοντες στο πρόγραμμα του Μεταλκειακού Έτους- Τάξη Μαθητείας ΕΠΑΛ (ΙΕΠ, 2018). Αποδεικνύεται σημαντικό και ενθαρρυντικό για το θεσμό ότι συνεχίζει να χαίρει της ευρείας αποδοχής των εκπαιδευόμενων, όπως διαπιστώνεται και μέσα από την ανάλυση δεδομένων της παρούσας έρευνας.

9.2 Συμπεράσματα επί του 1ου Ερευνητικού Ερωτήματος

Στο πρώτο ερευνητικό ερώτημα διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με τους λόγους συμμετοχής τους στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ.

Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε ότι η απόκτηση θεωρητικών και πρακτικών γνώσεων, η ανάπτυξη ήπιων δεξιοτήτων (συνεργασίας, επικοινωνίας κλπ) καθώς και η ομαλότερη ένταξη στην αγορά εργασίας αποτελούν κατά την άποψη των εκπαιδευόμενων πολύ σημαντικούς παράγοντες για την συμμετοχή τους στο πρόγραμμα.

Τα ευρήματα αυτά συνάδουν με αντίστοιχα της πρώτης επίσημης έκθεσης αποτίμησης για την Α' φάση του Μεταλυκειακού έτους-τάξης Μαθητείας (ΙΕΠ, 2018) όπου οι μαθητευόμενοι δήλωσαν ότι το πρόγραμμα πρωτίστως τους προσέφερε επαγγελματική εμπειρία, ενίσχυση γνώσεων και δεξιοτήτων καθώς και ανάπτυξη δεξιοτήτων εργατικότητας, συνεργατικότητας, επικοινωνίας και εργασιακής συνέπειας. Ως προς την απόκτηση ήπιων δεξιοτήτων ανάλογα συμπεράσματα καταγράφονται και στην ποιοτική έρευνα της Ψαρρά (2021).

9.3 Συμπεράσματα επί του 2ου Ερευνητικού Ερωτήματος

Στο δεύτερο ερευνητικό ερώτημα διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των μαθητευόμενων σε σχέση με τη μεθοδολογία ανίχνευσης των εκπαιδευτικών τους αναγκών από τους εκπαιδευτικούς και από τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας.

Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε ότι οι εκπαιδευτικοί και με προβάδισμα τουλάχιστον δέκα (10) ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας γνωρίζουν να χρησιμοποιούν τις κατάλληλες μεθόδους ανίχνευσης των εκπαιδευτικών αναγκών των εκπαιδευόμενων, χρησιμοποιούν τέτοιες μεθόδους και διερευνούν όλες τις κατηγορίες των εκπαιδευτικών τους αναγκών από πολύ έως πάρα πολύ. Η διαφορά των δέκα ποσοστιαίων μονάδων διατηρείται και στις

αρνητικές απαντήσεις των εκπαιδευομένων (καθόλου/ ελάχιστα) με το προβάδισμα σε αυτές να το έχουν οι εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας.

Τα ευρήματα αυτά συνάδουν με τα αντίστοιχα στην ποσοτική έρευνα των Ζωγόπουλου & Καρατζά (2020) όπου οι μαθητευόμενοι δήλωσαν ιδιαίτερα ευχαριστημένοι από τους διδάσκοντες/επόπτες του προγράμματος, καθώς και με εκείνα της έκθεσης αποτίμησης του ΙΕΠ (2018), όπου οι μαθητευόμενοι δήλωσαν ικανοποίηση από το επίπεδο συνεργασίας και το επίπεδο καθοδήγησης στο χώρο εργασίας.

9.4 Συμπεράσματα επί του 3ου Ερευνητικού Ερωτήματος

Στο τρίτο ερευνητικό ερώτημα διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με την σύνδεση του περιεχομένου των προγραμμάτων Μαθητείας με τα ενδιαφέροντά τους και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε καταρχάς ότι οι λόγοι για τους οποίους οι εκπαιδευόμενοι επέλεξαν να συμμετέχουν στο πρόγραμμα Μαθητείας κατά φθίνουσα σειρά σημαντικότητας είναι η απόκτηση πτυχίου επιπέδου 5, τα οικονομικά κίνητρα, η ένταξη στην αγορά εργασίας, η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, η απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, η απόκτηση μεγαλύτερης άδειας άσκησης επαγγέλματος και τέλος η μοριοδότηση για το δημόσιο. Τα ευρήματα αυτά διαφοροποιούνται από τα αντίστοιχα στην έρευνα των Τσιχουρίδη, Γκουντζινόπουλου και Μπατσίλα (2019) όπου ο σημαντικότερος λόγος συμμετοχής στο πρόγραμμα είναι η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας και δευτερεύοντος η αναβάθμιση του πτυχίου καθώς και στην έρευνα των Ζωγόπουλου & Καρατζά (2020) όπου η ιεράρχηση των λόγων

συμμετοχής κατά φθίνουσα σειρά είναι η απόκτηση επαγγελματικής εμπειρίας, η απόκτηση πτυχίου επιπέδου 5, η απόκτηση γνώσεων, η εύρεση εργασίας και τέλος τα οικονομικά κίνητρα.

Περαιτέρω η ανάλυση των δεδομένων του 3ου ερευνητικού ερωτήματος ανέδειξε ότι στο πρόγραμμα Μαθητείας ΕΠΑΛ τα αντικείμενα εκπαίδευσης και το περιεχόμενο θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης σχετίζονται από πολύ έως πάρα πολύ με τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων. Επιπρόσθετα αναδείχθηκε ότι το αντικείμενο της εκπαίδευσης σχετίζεται με τις ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας και ότι οι ανάγκες της τοπικής αγοράς εργασίας διερευνώνται κατά τη διάρκεια σχεδιασμού των αντικειμένων κατάρτισης από πολύ έως πάρα πολύ.

9.5 Συμπεράσματα επί του 4ου Ερευνητικού Ερωτήματος

Στο τέταρτο ερευνητικό ερώτημα διερευνήθηκαν οι αντιλήψεις των μαθητευομένων σε σχέση με τις ενέργειες ένταξής τους στην αγορά εργασίας από τους εκπαιδευτικούς και από τους εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας.

Η ανάλυση των δεδομένων ανέδειξε ότι κατά μέσο όρο οι εκπαιδευτικοί ενεργούν για την ένταξη στην αγορά εργασίας των εκπαιδευόμενων από πολύ έως πάρα πολύ, ενώ οι εργοδότες/ εκπαιδευτές του χώρου εργασίας από αρκετά έως πολύ. Πιο συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει πολύ μεγάλη διαφοροποίηση μεταξύ εκπαιδευτικών και εργοδοτών / εκπαιδευτών του χώρου εργασίας ως προς τον βαθμό που συμβάλουν στην ένταξη των εκπαιδευόμενων στην αγορά εργασίας, διαθέτουν τις κατάλληλες γνώσεις/δεξιότητες για αυτό το σκοπό και αξιοποιούν προγράμματα Νέων Θέσεων Εργασίας και πρωτοβουλίες απασχόλησης για την υποβοήθηση της

ένταξης των εκπαιδευομένων στην αγορά εργασίας. Η μεγαλύτερη διαφοροποίηση, τάξης άνω των δέκα (10) ποσοστιαίων μονάδων με προβάδισμα στους εκπαιδευτικούς, παρατηρήθηκε ως προς τον βαθμό που γνωρίζουν να χρησιμοποιούν σωστά τα απαραίτητα εργαλεία και που συνεργάζονται με άλλες υπηρεσίες (π.χ. Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης, Κέντρα Προώθησης Απασχόλησης) για την εργασιακή ένταξη των εκπαιδευομένων.

Τέλος η ανάλυση των δεδομένων του 4ου ερευνητικού ερωτήματος ανέδειξε ότι οι εκπαιδευόμενοι θεωρούν ιδιαίτερα απαραίτητη την ύπαρξη Ολοκληρωμένης Προσέγγισης (προκατάρτιση, κατάρτιση, συνοδευτικές υποστηρικτικές υπηρεσίες, προώθηση στην απασχόληση) για την υποβοήθηση της ένταξής τους στην αγορά εργασίας.

9.6 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση των ποσοτικών δεδομένων της παρούσας έρευνας θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν ως εφαλτήριο για περαιτέρω διερεύνηση πτυχών της Μαθητείας ΕΠΑΛ, για αναστοχασμό επί της αποτελεσματικότητας του θεσμού και για ανατροφοδότηση ώστε να οδηγήσουν ενδεχομένως σε βελτιωτικές ενέργειες.

Η επέκταση της παρούσας έρευνας σε απόφοιτους και εκπαιδευόμενους του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΛ σε όλη την επικράτεια θα συνέβαλε στην εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων.

Η διερεύνηση των ιδιαιτέρων αναγκών των εργοδοτών και των εκπαιδευτών του χώρου εργασίας θα συνέβαλε στην ποιοτικότερη και αποδοτικότερη σε πολλαπλά

επίπεδα εκπαίδευση στο χώρο εργασίας και στην καλύτερη παιδαγωγική προσέγγιση των εκπαιδευομένων.

Η πραγματοποίηση έρευνας αναφορικά με τις απόψεις των επιχειρήσεων, που έχουν ήδη συμμετάσχει τουλάχιστον μία φορά στο πρόγραμμα του Μεταλκευιακού Έτους – Τάξης Μαθητείας, για την λειτουργικότητα και αποτελεσματικότητα του θεσμού θα συντελούσε στην ενίσχυση της ελκυστικότητας του προγράμματος καθώς και στη βελτίωση της εφαρμογής του.

Τέλος σημαντικές πληροφορίες θα λαμβάναμε από την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του προγράμματος Μαθητείας ΕΠΑΑ ανά ειδικότητα, ώστε να οδηγηθούμε σε στοχευμένες βελτιωτικές δράσεις στην περίπτωση που αυτό είναι απαραίτητο, να αφουγκραστούμε τις εξειδικευμένες ανάγκες της αγοράς και να διαπιστώσουμε τον ρυθμό απορρόφησης των αποφοίτων του προγράμματος σε κάθε ειδικότητα.

9.7 Σύνοψη

Από την ποσοτική έρευνα που διεξήχθη στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, προέκυψαν χρήσιμα ευρήματα και ενδιαφέροντα συμπεράσματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την βάση για μελλοντικές έρευνες καθώς και να συμβάλλουν στην βελτίωση του θεσμού της Μαθητείας των ΕΠΑΑ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Α. Ξενόγλωσσες αναφορές

CEDEFOP (2011). Learning while working: success stories on workplace learning in Europe. Luxembourg: Publications Office. Ανακτήθηκε Μάρτιο 12, 2023 από: https://www.cedefop.europa.eu/files/3060_en.pdf

CEDEFOP (2014). *Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση στην Ελλάδα: Συνοπτική περιγραφή*. Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

CEDEFOP (2015). Stronger VET for better lives: CEDEFOP's monitoring report on vocational education and training policies 2010-14. Luxembourg: Publications Office of the European Union. CEDEFOP Reference series; No 98. Ανακτήθηκε Μάρτιο 12, 2023 από : <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications/3067>

CEDEFOP (2018c). Apprenticeship review: Greece. Modernising and expanding apprenticeships in Greece. Thematic country reviews Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2801/969982

Creswell, J. W. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ. Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Όμιλος Ίων

ETUC (European Trade Union Confederation) (2013). *ETUC Position on the European Commission Communication on Rethinking Education: Investing in Skills for Better Socio-Economic Outcomes* (March). Available at www.etuc.org/a/11068.

European Commission (2012). Work-based learning in Europe: practices and policy pointers. Ανακτήθηκε Μάρτιο 12, 2023 από : <http://hdl.voced.edu.au/10707/290955>.

European Commission. (2017). What is VET and why should it matter to me?, News Article, European Labour Authority, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion. https://ec.europa.eu/eures/public/what-vet-and-why-should-it-matter-me-2017-03-22_en

European Commission. (2013). Apprenticeship and Traineeship Schemes in EU27. Key Success Factors. A Guidebook for Policy Planners and Practitioners. Retrieved 12-08-2023 from <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11348&langId=e> European Commission.

European Training Foundation (2013). Work-Based Learning, Benefits and Obstacles: A literature review for policy makers and social partners in ETF partner countries. Ανακτήθηκε Μάρτιο 12, 2023 από: https://www.etf.europa.eu/sites/default/files/m/576199725ED683BBC1257BE8005DCF99_Work-based%20learning_Literature%20review.pdf

ILO (2012). *Overview of Apprenticeship Systems and Issues*. Geneva: ILO Contribution to the G20 Task Force on Employment.

Nilsson, A. (2010). Vocational education and training – and engine for economic growth and a vehicle for social inclusion? *International Journal of Training and Development*, 14(4), 251-272.

Ogilvie, S. (2004). Guilds, Efficiency and Social Capital: Evidence from German Proto-Industry. *Economic History Review*, 57(2), 286–333.

B. Ελληνόγλωσσες Αναφορές

- Βοσνιακού, Ι. (2017). Ο θεσμός της μαθητείας: μια νέα οργανωτική στρατηγική μάθησης για την ελληνική επαγγελματική εκπαίδευση. ΑΣΠΑΙΤΕ, Θεσσαλονίκη.
- Ζωγόπουλος, Ε. & Καρατζάς, Ι. (2020). Μεταλυκειακό Έτος-Τάξη Μαθητείας. Διερεύνηση απόψεων, στάσεων και εκτιμήσεων μαθητευομένων για το πρόγραμμα, *International Journal of Educational Innovation*, Vol. 2, Issue 1.
- Δεληγιάνη, Ε. (2020). Εκπαίδευση και επιχειρηματικότητα: Η περίπτωση του μεταλυκειακού έτους – τάξης μαθητείας στα ΕΠΑΛ. ΕΑΠ, Αργίνιο.
- Δ.Δ.Ε. Ν. Αχαΐας (2023). Ενημερωτικό Υλικό για το Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας - Στατιστικά Μαθητείας. Ανακτήθηκε 26 Ιουνίου από: <https://dide.ach.sch.gr/category/mathites/mathiteia/>
- Θωμά, Ρ. (2010, Δεκέμβριος). Παράγοντες σχολικής αποτελεσματικότητας. *Επιστημονικό Βήμα*. τ. 14. Ανακτήθηκε 26 Ιουνίου από : <https://docplayer.gr/31949211-Paragontes-sholikis-apotelesmatikotitas.html>
- ΙΕΠ (2018). Έκθεση αποτίμησης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) για την Α' φάση του Μεταλυκειακού έτους-τάξης Μαθητείας. Ανακτήθηκε 20 Απριλίου 2023 από: http://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/B_Kyklos/Tee/2018-03-15_iep_final_report.pdf
- ΙΟΒΕ (2011). Μελέτη για τις δυνατότητες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης στην εκπαίδευση. Ανακτήθηκε 14 Ιουλίου 2023 από: <https://repository-edulll.ekt.gr/edulll/handle/10795/1534>
- ΙΤΥΕ (2011). Αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης στα ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ με την ανάπτυξη και αξιοποίηση εργαλείων ΤΕΕ στο πλαίσιο εφαρμογής των εκπαιδευτικών πολιτικών και παρεμβάσεων του Υπουργείου Παιδείας, Δια

Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων. Ανακτήθηκε 04 Ιουλίου 2023 από:
<https://www.cti.gr/el/activities-el/development-projects/item/78-epal-epas-state/78-epal-epas-state>

Κοκκίνου, Α. (2018). Ο θεσμός της Μαθητείας αποφοίτων ΕΠΑΛ: μελέτη απόψεων διευθυντών, εκπαιδευτικών, μαθητών. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος. Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023 από:
<https://hellenicus.lib.aegean.gr/handle/11610/18590>

Μήλη, Ζ. (2020). Η αποτελεσματικότητα του θεσμού της Μαθητείας στην ελληνική Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Μια εμπειρική διερεύνηση σε φορείς εκπαίδευσης- κατάρτισης και επιχειρηματικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Μόσχου, Σ. (2021, Οκτώβριος). Ο θεσμός Μεταλυκειακό Έτος – Τάξη Μαθητείας, Αθήνα : ΙΝΕ ΓΣΕΕ.

Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2006). Η μαθητική διαρροή στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (γυμνάσιο, ενιαίο λύκειο, ΤΕΕ): Έρευνα. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Ανακτήθηκε 04 Ιουλίου 2023 από:
<http://www.epimelitesanilikon.gr/pdf/DIARROH.pdf>

Ουζούνη, Χ. & Νακάκης, Κ. (2011). Η Αξιοπιστία και η Εγκυρότητα των Εργαλείων Μέτρησης σε Ποσοτικές Μελέτες. *Νοσηλευτική*, 50 (2), 231-239.

Ραβασόπουλος, Γ. & Αραχωβίτου, Ε. (2023, Μάιος). Μεταλυκειακό Έτος-Τάξη Μαθητείας: Τα πρώτα βήματα 2017-2020. *Νέος Παιδαγωγός*, 776-789. ISBN: 978-618-5796-00-6

Τσιχουρίδης, Χ., Γκουτζινόπουλος, Α., Μπατσίλα, Μ. (2019). Η μαθητεία ως ο συνδεδετικός κρίκος μεταξύ σχολείου και επαγγέλματος. Απόψεις μαθητών και εκπαιδευτικών των ΕΠΑΛ. *Εκπ@δευτικός κύκλος* 7 (3), 214-307. ISSN: 2241-4576

- Τσιχουρίδης, Χ., Γκουτζινόπουλος, Α., Μπατσίλα, Μ. (2019). Ο θεσμός της μαθητείας στην Εκπαίδευση: Διερευνώντας τις απόψεις των συμμετεχόντων – Η περίπτωση του ν. Λάρισας, *International Journal of Educational Innovation*, 01, 98-109.
- Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (2016). *Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Αναβάθμιση της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και της Μαθητείας*.
- Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (2017). *Οδηγός Εφαρμογής Μεταλυκειακού Έτους – Τάξης Μαθητείας*. Μαρούσι: Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.
- Φραγκούλης, Ι., & Ανάγνου, Ε. (2018). Η αξιοποίηση των βιωματικών συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών στο πλαίσιο της μαθητείας. Στο *Πρακτικά 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου Εφαρμοσμένης Διδακτικής*. Δράμα: Εκπαιδευτικός Κύκλος.
- Φραγκούλης, Ι., & Κουτσούκος, Μ. (2017), Διερεύνηση αντιλήψεων εκπαιδευτικών Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑΛ) σε σχέση με τη συμβολή της μαθητείας στη ένταξη αποφοίτων ΕΠΑΛ στην αγορά εργασίας, 1ο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο: Εκπαιδευτική ηγεσία, αποτελεσματική διοίκηση και ηθικές αξίες.
- Ψαρρά, Β. (2021). Ο ρόλος της επικοινωνίας στην εφαρμογή του θεσμού της Μαθητείας των ΕΠΑΛ: αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και των μαθητευομένων της ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας. (Διπλωματική εργασία). ΕΑΠ, Πάτρα. Ανακτήθηκε στις 20 Απριλίου 2023 από: <https://apothesis.eap.gr/archive/item/154463>

Γ. Νομοθετικό Πλαίσιο

- N. 3191/2003, Το Εθνικό Σύστημα Σύνδεσης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης με την Απασχόληση (Ε.Σ.Σ.Ε.Ε.Κ.Α.) (ΦΕΚ 258/2003)
- N. 3369/2005, Συστηματοποίηση της δια βίου μάθησης και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 171/2005)
- N. 3475/2006, Οργάνωση και λειτουργία της Β/βάθμιας επαγγελματικής εκπαίδευσης (ΦΕΚ 146/2006)
- N. 3879/2010, Ανάπτυξη της Δια Βίου Μάθησης και Λοιπές διατάξεις (ΦΕΚ 163/2010)
- N. 4186/2013, Αναδιάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, (ΦΕΚ 193/2013)
- N.4310/2014, Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 258/2014)
- N.4327/2015, Τροποποίηση Διατάξεων του Ν.4186
- N. 4386/2016, Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ 83/2016)
- N. 4763/2020, Εθνικό Σύστημα ΕΕΚ και ΔΒΜ, (ΦΕΚ 254/2020)
- ΦΕΚ 157/Α/1952, Περί εκπαίδευσεως μαθητών-τεχνιτών
- ΦΕΚ 1371/2016, Υλοποίηση της Πιλοτικής Τάξης Μαθητείας
- ΦΕΚ 4176/2016, Υλοποίηση της Πιλοτικής Τάξης Μαθητείας στην Περιφέρεια Κρήτης
- ΦΕΚ 472/2017, Τροποποίηση – Πιλοτικής Εφαρμογής
- ΦΕΚ 490/2017, Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας
- ΦΕΚ 2859/2017, Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 4191/2018, Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 4501/2018, Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 866/2019, Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 3892/2019, Υλοποίηση Μεταλυκειακού Έτους – Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 4531/2021, Επιδότηση Μαθητευόμενων & Κανονισμός Λειτουργίας
Μεταλυκειακού Έτους - Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 4771/2022, Κανονισμός Λειτουργίας Μεταλυκειακού Έτους - Τάξη Μαθητείας

ΦΕΚ 473/2022, Αμοιβή α) Συντονιστών Περιφερειακών Διευθύνσεων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και Υπευθύνων Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για την παρακολούθηση του έργου του «Μεταλυκειακού έτους - Τάξη Μαθητείας» και β) Εκπαιδευτικών για την παρακολούθηση της μάθησης στον χώρο εργασίας (υποστήριξη εποπτείας της Μαθητείας).

ΦΕΚ 6246/2022, Αμοιβή α) Διευθυντών Επαγγελματικών Λυκείων (ΕΠΑ.Λ.) και Διευθυντών Εργαστηριακών Κέντρων (Ε.Κ.) ως Υπευθύνων Εποπτείας β) Εκπαιδευτικών για τη διδασκαλία του Εργαστηριακού Μαθήματος Ειδικότητας στο Μεταλυκειακό έτος - Τάξη Μαθητείας

ΚΥΑ ΦΒ7/108652/Κ3/2021, Πλαίσιο Ποιότητας Μαθητείας, (ΦΕΚ 4186/τβ/09-09-2021)